

mesto trnava ■ ročník XXVIII ■ číslo 4 ■ nepredajné!

máj 2017

novinky z radnice

život a kultúra trnavy

Májový kvet

10.-12. mája 2017

Stopy ľudskosti

Letnej páľave som sa snažil vyhnúť. K vode som sa vybral až podvečer, keď sa slnko svojím okrajom dotklo mora. Kráčal som v protismere s tými, ktorých lúče počas dňa sfarbili od nebezpečne červenej do lákavo tmavohnedej. Lahol som si na jedno z vyležaných miest. Smejúce sa deti nevnímali čas. Zostávali ponorené do bezpečia nemerateľnosti. Pobehovali na pomedzí piesku a vln, ktoré unavene, no v pravidelnom kolísaní obmývali pobrežie. Dostali sa naň už bez peny i bez veľkých výšok a vysilené sa vracali späť. Úsek medzi návratom a novým záchvevom mora sa chlapec s lopatkou snažil čo najintenzívnejšie využiť. Vytváral hrádzu, ktorú mu nanovo zalial okraj vlny. Po chvíli to vzdal. V mokrom piesku nohami vytváral stopy, ktoré v rovnakom rytme mizli z dohľadu. Jeho otec na neďalekom ležadle sa pokúšal o čosi podobné. Avšak vo virtuálnom priestore. Nemusel vynaložiť toľko energie ako syn. Morom mu bol internet, v ktorom plával pomocou svojho notebooku. Zahľadený do monitoru nevnímal okolitý svet. Pripomínal svojho syna, ktorý sa z piesku presunul bližšie k moru. Voda mu siahala po členky, ktorými pravidelne čľapkával do vody, akoby v nej chcel zanechať svoje stopy. Asi sa príliš neodlišujeme od detí. Na internete v množstve slov a informácií, podobne ako v mori s nespočítateľnými kvapkami a vlnami, sa pokúšame zanechať stopu. V toku nepostrehnuteľnej rýchlosti a neobsiahnuteľného množstva nie sme schopní informácie relevantne spracovať. Napriek tomu sa snažíme zachytiť čas a zanechať vlastnú nezmazateľnú pečať. Dieťa to po istom čase vzdalo. Vyšlo na breh a tam, kde nedočiahli obrisy vln, postavilo hrad. Zavolalo na otca. Ten sa nevzdával. Neodtrhol sa od obrazovky. Ponad ňu však nezabudol podotknúť synovi, aby bol opatrný. Nepostrehol, že radosť dieťaťa bola v tej chvíli dôležitejšia než informácia, ktorú už o necelú sekundu zaplavili tisíceky iných. Vo svojej dospelosti si nevšimol, že stopa v srdci a duši dieťaťa má väčšiu hodnotu než správy, ktoré zmätie najbližší pohyb valiacich sa informácií. Slnko sa v diaľke skrylo v mori. Odchádzal som pokojnejší, ako som prišiel. Strach, že stratím čas pri mori a nestihnem dopísať dohodnutý článok, sa rozplynul. V poučení od dieťaťa. Dôležitejšie než stopy v mori či vo virtuálnom prostredí sú stopy ľudskosti okolo nás. Úsmev a svetlo v očiach.

NOVINKY Z RADNICE

Život a kultúra Trnavy

Vydavateľ: Mesto Trnava

IČO: 00313114

Evidenčné číslo: EV 2899/09

ISSN 1339-8989

Náklad 5 000 ks

Šéfredaktorka: Elena Ursinyová

Redaktorka: Miroslava Kuracinová Valová

Redakčná rada: Dušan Vančo, Martin Jurčo

Redakcia: Radnica, Hlavná 1,

917 71 Trnava

Číslo telefónu: 033/32 36 344

E-mail: elena.ursinyova@trnava.sk

Grafická úprava: Andrej Grossmann

Tlač: Váry s. r. o.

Hlavná 54, 917 01 Trnava

Periodicita vychádzania:

desaťkrát do roka, august /september

a december / január ako dvojčíslo

.....

Novinky z radnice nájdete

aj na nzs.trnava.sk

(red)

Víno Trnavia sa mení sa na jarný festival najlepších vín a gurmánskych špecialít

Pätnásty ročník najprestížnejšej vinárskej súťaže na Slovensku je medzníkom v histórii tohto podujatia. Víno Trnavia opúšťa uzavreté priestory mestskej športovej haly, v piatok 19. a v sobotu 20. mája vstúpi do historického centra mesta a zmení sa na jarný festival skvelých vín, gurmánskych špecialít a príjemnej hudby.

Milovníci vína sa majú na čo tešiť. Svedčí o tom skutočnosť, že porota zložená z uznávaných slovenských aj zahraničných hodnotiteľov vín udelila na odbornej degustácii 21. a 22. apríla rekordných sedem veľkých zlatých medailí, päťdesiatdeväť zlatých medailí a stotri strieborných medailí.

Posunom v histórii súťaže je aj zmena názvu na Vínno Trnavia International Wine Competition. Medzinárodný rozmer jej tento rok dodala účasť zahraničných hodnotiteľov nielen z vinárskych veľmocí ako Francúzsko a Taliansko, ale aj z pre nás exotickej Južnej Kórey či Kolumbie.

„Z hľadiska objemu vyrobeného vína bol síce ročník 2016 neporovnateľne slabší než predošlý, nižšia úroda však vinárom paradoxne

napomohla – vďaka prirodzenej redukcii úrody je kvalita vín ročníka 2016 skutočne vysoká. Vedomí si toho boli do súťaže poslali až 542 vzoriek vína. Vďaka tomu budeme mať možnosť ochutnať výber toho najlepšieho, čo tento rok vo viniciach dozrelo,“ povedal prezident a odborný garant súťaže Tibor Vittek. Ponuku najlepších slovenských aj moravských vín na nádvorí radnice a na Hlavnej ulici doplnia kulinárske špeciality a príjemnú atmosféru vinárskeho sviatku podfarbí reprodukovaná aj živá hudba v podaní uznávaných trnavských hudobníkov.

Víno Trnavia je najprísnejšou slovenskou súťažou, na ktorej sa zlatá medaila udeľuje až od 90 bodov. O vysokej úrovni tohtoročnej ko-

lekcii vín preto svedčí nielen vyššie spomenuté množstvo medailí, ale aj to, že pod hranicou zverejnenia (menej než 75 bodov) ostalo iba trinásť vín. Vrcholom súťaže bol výber šampiónov vo finálovom kole, kde sa stretli najlepšie vína z každej komisie. Podmienky na udelenie titulu šampióna boli splnené v siedmich kategóriách. Jeden zo siedmich šampiónov zostal v Trnave vďaka vinárstvu Vínno Mrva & Stanko a ich ružovej Frankovke modrej, r. 2016. Každoročne udeľovanú Cenu primátora mesta Trnavy za najvyššie hodnotené prírodné sladké víno získala Pálava, bobuľový výber, r. 2016 vinárstva Almazia – Čajkovič Winery. Kompletne výsledky súťaže sú zverejnené na webstránke mesta www.trnava.sk. ■

(eu)

Čoskoro rozkvitne na Trojičnom Májový kvet

Máj – čas lásky, sviatok matiek, mier v duši a rozkvitajúca príroda – to všetko spojí dovedna jedno z najobľúbenejších podujatí roka, trnavský kvetinový rínek Májový kvet. Od stredy 10. do piatka 12. mája Trojičné námestie už po ôsmy raz rozkvitne nespočítaným množstvom letničiek, trvaliek, okrasných drevín, zeleninových sadeníc a voňavých bylín.

Neodmysliteľnou súčasťou Májového kvetu sa stal mobilný kvetinový záhon, ktorý opäť rozprestrie na Trojičnom námestí svoje krídla. Druhá skladba výsadby, farebnosť a vzory „peria“ však budú celkom iné, nové. Nezvyčajné atraktívne trvalky, ktoré minulý rok prítia-

hovali nielen pohľady okoloidúcich, ale aj včely, motýle a čmeliaky, našli svoje miesto v záhonoch na Študentskej ulici. Po ročnej prestávke sa na námestie vráti pergola s popínavou zeleňou, ktorá kompozične krídla prepojí a vytvorí pomyselný vstup k Trojičke v smere od Divadelnej ulice.

Na úspešnú minuloročnú premiéru nadviaže Landart na Hlavnej ulici. Tento májový darček vo forme výtvarno-architektonickej premeny dláždených plôch trnavského korza na živú zelenú oázu ponúkne Trnavčanom nielen krásny pohľad, ale aj možnosť odpočinku na tráve. Cieľom akcie je propagácia ochrany zelene a signál občanom, že skva-

litňovanie a rozširovanie plôch zelene patrí k prioritám samosprávy.

Hovorí sa, že komu sa nelení, tomu sa zelení. Toto príslovie nadobudne na Májovom kvete nový rozmer. Pre záhradkárov, ktorí chcú vypestovať peknú zeleninu a ovocie v takzvanej bio kvalite bez chemických postrekov, je pripravené poradenstvo o biologickej ochrane rastlín a záhrad. Záujemcovia sa dozvedia, ktoré prostriedky biologickej ochrany sú vysoko účinné a zároveň šetrné k životnému prostrediu, neškodia včelám a inému užitočnému hmyzu či zvieratám. Každý pestovateľ ich používaním namiesto chemických postrekov môže prispieť k zvýšeniu diverzifikácie a stability prírodných

ekosystémov. Aj to je jedno z posolstiev Májového kvetu v Trnave.

Samozrejme, nebude chýbať ani živá hudba rôznych žánrov a tvorivé dielne pre deti aj dospelých, V ponuke budú kozmetické a kadernícke služby študentov Strednej odbornej školy obchodu a služieb, ukážky aranžovania kvetov a bylín. Pre obdivovateľov japonského záhradníckeho umenia je pripravená výstava bonsajov a suiseki v západnom krídle radnice.

Príďte sa aj vy potešiť krásou na Májovom kvete a odneste si z nej kústik domov vo forme sadeníc, inšpirácie, príjemných zážitkov a peknej spomienky. Srdečne vás pozývame. ■

(cagi)

Korzo bude opäť zdobiť deväťmetrový nápis #TRNAVA, pomalujú ho trnavskí výtvarníci

Aj vám prirástol k srdcu nápis #TRNAVA, ktorý zdobil pešiu zónu počas minulého roka k srdcu? Nebuďte smutní, tento rok sa nápis na korzo vráti a budú ho zdobiť nové maľby od staronových autorov. Svoj ateliér si otvoria priamo na ulici v sobotu 6. mája medzi 10. a 18. hodinou. Nebude chýbať hudba – Dj Shakul, pohodlné sedenie a občerstvenie pripravené pre všetkých, ktorí sa prídu pozrieť, ako sa preglejková konštrukcia mení na umelecké dielo.

Trnavská pešia zóna znova získa nevšednú dominantu, ktorá bude určite na väčšine fotografií z Trnavy rovnako, ako to bolo počas minulého roka. Každý zo siedmich znakov deväťmetrového nápisu #TRNAVA bude originálnym dielom výtvarníkov Martina Krajčoviča – Fyrisa, Tatiany Vrtochovej – Da linky, Dominiky Žákovéj, Simony Čechovej, Kláudie Šimuničovej, Zuzany Branišovej a žiakov Súkromnej základnej umeleckej školy Pablo Olívie Dlaskovej, Emy Hečkovej a Lujzy Čambálovej. Nápis #TRNAVA je tzv. hashtag, teda kľúčové slovo označené mriežkou, ktoré sa používa predovšetkým na sociálnych sieťach. Uľahčuje vyhľadávanie príspevkov s podobným obsahom, prepája ich a charakterizuje. Hlavnou myšlienkou trnavského hashtagu je vytváranie pocitu spolupatričnosti a príslušnosti k svojmu mestu. Sme rozdielni, ale spája

nás mesto, v ktorom žijeme. Tento nápad čerpá inšpiráciu zo zahraničia a snaží sa vizuálne pútať formou hovoriť o tom, že hrdosť na to, odkiaľ pochádzame, môže byť súčasťou našej identity. „Stretnutie blízkych energií v centrálnom priestore mesta vytvára

pozitívne energetické pole i komunitu so zmyslom pre motiváciu, tak prepotrebnú pre život v tomto mesiaci. Hashtag vďaka tomu prekonáva prvoplánovosť atrakcie, nabera atribúty happeningu či performance stáva sa živým umeleckým dielom,“ hovorí výtvarný pedagóg

umeleckej školy Pablo Miloš Čápka. Prídte sa aj vy pozrieť, čo výtvarníci vytvoria priamo na ulici pred vašimi očami, staňte sa súčasťou podujatia a načerpajte tvorivú energiu. Po dokončení ostane nápis na svojom mieste až do jesene. V prostredí pešej zóny s mestskou vežou v pozadí bude zaujímavou kulisou na fotografie a selfies oko-

loidúciach. Ak sa vám výsledok ich práce bude páčiť, spravte si s ním fotku a zverejnite ju na sociálnych sieťach. A nezabudnite na hashtag #TRNAVA.

Novinkou podujatia je, že dielo, ktoré umelec namaľuje, nebude o rok premaľované. Na pôvodné písmená sa totiž prilepí nová 2D doska kopírujúca písmeno. Po

sezóne sa maľba s doskou odlepi a vydraží na charitatívnom podujatí. Umelci potom rozhodnú, ako zmysluplne sa peniaze získané z predaja ich diel využijú. Podstatou je, že tieto diela budú ďalej žiť svojím životom a skrášľovať interiéry kancelárií, bytov, či iných priestorov a tešiť svojich nových majiteľov. ■

(red), foto: kamarianphotography

Na Kapitulskú v máji zavíta Trnavský rínek.....

V sobotu 13. mája 2017 v čase od 9. do 17. hodiny sa opäť uzavrie Kapitulská ulica v Trnave pre autá a otvorí sa pre ľudí. Trnavský rínek už tradične ponúkne svojim návštevníkom a návštevníckam poctivé produkty vyrobené na Slovensku, chutné jedlá a špeciality od približne sto predajcov a predajkýň. Samozrejme, nebude chýbať ani celodenný program pre deti i dospelých.

Ak máte radi trhy a ich atmosféru, Trnavský rínek si určite vychutnáte: máj sľubuje už takmer letné slnečné dni a krásna zelená Kapitulská ulica s priľahlým Námestím sv. Mikuláša očaria každého. Ulica i námestie sa zmenia na korzo plné stánkov a stolov ponúkajúcich nielen poctivé slovenské výrobky, ale i produkty priamo od šikovných Trnavčanov a Trnavčaniek – originálne klobúky od Alate, detské ručne maľované oblečenie od DaLinky, dámske a detské oblečenie z dizajnerských látok od značky Fairy Tale, textilné zvieratká od Haraburdart, pletené košíky od Ribiššky a mnoho iného. Organizátori z neziskovej organizácie Bronco vybrali pestrú paletu predajcov a predajkýň a sľubujú aj veľa noviniek, ktoré ste na rínku zatiaľ nemali možnosť vidieť.

Milovníci pouličného jedla budú môcť ochutnať skvelé hamburgery z kvalitných surovín, domáce parené buchty pripravované na sladko, ale aj na slano, japonské pirôžky, voňavé karamelové wafličky, kaše, palacinky či rôzne zákusky. Svoje sirupové limonády ponúknu už tradične Herbert sirupy, no budete môcť ochutnať aj slovenský cider či remeselné pivo Karpat z Hrnčiariovec nad Parnou.

Hudobne Trnavský rínek otvorí Balkansambel – zoskupenie skvelých muzikantov zbláznených do balkánskej hudby a všetkých

hudobných prejavov zavaňajúcich etno-hudbou. Prijemnú náladu a atmosféru po dobrom obede navodí komorný sláčikový Mucha Quartet, ktorý zahrá čardáš, bolero či tango. Tešiť sa však môžete aj na trnavskú kapelu Tribido a ich chytľavé piesne a melódie. Na komentovanej prehliadke so skúsenou sprievodkyňou Emíliou Izakovičovou budete mať opäť možnosť dozvedieť sa niečo viac o Trnave. Rínkovská sobota nezabudne ani na deti – mnoho tvorivých dielní pripraví dobrovoľníci a dobrovoľníčky zo škôlok Meduška a Lollipop a jazykového centra Asmina. Väčšie i menšie deti počas mnohých aktivít zapoja nielen svoju fantáziu, ale i šikovné ruky (a rodičov). Okrem toho ich čakajú aj dve

predstavenia bábkového divadielka priamo na ulici.

Svoje aktivity a výrobky predstavia i trnavské mimovládne organizácie Klub vozíčkarov, Krízové stredisko Trnava, Azylový dom Tamara, ale i program Buddy, ktorého cieľom je spájať deti z detských domovov s dobrovoľníkmi.

Organizátori z neziskovej organizácie Bronco dávajú do pozornosti aj infostánok participatívneho plánovania Mesta Trnavy, kde sa návštevníci a návštevníčky trhu budú môcť vyjadriť k návrhom na obnovu parku na Kapitulskej ulici. Tak ako vždy, Trnavský rínek nebude iba o nakupovaní, ale najmä o stretnutiach ľudí a príjemnom sobotnom korzovaní v centre mesta. ■

(red)

Trnavský piknik oživuje ďalšiu lokalitu: Stretneme sa na kúpalisku v Kamennom mlyne

Vytváranie komunit a oživovanie verejného priestoru podujatiami, na ktoré budeme radi spomínať nielen my, ale aj naše deti – to je jedna z pohnútok organizátorov Trnavského pikniku. Vďaka nemu sme nanovo „objavili“ Ružový park, Botanickú záhradu, park pri Kalvárii a vytvorili sme si opäť vzťah k týmto donedávna zabudnutým cieľom prechádzok a stretnutí voľakedajších Trnavčanov. Tento rok 25. mája od 13. hodiny ožije Trnavským piknikom kúpalisko v Kamennom mlyne.

„Tento veľkorysý priestor ponúka prírodnú scenériu a vodnú plochu – a čo môže byť ideálnejším prostredím práve pre piknik?

Všetkým, ktorí majú na kúpalisko krásne spomienky z detstva, no časom k nemu stratili cestu, ponúkame možnosť tento postoj predefinovať a položiť si otázku, či je potenciál tohto priestoru využitý. Odpoveď na ňu dá možno práve náš Trnavský piknik, kde sa budeme môcť stretnúť s priateľmi, spoznať nových ľudí a zažiť príjemné popoludnie,“ hovorí jeden z organizátorov podujatia Peter Cagala zo Správy kultúrnych a športových zariadení. Podľa jeho slov sa o hudobný program postará pôvabné ženské trio Paper moon, pre deti je pripravené krásne a veselé pred-

stavenie Príbeh rytiera v podaní divadla Teáter Komika, ktoré zároveň pripraví zábavné rytierske hry. „Pravidlom je, samozrejme, tradičná súťaž o najlepšie trnavský koláč ocenená zaujímavými cenami. Ten, kto si neprinesie piknikový kôš s jedlom, nemusí byť smutný, v ponuke budú rôzne gastro zážitky, zaujímavé nápoje či zmrzlina. A využijeme aj vodnú plochu kúpaliska. Viete, čo je to paddleboard? Toto trendové plavidlo si budete môcť vyskúšať a naučiť sa základné pravidlá jeho používania. Pre tých odvážnejších sme pripravili race sprint, takže odporúčame si vziať aj náhradné oblečenie,“ informuje Peter Cagala.

Pretože Trnava chce byť zdravým mestom s trvalo udržateľ-

nou dopravou, dvaja z dvoch organizátorov podujatia (Peter Cagala a Ján Novák) odporúčajú prísť na Trnavský piknik pešo, prípadne na bicykli. „Verte, že jedlo na deke v chládku stromov bude chutiť o niečo viac, ak necháte auto doma. Je tiež vysoko pravdepodobné, že neodoláte koláčikom, ktoré budú v ponuke a možno sa vám ujde aj z najlepšieho trnavského koláča. Stále však budete mať poruke argument, že tie sladkosti predsa vypedálujete cestou z Trnavského pikniku a vaša postava neutrpí. Naopak, spevníte si ju, ale čo je ešte dôležitejšie, upevníte vzťahy, prípadne vytvoríte nové. Dovidenia na Trnavskom pikniku,“ dodáva s úsmevom Peter Cagala. ■

(red)

Celý parčík za daňovým úradom už je proti suchu vyzbrojený zavlažovacím systémom . . .

Ani dolná časť parčíka za daňovým úradom v Trnave už nebude trpieť suchom počas letných horúčav. Postará sa o to automatický zavlažovací systém, ktorý vybudovala mestská samospráva v rámci opatrení na zmiernenie dopadov zmeny klímy. Práce mali byť hotové do konca apríla, na ich realizáciu je v rozpočte mesta vyčlenených vyše 39 tisíc eur. Prvú časť zavlažovacieho systému v hornej časti parčíka s detským ihriskom a trvalkovými záhonmi odovzdalo mesto do používania v roku 2013. Zdro-

jom vlahy, ktorá zabezpečovala dobrú kondíciu zelene na ploche vyše jeden a pol hektára, je studňa, ktorú mesto vybudovalo na tomto mieste v roku 2012. Na ňu bude teraz napojený rozvod potrubia v celkovej dĺžke 260 metrov a v hĺbke 40 centimetrov pod povrchom pôdy, ktorý sa má postarať aj o závlahu dolnej časti parku až po detské ihrisko na Agátke. Zavlažovacie telesá – postrekovače trávnikov sa budú vysúvať iba v čase zavlažovania. Kvapôčková závlaha stromov

vylúči riziko šoku z jednorazovej zálievky studenou vodou v horúcich letných dňoch. Súčasťami automatického zavlažovacieho systému budú aj tri šachty na elektromagnetické ventily a riadiace jednotky.

Vďaka závlahám budú mať mladé stromy väčšiu šancu dorásť v zdraví do svojej prirodzenej veľkosti. Ich schopnosti zadržiavať vlahu, produkovať kyslík a ochladzovať ovzdušie v budúcnosti významne prispievajú k zlepšeniu klímy v tejto lokalite. ■

(eu)

Chystáte krásnu výsadbu balkóna či predzáhradky?

Aj vy patríte do spolku tajných víl a škriatkov so zelenými prstami, ktorí nedokážu prejsť okolo záhradníctva bez útraty za sadenice a od skorej jari komponujú kvetinové výsadby na svojich balkónoch či v predzáhradkách? Alebo ste si vysadili v záhrade popínavú ružu či hortenziu, pavničník, brečtan, plamienky alebo inú popínavku, ktoré vám vyrástli do nevídanej krásy? Ak ste na tieto otázky odpovedali kladne, práve pre vás je tu príležitosť pochváliť sa so svojím záhradníckym umením v súťaži o najkrajšiu kvetinovú výzdobu balkóna, predzáhradky, alebo o najkrajšiu vertikálnu zeleň.

Súťaž pre všetkých, ktorí týmto spôsobom prispievajú k skrášleniu životného prostredia v našom meste, každoročne vyhlasuje Komisia životného prostredia a prírodných hodnôt pri mestskom zastupiteľstve. Prihlásiť sa môže každý, stačí len poslať fotografie výsadby (balkóna, predzáhradky, múru či plotu, pergoly alebo altánku s popínavou zeleňou) s menom, adresou a číslom telefónu súťažiaceho. Prihlášku do súťaže je možné podať do 10. októbra osobne

v podateľni mestského úradu alebo poslať na adresu Mestský úrad v Trnave, odbor stavebný a životného prostredia, Trhová 3, 917 71 Trnava.

Komisia životného prostredia a prírodných hodnôt vyhodnotí súťažné návrhy do 20. novembra 2017. Víťaz v súťaži o najkrajšiu kvetinovú výzdobu balkóna dostane 100 eur, druhý v poradí 70 eur a tretie miesto je ocenené sumou 40 eur.

Autor najkrajšie upravenej predzáhradky získa ako základ na budúcoročné pestovateľské výdavky sumu 150 eur, druhé miesto bude odmenené sumou 100 eur a tretí v poradí dostane 80 eur.

Za najkrajšiu vertikálnu zeleň čaká súťažiaceho odmena vo výške 120 eur.

Milí zelení škriatkovia a víly, predpokladáme, že už v týchto dňoch komponujete skladbu vašej budúcej kvetinovej krásy. Tak len pripomíname, aby ste ju nezabudli vyfotografovať, keď bude v najlepšej forme. Najkrajšie fotografie zverejníme na našej webstránke aj na oficiálnej facebookovej stránke mesta Trnava. ■

Seniori si opäť zasúťažia na športových hrách

Mesto Trnava – kancelária Zdravé mesto, Kalokagatia – Centrum voľného času a Mestská organizácia Jednoty dôchodcov Slovenska pozývajú všetkých skôr narodených Trnavčanov na šieste Trnavské športové hry seniorov, ktoré sa začnú v stredu 24. mája 2017 o 9.00 h v športovom areáli Slávie.

Pre seniorov sú pripravené nenáročné športové disciplíny: behy na krátke a dlhé trate (50 m, 60 m, 200 m, 300 m), hod granátom na cieľ, pre ženy hod valčekom, pre mužov kop na bránku cez prekážku a napokon streľba zo vzduchovky. Súťaž sa bude v troch vekových kategóriách, ktoré sa začínajú od 61 roku a končia vekom nad 70 rokov. Pre víťazov sú pripravené drobné ceny a diplomy. V prípade nepriaznivého počasia sa kop na bránku, hod granátom (loptičkou) na cieľ a podľa možnosti i behy budú realizovať v telocvični areálu Slávia Trnava. Pre tento prípad sú potrebné prezuvky na cvičenie v hale. Prihlášky treba poslať poštou do 12. mája 2017 na adresu Kancelária Zdravé mesto (č. 168), Mestský úrad, Trhová 3, Trnava, alebo elektronicky na adresu: regina.hulmanova@trnava.sk

Propozície VI. Trnavských športových hier seniorov a prihláška sú zverejnené na webstránke mesta www.trnava.sk ■

(mkv)

Súčasťou Dní európskeho kultúrneho dedičstva bude aj výtvarná súťaž Moja Európa

Dni európskeho kultúrneho dedičstva (DEKD), ktoré tento rok zastrešuje na Slovensku Mesto Trnava, sa pomaličky blížia. Hoci hlavná časť podujatia sa uskutoční až v septembri, keď sa pre verejnosť otvorí viaceré zaujímavé kultúrne pamiatky v meste aj kraji, aby sme si ich pozreli trochu „z iného uhla“, prípravy sú už v plnom prúde. Spropagovať DEKD a zvýšiť naše európske sebavedomie sa organizátori rozhodli aj výtvarnou súťažou pre žiakov základných škôl Moja Európa.

Jedným z cieľov podujatia aj súčasťou je posilniť v nás vedomie európskej identity a zvýšiť hrdosť na spoločné korene a kultúrne bohatstvo. Výtvarné diela by preto mali zobrazovať európske (teda aj slovenské) kultúrne a prírodné pamiatky v 3D modeloch, v ľubovoľne zvolenej mierke. Takisto výber techniky (lepenie, modelovanie z hliny a pod.) je na samotných tvorcoch. Do súťaže

sa môžu zapojiť žiaci základných škôl (jednotlivci i kolektívy) v troch kategóriách: 1. kategória – prvý stupeň ZŠ, 2. kategória – 6. a 7. ročník ZŠ, 3. kategória – 8. a 9. ročník.

Diela, ktoré budú označené kategóriou, menami tvorcov, triedou a adresou základnej školy, je možné priniesť do konca júna na radnicu, kde ich budú môcť záujemcovia vidieť už počas letných

prázdnin. Žiacke výtvary bude hodnotiť odborná i divácka porota. Víťazi súťaže budú začiatkom septembra prijatí na radnici zástupcami mesta a odmenení zaujímavými cenami.

Modely budú počas DEKD, teda 8. – 10. septembra 2017 vystavené aj v otvorených kultúrnych pamiatkach, kde ich uvidí množstvo domácich i zahraničných návštevníkov. ■

(eu)

Na Hlbokej a Rybníkovej pribudlo takmer stoosemdesiat odrastených stromov.....

Estetická, klimatická aj izolačná funkcia zelene na Hlbokej a Rybníkovej ulici dostala mohutnú posilu. Mestská samospráva tu v apríli vysadila takmer stoosemdesiat nových odrastených stromov.

Dovedna stoštyridsaťdva stromov pribudlo v páse zelene na Hlbokej ulici, kde je ešte dosť možností na zahustenie výsadby. Mestská samospráva prispôbila výber druhov požiadavke, aby boli stromy čím skôr schopné vytvoriť tieň pod svojimi korunami a aby dobre znášali mestské podmienky. Voľba padla na osvedčené, v dospelosti vysoké a rozložené platany javorolisté, ktorých bude rovná stovka. K nim sa pridalo osemnásť brestovcov južných, dvadsaťjeden bohato kvitnúcich medonosných sofor japonských a tri nádherné plnokveté vtáčie čerešne.

Na Rybníkovej ulici, kde sú rovnako vysoké nároky na vyváženú negatívneho pôsobenia frekventovanej komunikácie, ale menej priestoru na výsadbu, bolo dosadených tridsaťsedem platanov javorolistých iného druhu s užšou, pyramídálnou korunou, ktoré sú v mestských výsadbách obzvlášť

oblíbené nielen pre svoju krásu, ale aj nenáročnosť a schopnosť dobre znášať znečistené mestské ovzdušie.

Podobne ako vlani a predvlani, aj teraz priložili ruku k dielu dobrovoľníci. Všetci, ktorí chceli pomôcť pri sadení stromov pre Trnavu, boli

vítaní počas jednej soboty popoludní v sobotu o 15. hodine na Rybníkovej ulici. Mladí, ktorí majú motiváciu urobiť niečo pre seba a svoje deti, aj tí skôr narodení, ktorí už vedia, že so stromami, ktoré kedysi na sídlisku sami vysádzali, sa na tieto miesta vracia život. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Námestiu SNP vrátia štýl ranej moderny

Na obnovenie pešej zóny, jej predĺženie na Hviezdoslavovu ulicu, vybudovanie Univerzitného parčíka a revitalizáciu parku medzi Evanjelickým kostolom a Hospodárskou ulicou logicky nadväzuje požiadavka zrekonštruovať aj samotné Námestie SNP. Zámer vytvoriť rozsiahlu pešiu zónu so zelenou a možnosťami na relaxáciu si vyžaduje prepojenie staršej historickej zástavby vymedzenej mestským opevnením, s námestím, ktoré vznikalo za jeho hranicami na začiatku 20. storočia, do harmonicky pôsobiaceho celku. O tom, ako pristupuje samospráva v spolupráci s odborníkmi a pamiatkarmi k riešeniu tohto priestoru, hovoríme s vedúcim odborom územného rozvoja a koncepcií mestského úradu Tomášom Gunišom, architektmi Pavlom Ďurkom a Ľubošom Vagalom, ktorí spracúvajú projekt rekonštrukcie námestia, a s Františkom Brliťom, zástupcom firmy CEMOS, ktorá realizovala diagnostiku technického stavu premostenia Trnávky pod námestím a návrh spôsobu a rozsahu jeho rekonštrukcie.

Podrobnejšie o predstavách a plánoch samosprávy hovorí Tomáš Guniš:

- Námestie SNP je logickým vyústením pešej zóny a komunikačným uzlom z centra mesta na železničnú stanicu. Preto sme kládli veľký dôraz na to, aká bude konečná podoba revitalizácie. Predstava rekonštrukcie námestia sa rodila postupne. Počas komunikácie s pamiatkarmi a projektantmi sa totiž našli aj niektoré archívne zdroje, ktoré nám naznačili, akým smerom ísť. A napríklad, na začiatku sa vôbec neuvažovalo o reinstalácii súsošia osloboditeľov Víťazstvo, k zmene prišlo až po odhalení jeho statických problémov. Pôvodne sme chceli len tento priestor dopravné upokojiť, vrátiť ho chodcom a cyklistom.

■ Aká je predstava o prepojení pešej zóny a Námestia SNP?

- Architekt Jozef Marko, ktorý Námestie SNP projektoval, všetko prispôboval pamätníku Milana Rastislava Štefánika. Od toho sa odvíjali ostatné veci, teda najmä parčík, fontána a oddychová zóna. Pri našich úvahách o podobe námestia však zohrala úlohu aj znovobjavená Dolná brána. Zatiaľ ju budeme prezentovať v pôdorysnej alebo zníženej forme, do budúcná plánujeme trojrozmernú prezentáciu. A to je faktor, ktorý ovplyvní vnímanie námestia z pešej zóny a prechod z pešej zóny na námestie.

■ **Obnova a revitalizácia Ružového parku s premiestnením tamjšieho pamätníka politickým väzňom 1939 – 1989 je súčasťou ďalšieho projektu?**

- My sme pôvodne celé toto územie považovali za jedno zadanie. Až neskôr sme prišli na to, že Ružový park budeme riešiť samostatnou súťažou a Námestie SNP tiež samostatne. Totiž, práve pri Námestí SNP máme veľa stavebnotechnických limitov. Ide akoby o dva projekty, ktoré sa realizujú súčasne.

■ Kadiaľ povedie doprava po dokončení revitalizácie celého územia?

- Uvažujeme o tom, že most pri niekdajšom okresnom dome, dnešnej polícii, bude pre peších a cyklistov. Pre automobily by bola vyhradená cesta pri knižnici, ktorá sa bude ďalej rozvetvovať na začiatku pešej zóny smerom na Vajanského ulicu a na opačnú stranu tak, ako ju poznáme dnes. Rázusova ulica a časť pred knižnicou bude vedená obojsmernou premávkou. Ideme teda do rekonštrukcie časti premostenia Trnávky pri knižnici, ktoré sa musí spevniť, aby po ňom mohli premávať autá. Zvyšok námestia bude autám neprístupný.

■ Ako by mali vyzerať zeleň a mobiliár na námestí?

- Tieto dve veci ešte stále riešime. Máme niekoľko návrhov a s projektantmi ich pripomienkujeme. Určite by mala zeleň rešpektovať historickú hodnotu námestia. Chceme v maximálnej miere zachovať súčasné stromy a námestie odlíšiť od okolitého priestoru. Na uliciach uvažujeme o alejovej zeleni a na námestí o skupinkách stromov. Pokiaľ ide o mobiliár, zásady tvorby v centrálnej mestskej zóne nám presne určujú, aký má byť, takže to nám nedáva veľké možnosti na kreativitu.

■ Máte určené už aj časové horizonty začiatku a dokončenia stavby?

- Je to pomerne náročná akcia. Teraz finalizujeme projekt plus inžiniering, takže si myslím, že s výberom realizátora a začiatkom prác sa posunieme až do budúceho roka.

.....
O tom, ako a kedy vznikalo dnešné Námestie SNP, hovorí architekt Pavel Ďurko:

- V roku 1911, dokonca už v roku 1906, sa južná časť pred mestským opevnením začínala urbanizovať. Vznikli prvé plány na zástavbu tejto lokality. Volala sa vtedy Emmerova alebo Slnecná ulica. V rokoch 1906 – 1920 tu vznikli zaujímavé a kvalitné architektúry, ktoré reagovali na doznievanie secesie.

■ Prezrime si pomyselné budovy z toho obdobia na Námestí SNP.

-V juhovýchodnej časti námestia sa nachádza architektonicky kvalitný objekt Hospodárskej banky,

dnešnej knižnice, od významného slovenského architekta Milana Michala Harminca, ktorý bol dokončený v roku 1914. Na južnej časti námestia vznikli v rokoch 1910 – 1914 tri ďalšie secesné objekty. Na pôvodnom mieste Hladilovho hostinca bol postavený Okresný dom. Následne prebehla v 20. rokoch veľká súťaž na výstavbu evanjelického kostola. Túto súťaž vyhral architekt Jozef Marek, ktorý svojím návrhom z 20. rokov predbehol dobu a vytvoril nadčasovú architektúru v severnej časti námestia. Priamo v kontakte s evanjelickým kostolom vznikla na mieste objektu pôvodného Polnitzkého hostinca funkcionalistická stavba Evanjelického domu od architekta J. Chorváta. Vo väzbe na objekt súdu, ktorý tam už v tomto období existoval, bolo dotvorené celé toto námestie.

■ Aký je vzťah spomínaného prekrytia Trnávky a strednej časti námestia? Je to miesto, kde kedysi bola socha Milana Rastislava Štefánika a dnes je tam súsošie oslobodenia Víťazstvo z roku 1957. Pripomeňme, že socha Milana Rastislava Štefánika stála kedysi pred objektom Hospodárskej banky, nie pred evanjelickým kostolom ako je to dnes.

- Prekrytie toku vzniklo v rokoch 1911 – 1913. Na tomto prekrytí už okolo roku 1914 vznikol parčík. Keď sa uvažovalo o vybudovaní sochy Milana Rastislava Štefánika, bolo vybraté priamo miesto v parčíku nad Trnávku. V októbri 1924 bola

socha slávnostne odhalená ako prvá na Slovensku. V súvislosti s osadením sochy vznikol okolo parčíku múrik s bráničkami, o ktorom sme dlho nemali informácie. Až nález v Štátnom archíve v Trnave potvrdil domnienky, že tento múrik je tiež dielom architekta Jozefa Mareka z júla 1924. Takže vieme, že toto námestie, teda budovy, fontána, parčík, múrik, a architektúry vrátane cestnej siete, boli ako celok zadefinované v období rannej moderny v 20.– 30. rokoch 20. storočia.

.....
Podrobnejšie o fontáne v parčíku, premiestnení súsošia Víťazstvo a prezentácii premostenia Trnávky hovorí architekt Ľuboš Vagala:

- Nemali sme poznatky ani o tom, kedy vznikla fontána a ako fungovala. Až vďaka fotodokumentácii od kunsthistoričky Simony Jurčovej sa nám podarilo zistiť, že fontána funguje od 30. rokov a je presne tá istá, ktorá je v parčíku osadená aj teraz. Od pôvodného vzhľadu sa líši tým, že bola postupne oklieštená o prvky, ktoré sa nachádzali v strede. Dnes tam vidíme len základný korpus bez strednej časti a stredových prvkov. Chceme fontánu prinavrátiť k pôvodnému vizuálnemu a technickému riešeniu podľa fotodokumentácie a nasvietiť ju.

■ Takže sa vrátíme k pôvodnému vzhľadu námestia. Na svoje pôvodné miesto pred knižnicu bude premiestnená socha Milana Rastislava Štefánika a súsošie Víťazstvo od Ladislava Snopeka si nájde novú lokalitu.

- Z hľadiska statických podmienok aj z etickej, historickej a architektonickej stránky je vhodná jeho reinkarácia do inej lokality. Vyhodnocovali sme viacero alternatív a možností. Keď sa pozrieme na monumentálnosť tohto súsošia, zistíme, že na tomto námestí má málo okolitého priestoru, čo nedovolí vyniknúť spomínanej monumentálnosti. Po konzultácii s mestom aj Krajským pamiatkovým úradom sme našli vhodnejší priestor na jeho reinkaráciu – do stredu Študentskej ulice na posledný stredový ostrovček. V tejto súvislosti by bolo dotvorené aj jeho okolie.

■ Do akej miery chcete poukázať na jedinečnosť technického riešenia prekrytia Trnávky?

- V západnej časti chceme prinavrátiť pôvodné kovové zábradlie, aké sa zachovalo pri knižnici. Do začiatku 80. rokov sa nachádzalo aj v západnej časti. Kedysi boli pri zábradlí dve barokové sochy. Tie chceme tiež vo forme kópií prinavrátiť do tohto priestoru. Zároveň chceme prezentovať aj systém parkového mostu a na múriku chceme umiestniť informačnú tabuľu o vzniku premostenia a dátume rekonštrukcie.

.....
O premostení Trnávky aj o dôvodoch premiestnenia súsošia Víťazstvo hovorí František Brliť, zástupca firmy CEMOS, ktorá realizovala prieskum premostenia a zistila, že patrí k unikátnym a doteraz neznámych technickým objavom nielen v rámci mesta, ale aj Slovenska:

- Premostenie je trochu zvláštne, má rozpätie 8 metrov. Môže sa zdať, že to nie je významné. Šírka má však až 118 metrov, čo by sa dalo prirovnať k tunelu. Je to železobetónu a bolo postavené v rokoch 1911 – 13. Boli sme šokovaní, ako ten most vyzerá, a v akom je dnes dobrom stave. Napohľad nevykazoval žiadne významné poruchy, ktoré by dokazovali, že má viac ako sto rokov. Keby som nemal informácie o moste z dokumentácie, myslel by som si podľa jeho stavu, že je zo 70. rokov mi-

nulého storočia a že má zhruba 40 – 45 rokov. Začali sme trochu viac skúmať aj históriu tejto stavby. Vedelo sa, že je tam nejaká konštrukcia, no o podrobnostiach už informácie neboli. Urobili sme preto diagnostiku. Konštrukciu sme zdokumentovali a zistili sme, že o takomto moste celá mostárska verejnosť nič nevie. Dokonca o ňom nenájdeme informácie ani v mnohých publikáciách o mostoch, takže ide o ojedinelý objav.

■ Akým spôsobom prebiehal výskum takto starého betónu a konštrukcie?

– Pre zistenie technického stavu sme urobili niekoľko kopaných sond, aby sme odokryli nosnú konštrukciu zo strany zásypu. Vizuálnou prehliadkou sme zistili stav konštrukcie z neprístupnej strany. Okrem výborného stavu povrchu betónu sme zistili pre nás veľmi zaujímavú skutočnosť: Nosná konštrukcia totiž z tejto zasypanej strany nemá žiadnu izoláciu, ktorá by ju chránila pred vlhkosťou. Čo sa týka kvality betónu, tú sme overovali jednak nedeštruktívnou metódou pomocou odrazového tvrdomeru (tzv. Schnidtovo kladívko) ale aj zhotovením vývrtov. Takto odobrané vzorky betónu sme podrobili testom v lisocho, aby sme overili jeho pevnosť.

■ Na čo všetko bol váš prieskum zameraný?

– Naše práce mali zodpovedať otázku, či sa revitalizácia Námestia SNP môže urobiť bez toho, aby sa spomínané premostenie muselo nejakým spôsobom opra-

vovať alebo nejako doň zasahovať. Ďalšie otázky boli, či je možné pri revitalizácii robiť také terénne úpravy, ktoré by vyžadovali navýšenie terénu, a teda väčšie zaťaženie na most. Prišli sme na to, že na prevažnej časti námestia netreba robiť žiadne väčšie revitalizácie mosta. Nehovorím o kozmetických úpravách, prípadne o ochranných náteroch. Zosilniť budeme musieť len časť pri knižnici, ponad ktorú vedie jednosmerná komunikácia a zmení sa na obojsmernú. Most by v budúcnosti nemusel byť schopný takúto zvýšenú záťaž akceptovať.

■ Je problém zhoršenia staticky pamätníka osloboditeľom v priamej súvislosti so samotným prekrytím Trnávky?

– Pamätník časťou zasahuje nad konštrukciu prekrytia, no je založený mimo tejto konštrukcie. Súsošie vykazuje deformácie rádovo až 10 centimetrov. Keď sme mapovali celú situáciu, zistili sme, že na tomto mieste úpravou toku počas realizácie premostenia došlo k jeho napriamaniu a pamätník sa nachádza v oblúkovej časti pôvodného koryta, ktoré bolo zasypané pri budovaní premostenia. Podložie tam bolo nestabilné, a to spôsobilo sadnutie pamätníka. Staticky je pamätník v súčasnosti takmer v havarijnom stave.

■ Na koľko rokov odhadujete ďalšiu životnosť premostenia?

– Technický stav premostenia nejaví známky extrémneho statického narušenia. Pri dobrom technickom stave konštrukcie je možné, aby svojmu účelu slúžil ešte veľmi dlho. Nové mosty navrhujeme na sto rokov. Je to limitná životnosť mostov z moderných kvalitných materiálov. Dnes si ani nevieme predstaviť, ako sa zabezpečoval kvalitný betón, ktorý v roku 1911 zrejme miešali v miešačke, nevieme si predstaviť tento betón ani z hľadiska zhuŕňovania. Aj keď sme navrhli zosilnenie častí mosta pre obojsmernú dopravu, znaky pôvodného technického riešenia sme ponechali, aby boli viditeľné aj v budúcnosti. ■

Ocenenia pre zdravotníckych pracovníkov Trnavského kraja

Trnavský samosprávny kraj udeľoval v stredu 12. apríla 2017 ocenenia pre zdravotníckych pracovníkov, ktorí sa starajú o to najcennejšie, čo máme – o naše zdravie, a prinášajú pre spoločnosť a občanov neo-ceniteľné hodnoty.

Slávnostné odovzdávanie ocenení sa konalo pri príležitosti Svetového dňa zdravia v Zrkadlovej sále Divadla Jána Palárika v Trnave. Pamätnú medailu dostalo trinásť lekárov, osem stredných zdravotníckych pracovníkov a jeden kolektív. Za Trnavu sa stali nositeľmi ocenenia Andrea Vándorová, primárka oddelenia dlhodobochorých v trnavskej nemocnici, kolektív oddelenia, v čele ktorého stojí, a tiež vedúca sociálneho odboru mestského úradu Ingrid Huňavá za zásluhy o rozvoj a podporu verejného zdravia na území mesta, zosieťovanie organizácií podporujúcich verejné zdravie a organizovanie rôznych podujatí ako Dni zdravia, Trnavské športové dni seniorov a Veľtrh pre seniorov.

Zoznam ocenených: MUDr. Alžbeta Császarová, Mária Dinghová, MUDr. Tibor Feldmár, MUDr. Veronika Fričová, MUDr. Miroslav Gašpar, MUDr. Zoltán Hajdú, Mgr. Ingrid Huňavá, Marta Jakubecová, MUDr. Helena Kertészová, Zora Kubíková, Zdenka Macháčková, Helena Máriková, MUDr. Anna Medeková, Mária Michalová, Li-buša Nováková, MUDr. Edit Rajzák, Janka Rampáčková, MUDr. Mária Richterová, MUDr. Silvia Štalmachová, MUDr. Alexander Urminský, MUDr. Peter Valášek, MUDr. Andrea Vándorová a kolektív Geriatrického oddelenia Fakultnej nemocnice Trnava. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Triediť, či netriediť? Rozhodnutie, ktoré ovplyvní budúcnosť

Jednou z mladých osobností nášho mesta, inšpirujúcou Trnavčanov k ekologickému správaniu, je Jakub Vríčan. Pochádza z Rajeckej Lesnej (nar. 20. decembra 1990 v Bratislave) a vyrastal v Šali, kde študoval na Gymnázii Juraja Fándlyho. Na Komenského univerzite v Bratislave študoval športový a strategický manažment. V súčasnosti je plnohodnotným Trnavčanom aj zodpovedným obyvateľom mesta. Býva v samom centre Trnavy, na cestu do práce používa skateboard a produkuje minimálne množstvo odpadu. Svojím prístupom k životu i osvetou sa snaží ovplyvňovať Trnavčanov, aby žili zdravšie a mysleli aj na budúcnosť. Je to beh na dlhé trate, nie vždy sa mu darí, ale napriek tomu je presvedčený, že treba vytrvať.

■ Čo vás v takomto pohľade na svet ovplyvnilo? Ide o zodpovedný prístup k prírode, životný štýl alebo nejaký druh filozofie?

- Väčšiu časť detstva som trávil na dedine, v prírode, aj preto mi nie sú cudzie práce v záhrade či pri zvieratách. Keďže som sa len tak-tak stihol narodiť ešte v Česko-Slovensku, pamätám si, ako som chodil s kanvou po mlieko na družstvo a na chlieb som nepotreboval igelitové vrecko. Myslím, že vtedy sa ešte žilo viac v súlade s prírodou, nie na jej úkor ako dnes. Úvahy, že konzumný spôsob života, teda „trvalá neudržateľnosť“ nie je rozumný spôsob života, ma sprevádzali od detstva, ale ekológia som sa v teoretickej forme prvýkrát dotkol až pri písaní diplomovej práce. Vybral som si tému Tvorba a testovanie podnikateľského modelu produkcie z odpadu.

■ Vaše meno sa dostalo do povedomia rozhladených aktívnych Trnavčanov pred rokom v súvislosti s nultým ročníkom Participatívneho rozpočtu mesta Trnavy. Prišli ste s projektom Vedomá Trnava. Čo sa z tohto projektu dodnes podarilo zrealizovať?

- Vedomá Trnava vznikla vďaka prepojeniu občianskeho združenia Pure Love a neziskového združenia Bronco. Bol to výsledok mojej diplomovej práce. Cieľ projektu bol jednoznačný: motivovať a inšpirovať. Mesiace sme plánovali, vy-

mýšľali, prekresľovali a prepisovali. Napokon sme vytvorili kampaň, ktorá azda plní svoj cieľ. Začali sme od najmenších. Vytvorili sme recyklačné pexeso, vďaka ktorému sa deti naučia, ako triediť i ako predísť tvorbe odpadu. Vytvorili sme aj komiks s názvom S rozumom od srdca, v ktorom sa mládež dozvie o výhodách rastlinných či lokálnych potravín. Ako motiváciu pre občanov sme vytvorili ručne šité i potlačené plátenné tašky a peňaženky vyrobené z kompozitných obalov. Sú to obaly z viacerých materiálov, napríklad tetrapakov. Tieto diela rozdávame na podujatiach v Trnave občanom, ktorí si prinesú vlastný riad, a vďaka tomu nepotrebujú plastové poháre, taniere či príbor. Nevytvorila tak odpad a zároveň získajú krásne dielo. Aj ja to tak robím: keď idem na nejaké podujatie, vezmem si vlastnú tašku, fľašku, obedár a pohár – teda je pre mňa takmer nemožné vytvoriť tam odpad. Do verejného priestoru v súčasnosti inštalujeme náučné chodníky, ktoré približujú návod ako začať od seba a netvoriť odpad. Inštalujeme aj motivačno-náučné grafiky na kontajnery, ktoré pomáhajú ľuďom efektívne triediť druhotné suroviny. Do tvorby výstupov sa zapojilo množstvo dobrovoľníkov i umelcov, ktorí sa tiež popri projekte mnoho naučili.

■ Dnes by malo byť už bežné, že v domácnostiach separujeme aspoň základné zložky odpadu.

No niektorí ľudia možno začnú separovať až vtedy, keď sa zvýši cena za odvoz a likvidáciu zmesového komunálneho odpadu.

Čo ste si všimli u nás a v zahraničí? Myslíte si, že sa dá nejako efektívne donútiť obyvateľov, aby triedili odpad najmä na sídliskách, kde je veľká anonymita?

- Slovensko na tom v oblasti spracovania odpadu nie je vôbec dobre a mesto Trnava určite nie je svetlou výnimkou. Mestá ako Palárikovo či Banská Štiavnica majú nastavený efektívny systém. Trnava sa má ešte čo učiť. Triedenie a zber druhotných surovín v rodinných domoch v Trnave funguje veľmi dobre, občania sú informovaní a infraštruktúra nastavená. Problém je hlavne na sídliskách. Iné mestá sú však dôkazom, že ak sa vytvoria podmienky, občania sú schopní efektívne triediť. Prvé kroky sú jednoznačné: farebne rozlíšené kontajnery. V Trnave je asi najšťastnejšia kombinácia na zmesový odpad, teda žltá-modrá = plastovo-papierová. Na zmesový odpad sú modré kontajnery so žltým vrchom. Potom sa to ľuďom pletie. Ideálne by bolo, keby na zmesový odpad boli čierne kontajnery, jednoducho akékoľvek, len nie také,

ktoré sa mýlia s triedeným zberom ako sú žlté, modré, zelené a oranžové. Ďalšou oblasťou sú rozumne riešené kontajnerové stojiská pre občanov i smetiárov. Efektívne je, ak je stojisko rozdelené na dve pomyselné územia – zmesové kontajnery a triedený odpad. Ideálny je aj doplnok s označením na zemi. Lepšie to naviguje obyvateľov. Tí, ktorí nechcú separovať, by aspoň nemarili snahu ostatných, keď do kontajnera na triedený odpad vysypú obsah smetného koša so zmiešaným odpadom.

■ Dedičstvom z obdobia socializmu na Slovensku sú dodnes lokality s toxickým odpadom, ktorý vyprodukovali napríklad Chemické závody J. Dimitrova v Bratislave, Chemko Strážske, Chemlon Humenné, Niklová huta v Seredi či Závod SNP v Žiari nad Hronom. S takýmito ekologickými záťažami sa budeme vyrovnávať desaťročia. Nie je separovanie odpadu v porovnaní s týmto problémom málo významnou témou?

- Samozrejme, že priemyselná výroba, doprava či ťažba nerastných surovín sú omnoho väčšou záťažou ako obaly od potravín a zbytočné produkty, ktoré končia na skládke. Avšak je nutné, aby sme každý začali od seba. Ak prevzmem zodpovednosť za malé rozhodnutia, časom ju preberieme aj za tie väčšie. Jednoducho povedané, ak sa nám nechce separovať, nakupujeme bez obalu, ak sa nám nechce riešiť nebezpečný odpad, hľadáme alternatívy bez neho a v budúcnosti už takúto skládku nedopustíme.

■ Možno je našim dedičstvom z minulosti aj nulová zodpovednosť ľudí za ďalší osud odpadu z domácností. Podľa štatistiky Eurostatu je Slovensko v zhodnocovaní odpadu za rok 2015 opakovane na predposlednom mieste v celej Európe. Horšie je na tom už iba Malta. Málo separujeme, alebo máme nedostatky aj v recyklovaní už vyseparovaného odpadu? Mnohým sa údajne nechce separovať pre-

to, lebo neveria, že vytriedený odpad napokon aj tak neskončí v komunálnom odpade.

-Slováci si myslia, že keď je niečo zavreté v nádobe, ako keby to už neexistovalo. Neuvedomujú si, že ak zdvihnem niečo zo zeme a hodím to do kontajnera, problém nie je vyriešený. Niektoré kontajnery prevezie na okraj mesta a opäť ho vysype na zem. To je riešenie? Prvým krokom je teda vyhnúť sa zmesovému kontajneru a triediť. Je pravda, že na Slovensku neprebíhala nijaká osveta ani vzdelávanie v tejto oblasti, takže sa môžeme vyhovárať. Ale rozoznať sklo od plastu, papiera či kovu, to by nemal byť až taký problém. Druhá vec je, čo sa s druhotnými surovinami deje po vytriedení. Sklo, veľké kartóny, PET fľaše, konzervy a plechovky budú vďaka dotriedovaniu takmer isto opäť použité ako materiál. Za recykláciu považujeme aj takzvané tepelné spracovanie, teda spálenie a využitie tepla. Takto pravdepodobne končí časť vytriedených plastov, ale to je aj vďaka ich rôznorodosti a náročnosti ich recyklácie. Preto nakupujem len to, čo môžem v kuchyni vytriediť a môžem si byť istý, že mnou kúpený obal sa bude recyklovať.

■ Následkom nového zákona o odpadoch už mnohí slovenskí výrobcovia potravín avizovali, že im stúpili náklady a budú ich musieť premietnuť do ceny produktov. Musia totiž platiť zvýšené poplatky za likvidáciu obalov z ich výrobkov. Tento trend už asi nezastavíme dôsledným separovaním odpadu. Ide aj o zníženie jeho množstva.

- Návod, ktorý prezentujeme, obsahuje osem krokov: odmietam, minimalizujem, opätovne používam, recyklujem, kompostujem, mám vlastné, vyrábam si, spolupracujem. Každý z nás má doma v skrini toľko šiat, že nemá šancu ich vynosiť do konca života. Napríklad, ja si už nič nové nekupujem. Ľudia majú jednoduchú možnosť: Nákupom podporím len produkt a firmu, ktorá ma zmysel.

Kúpiť, či nekúpiť? To je rozhodnutie, ktoré ovplyvní budúcnosť.

■ Už ste spomenuli, že ste propagátorom používania vlastných mnohonásobne použiteľných obalov. Niektoré obchody už začali ponúkať rôzne čapované kozmetické výrobky, drogériu, sirupy. Táto ponuka je však len v plienkach a prím hrajú stále nadnárodné obchodné reťazce, ktoré nie sú zástancami zálohovania obalov či mnohonásobného použitia.

-Chodím na nákup s vlastnou taškou i igelitovými vreckami. Pečivo, ovocie a zeleninu nakupujem len tam, kde nemajú problém s mojou "čudnosťou", a preto radšej podporím ich. Obchody s bezobalovou distribúciou sa nám pomaly rozbiehajú aj na Slovensku a drogériu si už vieme čapovať do vlastných nádob aj v Trnave. Ak už sa obalu nevyhnem, jednoznačne uprednostním sklo, papier, či kov pred plastom. Ako sa vraví, kto hľadá, nájde.

■ Hovoríme o zvýšení poplatkov výrobcov potravín za odpad z obalov. Okrem toho však nevyhadzujeme len obaly, ale aj samotné potraviny. Podľa odhadu OSN na Slovensku putuje do každoročne do odpadu 900-tisíc ton potravín, zhruba pol kila potravín na osobu denne. V celej Európe skončí v odpadkoch každoročne 89 miliónov ton potravín. Toto množstvo deväťkrát prevyšuje množstvo jedla, ktoré by potrebovali chudobní Európania, ktorých je 55 miliónov.

- Mňa trápi momentálne najviac to, že zvyšky rastlinnej stravy zatiaľ vyhadzujeme do zmesového odpadu a nie kompostu. Ľudia pri tom denne vyhadzujú aj živú stravu. Ja a ľudia v mojom okolí nemáme problém nájsť potravu práve v kontajneri, či pred ním. Pomaly vytvárame sieť, vďaka ktorej pomáme rozumným predajcom eliminovať plytvanie tým, že od nich odobráme potenciálny odpad. Aj v tom vidím riešenie. Deväťkrát viac potravín ide do odpadu, ako by potrebovali hladní. Táto informácia hovorí za všetko. Treba sa ozvať,

spraviť prvý krok, povedať svoj názor a v neposlednom rade použiť svoje peniaze správnym smerom a nepodporovať firmy, ktoré stoja za súčasným stavom.

■ **Nielen v Trnave, ale všade na Slovensku máme problémy aj s nelegálnymi skládkami. Náklady na ich likvidáciu idú z nášho spoločného vrecka. Vidíte nejaké možnosti ako tento problém eliminovať? Za stavebný odpad začalo platiť. Mnohí miesto toho, aby zaplatili v zbernom dvore, sypú odpad do prírody.**

(mkv)

Jedna otázka pre Tomáša Guniša, vedúceho odboru územného rozvoja a koncepcií mestského úradu

Trnávka bola už v praveku životodarnou riečkou. Vrátime jej život, ktorý mestu darovala?

■ **Kultivácia riečnych tokov v minulosti, ktorá mala zabrániť povodňiam, nakoniec priniesla ich odumieranie. Nemožnosť meandrovať zobrala tokom život vo vode i na brehoch. Približne pred rokom mestská samospráva avizovala úmysel revitalizovať brehy Trnávky, začleniť ich do prechádzkovej trasy a sprístupniť ľuďom na relaxovanie. Akým spôsobom sa to však v skutočnosti bude riešiť? Dokážeme vrátiť Trnávke vonkajší i vnútorný život? V akom časovom rámci a ktorých priestoroch to bude možné?**

Je snahou mesta intenzívnejšie pracovať s vodou v mestskom prostredí – či už vo forme fontán, ochladzovacích prvkov, alebo aj s potokom Trnávku. Sme si vedomí, že to nie je žiaden veľtok, jej hygienický stav je dlhodobo nevyhovujúci (hoci sa za posledné roky zlepšil) a že má skôr charakter stoky, k čomu prispievajú aj vybetónované brehy. Nie je v našich silách výrazne zlepšiť hygienický stav, pretože do nej stále ústia bezpečnostné prepady z kanalizácie pre prípad privalových dažďov. Na eliminovanie tohto prvku by bolo potrebné vybudovať niečo ako paralelný kanalizačný zberač, čo je však technicky aj finančne extrémne náročné. Musíme ale pracovať s tým, čo máme k dispozícii, a preto ju chceme viac sprístupniť ľuďom. V samotnom centre mesta a v jeho blízkosti počítame so sprístupnením v Ružovom parku, v Promenáde a pri Kalvárii. Podmienku zapojenia Trnávky dostali aj súťažiaci pri architektonickej

- Riešenie je, samozrejme, vo vzdelávaní. Ľudia, ktorí pred dvadsiatimi rokmi prali plienky a chlieb si nosili v tej istej jednej taške, dnes pobejú po hypermarketoch zabalení v igelite, lebo je zadarmo. To nesmieme dopustiť. Je nutné venovať čas a energiu najmladším, pretože oni budú musieť riešiť nezodpovednosť našich rodičov, nie to ešte tú vlastnú. Ale oni to dokážu, keď im vytvoríme podmienky.

■ **Ale keď si uvedomíme situáciu s odpadom v celosvetovom meradle, môže sa zdať, že tento problém už nie je zvládnuteľný.**

Odpad je všade. Čo vám dáva nádej a silu pokračovať vo svojom snažení?

- Problémov je mnoho a hmotný odpad je jedna z vecí, ktorá môže ohroziť ľudstvo. Avšak máme možnosť uvedomiť si to a prebrať zodpovednosť za svoje rozhodnutia. Také malé rozhodnutie, že už nikdy nekúpíte PET fľašu, môže mať obrovský dopad na kvalitu vášho života. Vyskúšajte to. Sú to drobnosti, ale sám viem, že majú zmysel pre mňa aj moje okolie. Každý deň mám možnosť inšpirovať a inšpirovať sa, tak prečo to nespraviť? ■

súťaži na rekonštrukciu Ružového parku a pretavili ju do zosvahovaného brehu s terasami, navrhli meandre a výsadbu v samotnom koryte a uvažuje sa aj s mostíkmi pre peších. Ďalším miestom sprístupnenia bude Promenáda. Tam máme zatiaľ navrhnuté vodohospodárske riešenie a možnú polohu terás, ale presnejší obraz získame až z archi-

tektonickej súťaže, ktorá by mala prebehnúť na budúci rok a pre ktorú by mal byť tento vodohospodársky návrh jedným zo vstupných podkladov. Určite nezabúdame ani na obyvateľov Vajslovej doliny, kde by sme chceli takisto využiť brehy Trnávky pre obyvateľov, pre túto lokalitu však ešte konkrétny zámer nemáme pripravený. ■

Martin Jurčo, foto autor a archív MH

Mária Haruštiaková: „Napriek moderným metódam stále rozhoduje čas“

V našom seriáli o trnavských lekároch, ktorí roky svojho pracovného života venovali Trnavčanom, vám chceme predstaviť kardiologičku Máriu Haruštiakovú (nar. 11. júna 1946 v Blatnom pri Senci). Po maturite na Gymnáziu v Senci študovala na Lekárskej fakulte UK v Bratislave (absolvovala 1969) a v tomto roku nastúpila ako lekárka do trnavského Okresného ústavu národného zdravia. Najprv začínala na chirurgickom oddelení a neskôr na internom. Trnavčania ju poznajú predovšetkým ako kardiologičku, ktorou je dodnes v ambulancii v mestskej poliklinike Družba. Začas bola aj zástupkyňou primára na trnavskom internom oddelení nemocnice a od roku 1995 bola na päť rokov primárkou tohto oddelenia. My sme sa Márie Haruštiakovej opýtali aj na to, ako sa k medicíne dostala.

– Rodičia boli jednoduchí ľudia – robotníci. Nemala som záujem študovať medicínu, skôr som si predstavovala chémiu. Všetko zmenila jedna situácia. Ako šesťnásťročná, rok pred maturitou, som ochorela a ležala v nemocnici. To ma tak ovplyvnilo, že keď som sa potom prihlasovala na vysokú školu, bolo rozhodnuté. Moja sestra bola v tom čase už skončená očná lekárka. Vedela som, že nepôjdem týmto smerom. Moja predstava bola interná medicína, tá mi dávala najširší rozhľad. Ešte som nevedela, že to je kráľovná medicíny. Prišla som teda študovať do Bratislavy na LF UK. Musím si spomenúť na osobnosti, ktoré ešte vtedy neboli súčasťou histórie, ale boli žijúcimi legendami. Zo slávnych lekárov som ešte zažila akademika Karola Šišku, ktorý bol výborným kardiochirurgom. Pamätám sa na kardiológa profesora Vladimíra Haviara, známeho zavádzaním včasnej mobilizácie pacientov po infarkte myokardu. Totiž, v tom čase bola taká lekárska prax, že po infarkte myokardu sa malo šesť týždňov ležať a pomaly sa začať pohybovať. A až potom sa začalo s rehabilitáciou. Zažila som prednosť I. internej kliniky LF UK prof. Mikuláša Ondreičku, prednosť I. internej kliniky LFUK v Bratislave, autora známej štvordielnej učebnice Internej medicíny veľkej ako

biblia. Známa kardiologička profesorka Irena Jakubcová, prednostka detskej kardiologickej kliniky, mala výborné didaktické schopnosti, prednášala nám s maketou srdca, a vtedy som pochopila, ako presne srdce pracuje.

■ Takže už vtedy bolo jasné, že sa zameriate na choroby srdca, teda kardiológiu?

– Interná medicína, chirurgia a gynecológia boli základné odbory, ktoré mali svoje nadstavby. Každý lekár, ktorý sa stal obvodným lekárom, musel absolvovať atestáciu z vnútorného lekárstva. To znamená tridsať mesiacov na interne, teda oboznámenie sa s tým najdôležitejším. Lekári po prvej atestácii odchádzali na obvod za praktických lekárov, alebo sa venovali vnútornému lekárstvu, či jeho nadstavbovým odborom ako kardiológia, diabetológia, endokrinológia, gastroenterológia, nefrológia, či reumatológia. Ja som pokračovala vo vnútornom lekárstve atestáciou II. stupňa. Po druhej atestácii som začala pracovať v starej poliklinike ako interná lekárka. Keď z Trnavy odišiel kardiológ, začala som pracovať v kardiologickej ambulancii. V roku 1983 som urobila špecializáciu z tohto odboru a odvtedy sa jej venujem, aj keď kardiologickú ambulanciu som mala už od roku 1980. Nemocnica s poliklinikou bola veľmi dobre organizovaná a obe zložky na

seba nadväzovali. Kolegovia z polikliniky sa striedali s kolegami na oddeleniach v nemocnici. Chodili na porady a do služieb. Mali informácie o pacientoch, ako sa ďalej pokračuje v liečbe. Pol roka sme boli na ambulancii, rok na oddelení a podobne.

■ Do Trnavy ste sa dostali na umiestenku preto, lebo interna mala dobré meno, alebo to bola jednoducho náhoda?

– Neboli už umiestenky. S miestami to bolo horšie. Bola som pôvodne prijatá do nemocnice do Bojníc, z čoho napokon zišlo a dostala sa mi Trnava akoby do rany. Bývala som v Senci a dovtedy som Trnavu nejako zvlášť nepoznala, možno tak akurát z nejakého bicyklového výletu. Pamätám si, že na Hlavnej ulici vtedy ešte bežne jazdili autá v dvoch pruhoch a po okrajoch sa parkovalo. Druhýkrát som tu bola v roku 1968 v rušných augustových dňoch počas okupácie na primáciách jedného príbuzného. Pamätám si, že sme išli do Trnavy a pred nami išiel konvoj sovietskych vojakov. Prihlásila som sa do trnavskej nemocnice a zobrali ma. Vtedy bol taký systém, že prvý rok sa cirkulovalo na chirurgii a internom oddelení. So mnou súčasne nastupoval prof. Miroslav

Danaj. Ja som začínala na chirurgii a on na interne – a potom sme sa vymenili (smiech).

■ **Pre váš odborný rast určite veľa znamenal primár interného oddelenia trnavskej nemocnice Koloman Prónay. Jeho fotografiu máte aj v ambulancii a zažili ste jeho najlepšie obdobie.**

– Nastúpila som do nemocnice v roku 1970. Primár Koloman Prónay tam pôsobil do roku 1980. Mám ho aj na fotografii tu v ambulancii, o ktorej si časť pacientov myslí, že to je český herec Miloš Kopecký (smiech). To bol internista par excellence. Bol na nás prísny, vracal nám chorobopisy na prepracovanie, ale pri ňom sa dalo veľa naučiť. Sadol si k pacientovi a robil anamnézu, aby sme videli, čo sa pacienta pýtať a ako má vyšetrenie prebiehať. Najprv pacienta počúval on sám, potom dal fonendoskop nám a povedal: A teraz ty počúvaj. Bol stará škola. Nebolo toľko vyšetrovacích metód, vtedy sa vyšetrovalo najmä fonendoskopom. Boli to časy, keď sa vyšetrovalo systémom, ako hovorí interná propedeutika – pohľad, poslech, poklop a anamnéza. O echokardiografii sme mohli len snívať. Vtedy sme mali k dispozícii EKG a röntgen. V rámci EKG sa robil záznam karotického pulzu, teda na cievach na krku, potom fonografia, kde sa zachycovali srdcové zvuky a záťažové vyšetrenia na Masterových schodoch, čo boli predchodcom dnešného záťažového EKG.

■ **Aký bol Koloman Prónay ako šéf, skúsený kolega, lekár?**

– Bol vynikajúci. Výborne vyzeral a pôsobil autoritatívne. Bol veľmi príjemný ako človek. Ráno na porade bola rodinná atmosféra. Vždy jeden z mladých lekárov urobil kašvu, pila sa káva a primár nahlas čítal prepúšťacie správy, perom opravoval chyby, a keď ich bolo veľa, vrátil ich na prepracovanie. Zvlášť sa venoval kardiológii a nefrológii. V Trnave, myslím, ako na jednom z mála pracovísk na Slovensku, sa pri podozrení na obličkovú chorobu robila punkcia obličiek, teda odobratie vzorky tkaniva z obličky. A to robil primár Koloman Prónay.

Kolektív interného oddelenia na čele s primárom Tiborom Tibenským, vedľa neho vľavo Mária Haruštiaková.

V tom čase sa robila aj punkcia pečene, jeden kolega spracoval a vyhodnotil celý súbor asi 500 punkcií pečene. Na patológii bol známy primár František Tomík, ktorý bol odborníkom na choroby pečene, o čom napísal aj samostatnú publikáciu. V tomto mala Trnava prim. Nevieť či sa inde robili takéto vyšetrenia, v tom čase a pri možnostiach vtedajšej medicíny to bolo doslova na kolene. Navyše, v roku 1970 sa otvorila na internom oddelení koronárna jednotka, ktorá bola druhá na Slovensku. Tu sa zhromažďovali pacienti s akútnym srdcovým infarktom, srdcovým zlyhaním, závažnou poruchou srdcového rytmu, pľúcnou embóliou.

■ **V minulosti internisti a kardiológovia najčastejšie liečili vysoký tlak, infarkty, cievne mozgové príhody, ischemickú chorobu srdca i arytmie. Je rebríček dnešných kardiológov a internistov v dnešnej hektickej dobe rovnaký?**

– Táto škála je rovnaká, navyše sa začali postupne objavovať kardiomyopatie a sofistikované riešenie porúch srdcového rytmu pomocou špeciálnych kardiostimulátorov a špeciálnych metód. V kardiológii sa v 70. rokoch koncipovala téza rizikových faktorov ischemickej choroby srdca, resp. kardiovaskulárnych chorôb. Spolupracovali sme so závodnými lekármi, kde chodili na preventívne periodické prehliad-

ky ich zamestnanci. Docielili sme, že závodný lekár nám posielal informácie o pacientovi. Bola to rodná anamnéza a rizikové faktory ako vysoký tlak, cukrovka, fajčenie, obezita, zvýšený cholesterol. Od 70. rokov sme mali predstavu, asi koľko ľudí trpí na tieto ochorenia, ktoré sa nazývali civilizáčnne a skôr či neskôr dospeli k spomínaným ochoreniam ako je infarkt, zlyhanie srdca a podobne. Na základe toho sa potom postupovalo pri rôznych preventívnych programoch.

■ **Zmenilo sa niečo od začiatku 90. rokov v súčasnom hektickom období?**

– Je to asi rovnako. Každá doba má svoje plusy a mínusy. Dnes je viac stresu. Kardiovaskulárnych chorôb bolo veľa, nedbalo sa tak na rizikové faktory. Napríklad bola minimálna liečba cholesterolu, neliečil sa natoľko krvný tlak, nebola ideálna liečba a lieky mali oveľa viac vedľajších účinkov, a navyše, nebola taká dobrá diagnostika. Dnes sú výborné lieky, dobre sa dá nastaviť liečba, no tlak stresu je oveľa silnejší. Pribudol ultrazvuk, koronarografia, priame znázornenie srdcových ciev. Kedysi bolo nepredstaviteľné, že v priebehu pár hodín sa dokáže vyliečiť pacient z infarktu. Minule som mala pacienta, ktorý dostal infarkt za volantom. Tlačilo ho na hrudníku, zavolali sanitku, odviezli ho do Nitry na kardiologické oddelenie, za pol-

hodinu mu urobili katetrizáciu srdca, koronarografiu, roztiahli mu cievy a po dvoch hodinách mu problémy ustúpili. Myslím, že aj životný štýl sa postupne vylepšuje. No napriek všetkému je dôležité, aby pacient zavolať rýchlo a čo najrýchlejšie dostal pomoc. Vtedy je najväčšia šanca, že prežije a vylieči sa.

■ Na trnavskej poliklinike sú tri kardiologické ambulancie pre dospelých a dve detské kardiologické ambulancie. Je to dosť na množstvo ochorení srdca v našom meste a regióne?

- Je to málo. Len naša ambulancia má v registri cez tritisíc pacientov. Sú to stavy po infarkte, náhrade chlopní, bypasse, balónkovaní venčítých tepien, rôzne poruchy srdcového rytmu, nositelia kardiostimulátorov. Tí chodia na pravidelné kontroly. Nehovorím o ischemickej chorobe srdca a hypertenzii. Ta-

kýchto pacientov neustále pribúda. Z toho pramení aj nespokojnosť pacientov, ktorí by chceli byť vyšetrení a skontrolovaní čo najskôr. V kardiológii platí, že prednosť má pacient, ktorý je vo vážnejšom stave, nie ten, ktorý prišiel prv. Nie vždy sa to však dá tato plánovať, pretože na mnohých pacientov potrebujem aj vyše polhodiny, kým sa cez všetko prelúskame.

■ Začas ste pracovali aj v Ústave zdravotnej výchovy OÚNZ Trnava. Čo všetko ste mali za úlohu a do akej miery bola takáto prevencia efektívna?

- Po prvej atestácii som na čiastočný úväzok pracovala ako vedúca lekárka oddelenia zdravotnej výchovy. Bolo to pracovisko, ktoré robilo prednášky, školenia, rôzne výstavy za účelom vzdelávania a zvyšovania zdravotného uvedomenia obyvateľov. A vydávali sme aj propagačné

materiály, brožúrky, ktoré hovorili o liečbe ochorení a prevencii.

■ Celý život ste bývali v Seneci a dochádzali ste do Trnavy. Nechceli ste sa presťahovať do Trnavy?

-Jeden rok som v Trnave bývala na slobodárni na Kollárovej ulici vedľa parných kúpeľov. Bolo to v čase, keď som sa pripravovala na prvú atestáciu. Senec mi vyhovoval, dochádzanie nerobilo nikdy problémy a je to naozaj len pár minút cesty. Nebola som nikdy nútená sa presťahovať. Trnava sa mi veľmi páči, najmä spomínaná Hlavná ulica a parky. V posledných rokoch sa veľmi zveľadila. Žiaľ, s nemocnicou už nemám žiadne kontakty. Mladých lekárov nepoznám osobne, skôr len ich mená podľa prepúšťacích správ. Ale to už je nie je druhá, ale tretia generácia lekárov. ■

Martin Jurčo, foto: STU

Zomrel strojársky odborník Jozef Krchnár

Trnavská kultúrna a odborná verejnosť sa na trnavskom cintoríne na Kamennej ceste rozlúčila s odborníkom v oblasti strojárstva, Trnavčanom Jozefom Krchnárom (*21. august 1949 Horné Orešany †23. marec 2017 Trnava). Celý profesionálny život venoval práci na Strojníckej fakulte STU v Bratislave.

Jozef Krchnár študoval na strednej škole v Dubnici nad Váhom a potom na Strojníckej fakulte SVŠT v Bratislave (1973). Venoval sa najmä oblasti hydraulických strojov v odbore Stavba energetických strojov a zariadení. V tejto oblasti pracoval aj vedecky ako docent. Najdlhšie pracoval na Katedre hydraulických strojov Strojníckej fakulty STU v Bratislave. V rokoch 1990 – 2000 tam pôsobil ako zástupca vedúceho katedry a v rokoch 2000 – 2002 ako vedúci tejto katedry. Pôsobil aj ako člen redakčnej rady časopisu *Hydraulika a pneumatika*. V rokoch 1995 – 96 absolvoval aj študijný pobyt na technickej univerzite v Hamburgu.

Ako pedagóg sa Jozef Krchnár venoval najmä hydrostatickým a pneumatickým mechanizmom v leteckej technike, či projektovaniu hydrostatických a pneumatických systémov. Jeho práce vyšli kolek-

tívne knižne i časopisecky. „Na Jozefa Krchnára s úctou spomínajú stovky jeho dnes už bývalých študentov Strojníckej fakulty. Takmer štyridsať rokov im odovzdával svoje odborné znalosti, najprv ako asistent a od roku 1995 ako habilitovaný docent. Počas svojej kariéry napísal päť vysokoškolských učebníc a skript. Nesmieme zabudnúť ani na jeho výskumnú činnosť. Počas svojho pôsobenia napísal viac než osemdesiat článkov publikovaných v zborníkoch a časopisoch, domácich aj zahraničných. Napísal tiež tri monografie. Vo výskume spolupracoval s firmami doma aj zahraničí. Tím, ktorý viedol, sa významným spôsobom podieľal na vyriešení hydraulicko-mechanických problémov vrát na plavebných komorách vodného diela Gabčíkovo. Jozef bol aj aktívnym členom akademickej obce Strojníckej fakulty. Dve volebné ob-

dobia zastupoval Katedru v Akademickom senáte fakulty,“ spomína na svojho kolegu Branislav Knížat zo Strojníckej fakulty STU.

Jozef Krchnár sa stal Trnavčanom v roku 1976 po absolvovaní štúdia a založení rodiny. Do roku 2000 žil na Prednádraží, potom v Modranke. Aktívne sa so svojím bratom venoval i tenisu. ■

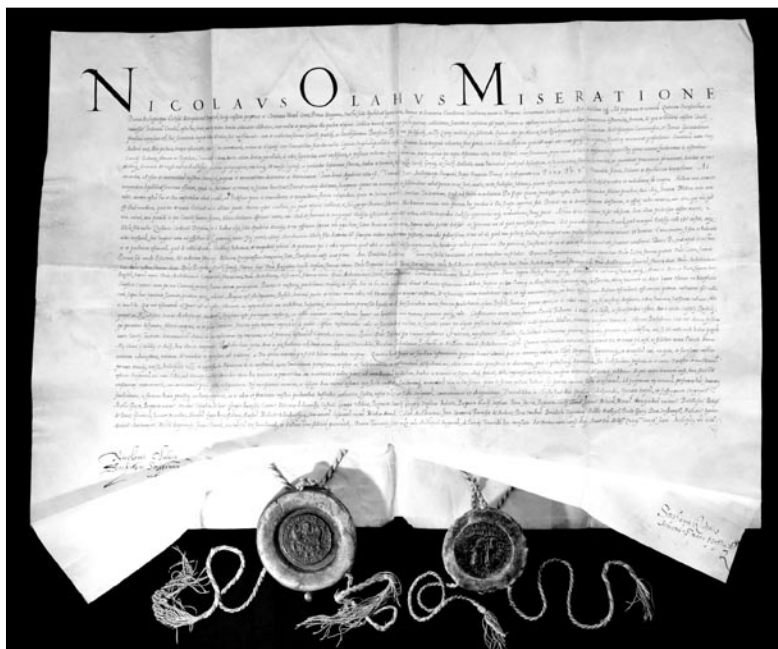
prof. PhDr. Jozef Šimončíč, CSc.

Štyristopäťdesiate výročie Oláhovho seminára

I. Mikuláš Oláh a Trnava (jezuiti, mestská škola)

Otec Mikuláša Oláha, člen vysokej valašskej šľachty, musel opustiť Valašsko a usadil sa v Sibiu (Cibium, Herrmannstadt, Nagy Szeben – Sedmohradsko). Tu sa narodil 10. januára 1493 syn Mikuláš. Roku 1505 sa rodina presťahovala do Szaszvárosa, kde sa Mikulášov otec stal kráľovským richtárom a v tom roku (asi do 1512) už Mikuláš študoval vo Veľkom Varadíne. Roku 1518 bol vysvätený za kňaza biskupom Szakmárym a keď sa tento stal ostrihomským arcibiskupom (1523), menoval nadaného a vzdelaného kňaza ostrihomským kanonikom.¹

Prítomný cisár Ferdinand mu tu slúbil, že ho vymenuje za biskupa, na čo Oláh čakal. Po moháčskej bitke sprevádzal kráľovnú Máriu z Budína do Bratislavy, potom do Altenburgu, na snem do Ausburgu – a potom do Belgicka, kde sa Mária stala regentkou. Tieto náročné roky (1531 – 1542) ako sekretára kráľovnej Márie boli pre Oláha utrpením, túžil po tichu, čítaní a písaní – a po biskupstve. Pomaly si našiel aj v Belgicku blízkych priateľov, učených humanistov, predovšetkým Erazma Rotterdamského (zachovala sa ich vzájomná bohatá korešpondencia, publikoval ju Ipolyi Arnold) a Petra Nanniusa, profesora „academiae triumlinguarum“ v Lovani, kartuziánskeho mnícha Levinusa Ammoniusa a historikov Ursina Veliusa a Pavla Joviusa, ktorí sa zaujímali aj o dejiny Uhorska – a mnohí ďalší záujemcovia o vedecké bádanie, ktorí našli v tomto sekretárovi kráľovnej nielen spriaznenú dušu, ale aj nezištného mecena. Tu sa zrodili aj prvé literárne práce Oláha:

„Fotografia fundácie seminára v Trnave Oláhom 19.5.1566. Archivum primatiale Strigonium, Fundationalia nr.5. Za fotografiu ďakujem Dr. A. Hegedusovi.“

Hungaria 1536, Attila 1537. Jeho belgickí priatelia ich čítali s veľkým záujmom a obdivom. Oláh bol však natoľko sebakritický, že ich nedovolil vydať tlačou. Nemal poruke dostupnú literatúru a poznal slabiny ľudskej pamäti.

Oláha však stále zaujímal osud Uhorska, rozdeleného a okupovaného Turkami, ktorí prepádali mestá a dediny, vraždili starcov a brali do zajatia mužov, ženy, deti. Kráľovi Ferdinandovi i cisárovi Karolovi navrhoval riešenia, hoci vedel, že turecké susedstvo a z toho vyplývajúce utrpenie krajiny, cirkvi a kresťanov potrvá dlhšie.

A v tomto ponížení krajiny Turkami začínali sa do nej z Nemecka šíriť reformačné idey, ktoré ju navyše rozdelili ľudsky a nábožensky.

Roku 1542 pozval Ferdinand Oláha na svoj dvor, ten opustil

Belgicko a vrátil sa natrvalo do vlasti. Viedol kráľovskú kanceláriu a ostrihomský arcibiskup Pavol Varday (1526 – 1449) prvý postrehol skryté talenty vysoko vzdelaného kancelára. Navrhol ho za biskupa sedmohradského alebo jágerského, Ferdinand ho roku 1543 menoval za biskupa záhrebského a zároveň za uhorského kancelára, 1. augusta 1548 bol menovaný za biskupa jágerského, 7. mája 1553 za ostrihomského arcibiskupa, prímasa. Splnil sa mu životný sen. Doba, v ktorej bol menovaný Mikuláš Oláh ostrihomským arcibiskupom, patrí však medzi najzložitejšie v uhorských dejinách i dejinách Trnavy.

Oláhovi nemožno uprieť ťah na bránu, túžil mať v rukách moc, ale túto moc chcel využiť na riešenie nahromadených problémov

¹ BUCKO, Vojtech: *Mikuláš Oláh a jeho doba 1493-1568*. Bratislava: Vedecké ústavy mesta Bratislavy 1940, 228. Z tohto diela preberám biografické údaje. – IPOLYI, Arnold: *Oláh Miklós Levelezése*. Budapest 1875.

cirkevi. Neboli by sme spravodliví, keby sme mu to nepriznali. Oláh bol muž Boží, vzdelaný a rozhladený, uvážlivý a tolerantný. Bol znalcom ľudskej duše, jej zlyhaní, ale aj schopností a nadšenia pre vec Božiu. Nariadenia pápeža a cirkevných vrchností mu boli sväté. S obrovskou vitalitou a energiou sa pustil do problémov. Kanonickými vizitáciami arcidiecézy² získal dokonalý prehľad o situácii vo farnostiach, synodami a stretnutiami so svojimi kňazmi tieto informácie konkretizoval. V jeho arcipastierskej duši sa črtalo riešenie: potreba vzdelaných a solídnych kňazov – čiže potreboval seminár, ten zas potreboval ich predchádzajúcu humanitnú formáciu, čiže elitnú mestskú školu – a niekoho, kto by mu v tom pomohol. Pozvaním jezuitov a založením ich kolégia v Trnave naznačil sám cestu. Oláh nepoznal prekážky.

Trnava – slobodné kráľovské mesto, obývané Slovákmi, Nemcami a po Moháči aj Maďarmi mala v prvej polovici 16. storočia tri kláštory: dominikánsky, fran-tiškánsky a klariský. V období nastupujúcej reformácie sa roz-hodovalo o primárnom význame škôl. Evanjelici boli o prsia v predstihu, mali vzdelaných rektorov. Paradigmou ako riešiť situáciu sa stala mestská škola v Trnave.

Roku 1543 padol do rúk Turkov Ostrihom, sídlo arcibiskupa prí-masa Uhorska – a do Trnavy sa prisťahovala Ostrihomská kapi-tula s arcibiskupom aj so svojou školou. Už o rok nato, čo sa stal Mikuláš Oláh arcibiskupom, načrtnol spojenie mestskej a ka-pitulskej školy a jeho 41 bodov slávnych artikulo-ov nasmerovalo ďalšiu perspektívu školy. Mal to byť typ školy medzi gymnáziom a univerzitou. Oláh plánoval

ukončenie školy s titulom baka-lára. V tom istom roku doplnil artikuly základinou školy s ma-jetkami v Krásnej nad Hornád-om a v Bíni. Zostával však základný problém: Kto bude na škole trvalo učiť? V októbri 1558 pozval arcibiskup na rozhovor jezuitského viedenského rektora de Vittoriu, ktorý práve navštívil Kláštor pod Znievom a Trnavu. De Vittoria po stretnutí s arcibiskupom mu predložil 17. marca 1559 požia-davky na založenie kolégia. Tie boli: budova pre kolégium, fun-dácia pre 13 osôb a vlastný kos-tol. Arcibiskupovi odporúčal, aby sám napísal generálovi Lainezovi do Ríma a žiadal dohodnutý po-čet osôb. List do Ríma napísal Mikuláš Oláh až 16. septembra 1559 (medzitým potreboval čas aspoň na čiastočné splnenie po-žiadaviek de Vittoriu) a informo-val generála, že povedľa katedrály zriadil školu, ktorá má príjmy z fundácií v Krásnej nad Hor-nád-om, chce ju zveriť jezuitom, žiada desať profesorov teológie, mali by však vedieť po slovensky, nemecky a maďarsky – v Trnave sa rozpráva týmito troma jazyk-mi.³

Generál Spoločnosti Ježišovej Lainez už 24. októbra 1559 poslal de Vittoriu inštrukcie prostred-níctvom provinciála Petra Kanízia, ktorý tiež súhlasil so zriadením kolégia v Trnave, chápe starost-livosť arcibiskupa, jeho snahu otvoriť školu a seminár v Trnave. Riešenie sa predĺžilo, zasahoval doň aj kráľ Ferdinand I. aj pápež Pius IV.

Prv než by šiesti jezuiti zriadili kolégium v Trnave, čakali vo Viedni, zúčastňovali sa na cirkev-ných synodách v Trnave: na prvej 23. apríla 1560 a o rok na druhej sa zúčastnil aj de Vittoria (Oláh vtedy navrhoval zriadiť kolégium aj v Banskej Bystrici) a mával duchovné príhovory k účastní-

Oláhov náhrobok v Bazilike sv. Mikuláša v Trnave (foto: Mário Dobšovič)

kom, redigoval závery synody, ale predovšetkým kontaktoval osobne a z prvej ruky situáciu kléru v Uhorsku, to ho presvedčilo o nutnosti pomoci.

Ferdinand I. vydal 1. januára 1561 zakladaciu listinu kolégia v Trnave. So súhlasom Sv. stolice daroval trnavským jezuitom na večné časy Krasňanské opátstvo a Biňanské prepošstvo ako finančné zabezpečenie kolégia. 23. apríla 1561 prišiel do Trnavy prvý rektor kolégia páter Ján Seidel, ktorý práve získal v Ingolstade doktorát teológie, a s ním Anton Ghuse. Ten hneď po príchode vyučoval na mestskej škole. V po-lovici augusta 1561 sa začalo so stavbou kolégia, Ferdinand I. ju zveril svojmu architektovi Pietrovi Ferraboscovi, ktorý práve v Trnave spevňoval hradby. Stavba na rohu terajšej ulice Jána Hollého

2 BUCKO Vojtech: *Reformné hnutie v arcibiskupstve ostrihomskom do roku 1564*. Bratislava 1939.

3 ŠIMONČIČ Jozef: Prví jezuiti na Slovensku. In: *Národný kalendár 2001*. Martin : Matica slovenská, 2000, s. 75–76.

a Mikuláša Schneidera Trnavského mala roku 1564 už dve poschodia, kaplnku, dve učebne, izby pre jezuitov, kuchyňu, jedáleň. Arcibiskup venoval na kúpu domu 500 zl a v testamente poručil kolégiu ďalších 2 000 zl. Pri slávnostnom otvorení kolégia pred Vianocami 1561 bola trojdňová dišputa z humanitných vied, filozofie a teológie v Kostole sv. Michala. Po Vianociach sa už v škole vyučovalo. Žiakov bolo vyše sto. Jezuitská komunita mala v Trnave 11 členov. Rektorom bol páter Ján Seidel, moravský Nemeč, Tomáš Zdelarič, Chorvát, bol ministrom (ekonómom) a učil rétoriku a gréčtinu. Jediný komunikoval v Trnave so Slovákmi a Chorvátmi. Gerard Hero prednášal humanitnú literatúru. Teodorik Kanízus učil gramatiku. Ešte tu boli piati novíci (predstavení plánovali v Trnave novíciat pre Uhorsko) a dvaja bratia: krajčír a kuchár. Spory s kapitulou komplikovali komunitu život (žiaci sa nezúčastňovali na slávnostných bohoslužbách v dóme), a navyše Seidel urazil v kázni kanonika a mestského farára Mikuláša Telegdiho. Roku 1562 vypukol v Trnave mor, jezuiti školu zavreli a podľa pôvodnej praxe rádu venovali sa chorým. V tejto službe zomreli Teodorik Kanízus, Jakub Samolius a novíc Štefan Eiseman. V októbri 1562 prišiel do Trnavy nový rektor Španiel Hurtado Perez. Škola sa otvorila až vo februári

1563. Roku 1564 posilnil komunitu Ján Aschermann z Moravy a roku 1565 páter Ján Matejov z Krakovian⁴, prvý známy jezuita Slováč. Keď arcibiskup Oláh otvoril r. 1566 v Trnave seminár podľa úprav Tridentského koncilu, poveril Matejova jeho vedením. 18. augusta 1566 sa stal novým rektorom kolégia Peter Hernát, ktorý predtým prednášal filozofiu a teológiu na univerzite v Dillingene. Vkladali sa do neho veľké nádeje.

Pôvodne bola škola umiestnená v budove fary a v mestskej škole popri dome. Potom sa vyučovalo v kolégiu a v dome nemeckého kazateľa. Škola (gymnázium) mala päť tried, tri nižšie gramatické a dve vyššie humanitné. Súčasne pôsobila v meste aj mestská škola s vyššími triedami. Obidve školy sa konečne spojili až po Veľkej noci 1567 a spojenú školu viedli potom jezuiti. Nie nadlho.

Chaotické politicko-spoločenské pomery, nedostatočná duchovná formácia, nevyriešené materiálne zabezpečenie kolégia (majetky v Bíni okupovali Turci, majetok v Krásnej nad Hornádom bol v neporiadku), 3. mája 1567 zhorela časť mesta a zhorelo aj jezuitské kolégium, 9. mája ochorel a zomrel rektor Peter Hernát – boli to všetko údery, ktoré kolégium neprežilo.

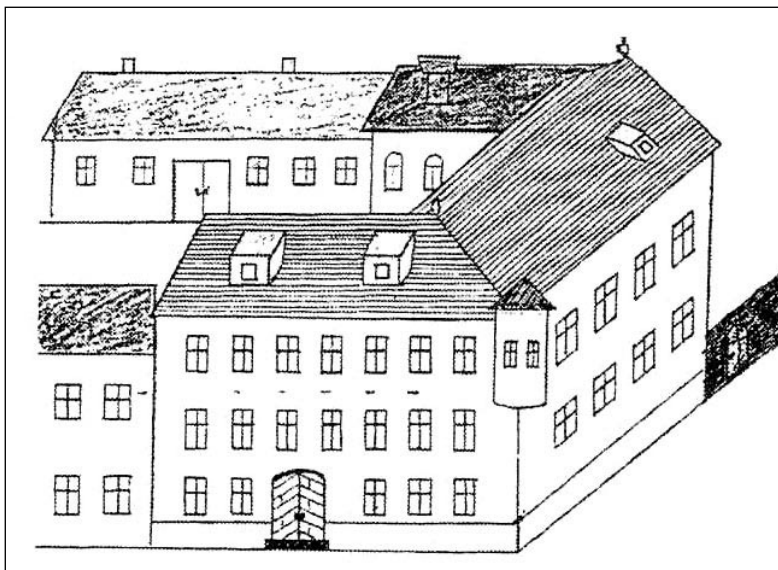
Presnejšiu predstavu o budove kolégia SJ v Trnave v rokoch 1561 – 1567 možno si urobiť rekon-

štrukciou z veduty Jozefa Jágra z rokov 1740 – 1742, ktorá zachytila stav ešte pred výstavbou Convictus nobilium (šľachtického konviktu, terajší Arcibiskupský úrad) v rokoch 1747 – 1754. Arcibiskup bol nešťastný, ale bezmocný. Generál rehole rozhodol, cisár Maximilián i arcibiskup súhlasili – a 15. septembra kolégium SJ v Trnave zrušili. Členovia sa rozišli do iných domov. Budovu prevzal do správy trnavský farár Mikuláš Telegdi. Čo sa ešte po požiari zachovalo, rozdali chudobným. Polovicu záhrady prideliť novému semináru. Oláh zomrel v Trnave 14. januára 1568⁵. Pochovali ho v krypte Baziliky sv. Mikuláša.

Na hornej platni Oláhovho náhrobku je nápis: SEPVLTVRA REVERENDISS(imi). AC ILLVSTRIS(imi). IN CHRISTO PATRIS ET/ DOMINI DOM(ini). NICOLAI OLAHI ARCI EP(isco)PI STRIGONIEN(sis). LOCIQ(ue)/ EIUSDE(m)PERPETT(ui). ET CO(mi)T(at)VS HONT(ensis) CO-M(itis). PRIMATIS HVNGAR(iae)/ LEGATI NATI SVMMI SECRETAR(ii). CANCEL(l)AR(ii), LO-CVM TENENTIS/ ET CONSILIARII PER HVNGARIAM NECNO(n) COMPATRIS DIVORVM FERDINANDI ET MAXIMIL(I)ANI IMPERATOR(um) ROMAN(or)VM ET/ HVNGARIAE REGVM, MORTVR ANN(o). DO(mini). M.D.LXVIII/ DIE XVI. IANVAR(ii). VIXIT ANN(os). LXXVII DIES V. (Hrob dôstojného a osvieteného v Kristoví

4 Ján Matejov, narodil sa v Krakovanoch r. 1538, do SJ vstúpil vo Viedni 4. apríla 1561, tam študoval filozofiu i teológiu. V rokoch 1565–67 bol v Trnave ministrom, spovedníkom, učil gramatiku. R. 1566 bol rektorom Oláhovho seminára. V r. 1567–71 vyučoval v Pultusku (Poľsko) a bol tam vicerektorom, 1571–73 v Braniewe učil gramatiku a bol spovedníkom. Zomrel v Krakove 1. novembra 1604. (Lukács L.: Catalogipersonarum...SI, I. zv., Romae 1978, 728).

5 Trvalo takmer 50 rokov, kým páter Martin Káldy na jeseň roku 1615 prevzal kľúče od bývalého dominikánskeho kláštora sv. Jána a prilahlejšie gotickej katedrály, aby tam jezuiti v rokoch 1615 – 1773 rozvinuli grandióznu organizačnú a stavebnú činnosť v súvislosti s Trnavskou univerzitou a jej zariadeniami. To je však už druhé, najslávnejšie obdobie prítomnosti jezuitov v Trnave. Medzi prvým a druhým príchodom jezuitov do Trnavy boli to Kláštor pod Znievom, Šaľa, Makovické panstvo, Humenné, Bratislava, Košice, kde na Slovensku jezuiti pôsobili. Žiadna komunita nevstúpila tak výrazne do dejín mesta Trnavy ako Spoločnosť Ježišova (jezuiti). Trnavská univerzita so svojimi zariadeniami: katedrálou, internátmi na Hollého a Halenárskej ulici, tlačiarňou, knižnicou, archívom, lekárnou, observatóriom, záhradou Stella, botanicou záhradou, vilou a farmou v Bielom Kostole nemá v dejinách mesta paralelu. A to bola len materiálna báza. Pedagogickým, tlačovým a duchovno-morálnym pôsobením (univerzitná tlačiareň vydala vyše 5 000 titulov v rozličných jazykoch) znamenala nevyčísliteľný prínos do kultúry a duchovnej formácie nielen mesta, ale celého národa a štátu, resp. národov a štátov – v historickom kontexte.

Rekonštrukcia kolégia SJ v Trnave v 1561 – 1567 (J. Šimončič)

otca a pána, pána Mikuláša Oláha, ostrihomského arcibiskupa a župana Hontianskej stolice, uhorského prímasa, rodeného legáta a hlavného sekretára, kancelára, miestodržiteľa a radcu v Uhorsku, taktiež kmotra rímskych cisárov a uhorských kráľov Ferdinanda I. a Maximiliána II. Zomrel 16. januára v roku Pána 1568. Dožil sa 77 rokov a 5 dní). A na dolnej platni náhrobku: CONDITVR HOC MORIENS TVMVLO NICOLAVS OLAHVS/QVI PRAESVL. VIVENS STRIGONIENSIS ERAT.⁶ (V tomto hrobe uložené telo Mikuláša Oláha, ktorý bol za života ostrihomským arcibiskupom).

2. Oláhova fundácia seminára

Mikuláš Oláh vzal vážne uznesenie Tridentského koncilu, že každý biskup má v diecéze založiť seminár pre kňazov. Krátko po nástupe do arcibiskupského úradu už 1. januára 1554 na porade s magistrátom mesta a kapitulou prerokoval stanovy novej

mestskej školy, čo je najlepším dôkazom ako Oláhovi záležalo na príprave mladých, ale aj veľmi zložitej situácie, keď mu trvalo vyše 12 rokov, kým dozrel čas fundácie na kňazský seminár 19. mája 1566⁷.

Vo svojej základine po tradičnej úvodnej intitulácii prešiel Oláh rovno k nariacii – zdôvodneniu, ktorým boli pre neho úpravy Tridentského koncilu a nariadenia pápežov Pia IV. (1559 – 1562) a Pia V. (1566 – 1572) o zriadení kňazského seminára každým biskupom vo svojej diecéze. Ako materiálnu základňu seminára určil nedávno postavenú budovu (in domo iuxta aream domus parochialis, a nobis superioribus annis aedificata), povedľa fary pre desať klerikov, dvoch profesorov a jedného kuchára – a pomocnú silu, zároveň jej chod do budúcnosti zabezpečil finančne príspevkom 250 zlatých samým arcibiskupom, rovnakým príspevkom aj kapitulou, splatným dva razy do roka: v jarnom termíne na sv.

Ľudia a udalosti.....

■ **1. 5. 1472** – Kráľ MATEJ povolil trnavskej mestskej rade voľne predať alebo darovať opustené domy v Trnave zničené veľkým požiarom v roku 1469 (545. výročie).

■ **1. 5. 1512** – Trnavský mestský kapitán PAVOL HOLLÝ, ktorému patrili Starý Linč, Biely Kostol a Opoj, daroval slovensky písanou listinou celý svoj majetok mestu Trnava (505. výročie).

■ **1. 5. 1637** – Kráľ FERDINAND III. daroval Trnavskej univerzite Turčiansku prepozičtúru (380. výročie).

■ **1. 5. 1942** – V Trnave sa narodil jadrový fyzik a vysokoškolský profesor IVAN WILHELM, v rokoch 2000 – 2006 rektor Karlovej univerzity v Prahe (75. narodeniny).

■ **4. 5. 1887** – V Ružomberku sa narodil telovýchovný pedagóg a priekopník ľahkej atletiky JÁN HAJDÓCZY, ktorý v rokoch 1919 – 1939 pôsobil ako profesor gymnázia v Trnave, kde jeho menom nazvali jednu z ulíc (130. výročie).

■ **4. 5. 1952** – V Trnave umrel akademický sochár JÁN KONIAREK, jeden zo zakladateľov novodobej slovenskej plastiky, tvorca viacerých monumentálnych pomníkov v Trnave, kde jeho meno nesie ulica a galéria (65. výročie).

■ **6. 5. 1962** – V Trnave umrel maliar a výtvarný pedagóg PAVOL LUKACHICH, ktorému roku 2000 udelili Uznanie za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnava in memoriam (55. výročie).

■ **6. 5. 1997** – V Bratislave umrel lekár, vysokoškolský pedagóg a odborný publicista JOZEF PECHÁŇ, trnavský rodák,

6 H. RADVÁNI – M. DOBŠOVIČ: Bazilika svätého Mikuláša v Trnave. Bratislava: Lúč 2011, 277, 279. Za získanie fotografie náhrobku Oláha ďakujem p. B. Vittekovi, keďže náhrobok práve opravujú a je zakrytý.

7 Fotografia fundácie seminára v Trnave Oláhom 19. 5. 1566. Archivum primatialie Strigonium, Fudnationalia nr.5. Za fotografiu ďakujem Dr. A. Hegedusovi.

Juraja a v jesennom na sv. Michala, čo schválil arcibiskupovi osobitným breve aj pápež Pius V. v Ríme, u sv. Petra 11. februára 1566. Šnúra Oláhom vymenovaných altaristík a testamentárnych možností získať menšie sumy na seminár dokazuje len Oláhovu starosť a dôkladnosť. Oláh predpokladal, že jezuiti budú profesormi, lektormi i správcami seminára, ale v prvom začínajúcom školskom roku nech sú tu lektormi Mikuláš Telegdi a Mikuláš Novák a zavazuje ich, aby všetko riadili zbožne, spravodlivo a verne podľa koncilových úprav, (omnia pie, iuste ac fideliter iuxta consilii determinationes). Oláh vyjadril najvútornejšie želanie, aby tento seminár trval naveky (piam ac sanctam institutionem perpetuo dura volentes) a fundáciu listinu nechal spečatiť dvoma visiáciami pečatami, arcibiskupa a kapituly. A ešte aj v datovacej formulke si Oláh vylial bolesť srdca a vložil do nej svoj veľký žal: Dané v Trnave, v sídle našej arcibiskupskej stolice, pretože turecký tyran ju donútil presťahovať sem, 19. mája 1566. Dosvedčil to aj zástup cirkevných hodnostárov vypočítaných menovite v eschatokole. Oláh zomieral s veľkou bolesťou v duši, že tak ťažko založené jezuitské kolégium po smrti jeho viacerých členov za cholery a požiaru domu v Trnave skončilo. A nebesá ho ušetrili najväčšej životnej tragédie, že jeho milovaný seminár krátko po jeho smrti zhorel. Jeho nástupcovia sa však postarali o kontinuitu, o veľkolepú stavbu seminára sv. Štefana na rohu Seminárskej a Halenárskej, neskôr presťahovaného po presídlení Trnavskej univerzity do convictus nobilium a po zriadení Rímskokatolíckej teologickej fakulty v Bratislave (1936) presťahovaného na Kapitúlskú ulicu v Bratislave, kde je dodnes.

3. Oláhov seminár - budova
Budova Oláhovho seminára čaká na komplexnú kunsthistorickú stavebnú analýzu. Ján Pöstényi v kontexte stavebného vývoja Trnavy načrtoval aj vznik a význam budovy Oláhovho seminára. Jeho údaje sa potom preberajú a opakujú s chronologickými i vecnými odchýlkami, ktoré bude treba upratať: „Pri farskej budove je starý poschodový dom, deficientia, v ktorom od roku 1619 do prevratu (1918) bývali starí kňazi na odpočinku. Dnes je v tom dome kapitúlska knižnica. Tento dom bol pôvodne stavaný pre kňazský seminár. Tridentský snem (r. 1552) nariadil biskupom stavať semináre pre bohoslovcov. Arcibiskup Mikuláš Oláh r. 1567 založil v tomto dome seminár. Zakladacia listina potvrdená bola 1. júla tohože roku kráľom Maximiliánom. Prví predstavení seminára boli kanonici: Mikuláš Telegdi a Mikuláš Novák. Profesormi boli jezuiti. V r. 1598/9 riaditeľom bol kanonik Pavel Rubera, bohoslovcov bolo 12 (medzi nimi Daniel a Gašpar zo Žiliny, Michal Pleško, Tomáš Vinodoli, Juraj Vašvári, Juraj Horošicka. Dom zhorel, ale roku 1590 bol reštaurovaný. Tento seminár mal názov seminár sv. Štefana a bol pre diecézu ostrihomskú, vmestilo sa v ňom len 12 bohoslovcov a preto bolo potrebné novú budovu stavať...“ Nad portálom je tento nápis: DOMVS SEMINARII VENERABILIS CAPLI STRIG RESAVRATA PER D MARCVM CHERODI DE FYLETHINZ P (praepositvm S (sancti) G (Georgii) DE VIRIDI CAMPO ID TEMPORIS SEMINARII PRAEFECTVM M. A.D.M. D. LXXXX. V preklade: Tento dom seminára ostrihomskej kapituly obnovil p. Marek Cheródi de Filetince, prepošť sv. Juraja de Viridicampo toho času prefekt seminára R.P. 1590⁸.

8 PÖSTÉNYI, Ján : *Z minulosti Trnavy do prevratu* (1918). In: Trnava 1238-1938. Trnava 1238, 78.

Ľudia a udalosti.....

v rokoch 1992 – 94 prezident Slovenskej lekárskej komory (20. výročie).

■ **9. 5. 1602** – V Bratislave sa narodil teológ a pedagóg ZACHARIÁŠ TRINKEL, profesor a v rokoch 1658 – 61 rektor Trnavskej univerzity (415. výročie).

■ **10. 5. 1942** – V Trnave sa narodil právnik, zakladateľ a dlhoročný predseda tenisového oddielu v TJ Slávia IVAN ČIERNY, na ktorého pamiatku sa v Trnave uskutočňuje celoslovenský turnaj mladšieho žiactva v tenise (75. výročie).

■ **12. 5. 1772** – Lekárska fakulta Trnavskej univerzity sa presťahovala do novopostavenej a zvlášť pre ňu projektovanej budovy (345. výročie).

■ **14. 5. 1947** – V Trnave sa narodil psychológ, pedagóg, odborný publicista a politik ALOJZ RAKÚS, v rokoch 1990 – 1992 minister zdravotníctva SR a v r. 1994 – 2002 predseda Slovenskej psychiatrickej spoločnosti (70. narodeniny).

■ **15. 5. 2012** – V Trnave umrel boxer, tréner, športový funkcionár a rozhodca RUDOLF BALÁŽ (5. výročie).

■ **16. 5. 1817** – V Suchej nad Parnou sa narodil hudobný skladateľ, organista, zbormajster a pedagóg ALEXANDER KAPP, profesor Učiteľského ústavu a arcibiskupského gymnázia v Trnave a regenschori v Dóme sv. Mikuláša (200. výročie).

■ **19. 5. 1922** – V Lietavskej Lúke sa narodil hudobník, zbormajster, pedagóg a odborný publicista VIKTOR BRÓS, dirigent spevokolu Bradlan a vedúci Katedry

Vendelín Jankovič okrem základných historických údajov naznačil stroho aj stavebnú charakteristiku budovy: „Budovu seminára dal postaviť ostrihomský arcibiskup Mikuláš Oláh roku 1566 po uznesení Tridentského koncilu. Po vyhorení bol seminár roku 1590 obnovený a rozšírený zásluhou kanonika J. Cheródiho, ako o tom hovorí nápisová doska nad vstupným portálom. Seminár je poschodová trojtraktová budova, na nárožiach má sgrafitá, okná majú pôvodné kamenné šambrány. V rokoch 1973 – 1977 Pamiatkostav budovu obnovil a dnes slúži expozícii slovenskej knižnej kultúry Západoslovenského múzea v Trnave“⁹.

V doteraz najrozsiahlejšej štúdii o stavebnom vývoji Trnavy Oláhov seminár sa len spomína: „Z významných stavebných realizácií treba spomenúť novostavbu bohosloveckého seminára (dnes známeho pod názvom Oláhov seminár)...“¹⁰

Západoslovenské múzeum v Trnave, terajší správca budovy Oháhovho seminára, uvádza na svojich internetových stránkach popri fotografiách budovy aj tento text: „Renesančnú budovu dal v roku 1561 postaviť ostrihomský arcibiskup Mikuláš Oláh ako bohoslovecký seminár a kolégium. Ešte nedokončená stavba vyhorela pri požiari v roku 1566. V roku 1590 budovu opravili, ale ako seminár už neslúžila. V rokoch 1619 až 1919 bola útlukom pre starých kňazov. Neskôr sa v nej nachádzala kapitulská knižnica. V sedemdesiatych rokoch 20. storočia bola zrekonštruovaná pre Západoslovenské múzeum, ktoré si v nej v roku 1979 zriadilo Múzeum knižnej kultúry. Nachádza sa v nej expozícia a výstavy zamerané na knižnú kultúru ako aj expozícia venovaná životu a tvorbe sochára Williama Schiffera“.

Ľudia a udalosti

hudobnej výchovy na PdFUK v Trnave (95. výročie).

■ **20. 5. 1937** – V Nových Zámkoch sa narodila jazykovedkyňa, pedagogička, odborná publicistka a poetka GABRIELA GOTTHARDOVÁ, ktorá dlhé roky pôsobila na Katedre slovenského jazyka a literatúry PdFUK v Trnave a neskôr prednášala aj na Univerzite sv. Cyrila a Metoda (80. narodeniny).

■ **21. 5. 2007** – V Trnave umrel hudobník, hudobný pedagóg, dirigent a skladateľ JOZEF KUDRI, nositeľ Ceny mesta Trnava za rok 2001 (10. výročie)..

■ **24. 5. 1972** – V Trnave sa uskutočnil prvý Vlastivedný seminár, na ktorom si poprední slovenskí historici pripomenuli výročie založenia Mestského divadla a výročie otvorenia Detskej opatrovne v Trnave (45. výročie).

■ **28. 5. 1942** – V bulharskej Sofii sa narodila populárna slovenská herečka a vysokoškolská pedagogička BOŽIDARA TURZONOVÁ, ktorá prednáša na Fakulte masmediálnej komunikácie UCM v Trnave (75. narodeniny).

■ **28. 5. 1987** – V Bratislave umrel športovec, rekordér v skoku do výšky, dvojnásobný majster republiky a účastník OH v Paríži MIKULÁŠ KUCSE-RA, ktorý pôsobil ako bankový úradník v Trnave, kde je aj pochovaný (40. výročie).

■ **29. 5. 1922** – Vatikán zriadil v Trnave apoštolskú administratúru, ktorá spravovala slovenskú časť územia vyňatého z Ostrihomskej diecézy (95. výročie).

P.R. ■

Mikuláš Oláh sa narodil roku 1493 v Cibiu (Nagy Szebén), 1518 bol vysvätený za kňaza, 1523 bol menovaný ostrihomským kanonikom. 1531 – 1542 sprevádzal kráľovnú Máriu, vdovu po kráľovi Ľudovítovi, (padol pri Moháči) do Belgicka, (kde sa stala regentkou). Tu sa Oláh spriatelil s tamojšími humanistami, predovšetkým s Erazmom Rotterdamským (z belgického obdobia sa zachovala bohatá korešpondencia). 1542 ho pozval kráľ Ferdinand na svoj dvor, 1543 ho menoval kráľovským kancelárom a záhrebským biskupom. 1553 sa Oláh stal ostrihomským arcibiskupom a prímasom Uhorska. Sídlil v Trnave, kam sa 1543 presťahoval arcibiskup i kapitula, pretože Ostrihom obsadili Turci.

Zúfalú politickú situáciu krajiny skomplikovali reformačné idey a pre Oláha sa črtal front na dve strany. S rozhladenosťou a pokojom, dôslednosťou a rozvahou od svojho nástupu určil priority. Už 1554 dal do poriadku kapitulskú a mestskú školu, pozval jezuitov, ktorí vytvorili v Trnave prvé kolégium v Uhorsku. Založil fundáciu pre kňazský seminár (1566), postavil preň budovu povedľa fary. Zabezpečil jeho správu, financie i pedagógov. Oláh zomrel 1568 a pochovali ho v Bazilike sv. Mikuláša. Texty na jeho náhrobku.

Budova Oláhovho seminára krátko po jeho smrti vyhorela, po úprave začiatkom 17. storočia sa stala útlukom pre starých kňazov. Teraz je v nej múzeum knižnej kultúry.¹¹

9 JANKOVIČ, Vendelín: Pamiatkové bohatstvo mesta. In: *Dejiny Trnavy* (Eds. J. Šimončič, J. Watzka). Bratislava: Obzor 1988, 315.

10 ŽUFFOVÁ, Jaroslava - STANÍK, Ivan: Urbanistický a architektonický vývoj mesta. In: *Dejiny Trnavy I. zv. I* (Ed. J. Šimončič). Trnava: Bprint 2010, 414.

11 Západoslovenské múzeum Trnava: Oláhov seminár, internetová informácia.

Martin Jurčo, foto archív A.P.

Chodníčky učiteľa Jána Detricha viedli aj Trnavou

Dejinami nášho mesta prejde mnoho osobností, ktoré svojou trochou ovplyvnili pozitívne jeho chod, a dnes zostali zabudnutí. K takýmto osobnostiam patrí aj publicista, spisovateľ, učiteľ a funkcionár evanjelického cirkevného zboru v Trnave Ján Detrich (* 14. máj 1877 Trenčín-Nozdrkovice †26. apríl 1951 Trnava), ktorý významnú časť svojho života prežil v Trnave.

Čo nám o Jánovi Detrichovi hovoria encyklopédie? Meštiansku školu navštevoval v Gemerí a učiteľský ústav v Modre. Bol učiteľom a neskôr aj riaditeľom Evanjelickej ľudovej školy v Horných Zeleniciach a v Trnave. Bol autorom a zostavovateľom mnohých učebníc, snára a informačnej monografie o Trnave. Zozbieral, preložil a upravil zbierky inonárodných ľudových a autorských rozprávok. Do zošitových vydaní skrátil a upravil klasické literárne diela (Guliverove cesty, Robinson Crusoe). V rokoch 1942 – 1948 vydal vo vlastnom výbere a úprave niekoľko desiatok zošitov edície Rozprávky a povesti z celého sveta. Z mnohých jeho učebníc spomeňme Biblické histórie, Školský spevník evanjelický, Zbierka poučného a zábavného čítania pre starých i mladých, Dobré rady pre domácnosť, z rozprávok napríklad úpravy Dobrodružstvá baróna Tlčhubu alebo Arabské rozprávky. Ján Detrich mal troch synov – Jána, Teodora a Eduarda. V Trnave žijú ešte jeho dvaja vnuci, osemdesiatnici Ján a Teodor, na Záhorí vnučka Zuzana. Trnava sa stala rodným mestom aj jeho pravnučke, Alene Pivoluskovej (dcére Teodora Detricha). Dnes sa Alena Pivolusková venuje práci v oblasti záhradnej zelene a prednávkou začala skladať mozaiku života a práce svojho prastarého otca. „V živote sa mi udialo veľa náhod. Jednou z nich je moje objavenie príbuzenského vzťahu gróffy M. H. Chotekovej s rodinou Kordes. Bola to nemecká firma zaoberajúca sa šľachtením ruží. Tak sa to stalo teraz aj so znovuobjavením môjho prastarého otca. Práve v roku 140. výročia od jeho narodenia som

pri vysťahovaní pivnice môjho rodičovského bytu objavila jeho zarámovanú fotografiu a pôvodnú publikáciu Trnava 1238 – 1938, v ktorej bol Ján Detrich viackrát spomenutý. Zároveň bol autorom článku Evanjelické školstvo v Trnave do prevratu a po prevrate. Našla som aj veľkú viazanú knihu s notami, podľa ktorých hrával na organe v evanjelickom kostole s jeho podpisom a rodokmeň rodu Detrich, ktorý spracoval od roku 1230 (to je počiatok rodu Detrich),“ hovorí Alena Pivolusková: „Zistila som, že pochádzal z jedného z najstarších šľachtických uhorských rodov, ktorý vlastnil na Liptove pomerne veľké územie. Obec Beňadiková bola v minulosti Detrichovou Vsou. Objavila som aj jestvujúci kaštieľ rodiny Detrich v Chalmovej, kde je zachovaný aj pôvodný erb tohto rodu. No a potom nasledovali hodiny strávené na internete. Chcela som sa dozvedieť o mojich predkoch čo najviac. Týmto spôsobom som sa dostala k informáciám, o ktorých som ani netušila. Pamätala som si z detstva z rozprávania príbuzných iba toľko, že môj prastarý otec bol dlhoročným uznávaným riaditeľom ľudovej evanjelickej školy v Trnave.“

A čo všetko sa jej napríklad aj prostredníctvom Slovenskej národnej knižnice podarilo vypátrať? Ján Detrich bol členom a zapsateľom presbytéria Evanjelického a v. cirkevného zboru v Trnave v čase stavby evanjelického kostola a novej evanjelickej školy. Bol hlavným kantorom a učiteľom a cirkevným notárom.

V evanjelickom kostole pôsobil ako regenschori. Evanjelická škola v Trnave bola pod jeho správou od školského roku 1912 až do roku 1938, teda 26 rokov. V roku 1938 odišiel do dôchodku. „Zaujímavosťou je, že okrem vlastných učiteľských aktivít prednášal Ján Detrich na kurze pre židovských učiteľov slovenskú mluvnicu. Informácie o Jánovi Detrichovi nájdeme v monografii obce Horné Zelenice 1244 – 2014 Čerenie času. Spomínajú ho aj viaceré zdroje, napríklad Verejná knižnica M. Rešetku v Trenčíne ho každoročne pripomína v Kalendári výročí. Najväčšia česko-slovenská knižná sieť Baila ho eviduje ako autora so 104 záznamami, kde sú uvedené všetky jeho diela s názvami a počtom vydaní. Okrem vlastnej tvorby a prekladateľstva spolupracoval aj so svojim bratom, Júliusom Detrichom. Ten bol taktiež spisovateľom, podnikateľom, žijúcim v Ružomberku a spoluautorom viacerých jeho publikácií, napr. Dobré rady pre domácnosť, záhradníctvo, poľné hospodárstvo a iné,“ hovorí Alena Pivolusková.

Vo svojich spomienkach ho uvádza aj veterinárny lekár Július Molnár. „Bol to nemierne láskavý človek, ľudomil, ktorý sa okrem svojho povolania venoval aj spisovateľskej činnosti, lepšie povedané, výchove ľudu, ktorému patričné vzdelanie nebolo v minulosti umožnené.“

Väčšina publikácií Jána Detricha je v Slovenskej národnej knižnici v Martine, nielen pod jeho menom, ale aj pod pseudonymami Ľudomil z Považia, novoveký Artemidofoš, Priekopník, strýčko Janko, strýčko Michal a mnohé ďalšie. A ktorú z jeho kníh považuje pravnučka Jána Detricha

Alena Pivolusková za najdôležitejšiu? „Je autorom monografie o Trnave s názvom Trnava, jej minulosť a prítomnosť – Stručný nástin minulosti a dneška, vydaná v roku 1929, z ktorej sa aj v súčasnosti čerpajú informácie do referátov, zameraných na históriu Trnavy.“ ■

Nicol Sipekiová, Trnavská univerzita, Katedra klasických jazykov

Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity XXIII.

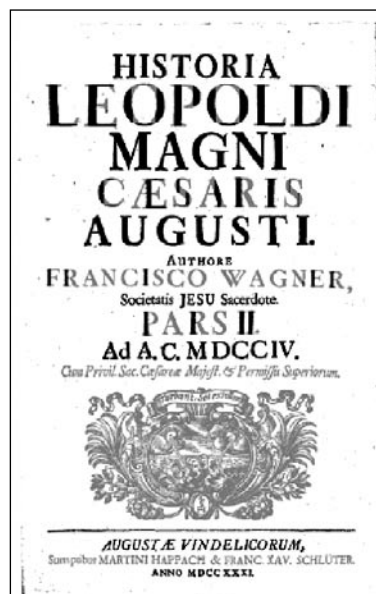
František Wagner – za katedrou i v službách cisára

V radoch pedagógov historickej Trnavskej univerzity (1635 – 1777) pôsobili okrem našincov aj mnoho zahraničných profesorov. Jedným z nich bol aj nemecký jezuita František Wagner, ktorý sa do dejín našej univerzity zapísal nielen ako vynikajúci učiteľ rétoriky, ale aj ako autor veľkého počtu prác najmä didaktického charakteru. Podobne ako u väčšiny jezuitských vzdelancov aj v jeho živote zohrávalo vzdelanie a vzdelávanie dôležitú úlohu. Svoj záujem o rôzne odbory a disciplíny pretavil do skutočne bohatej tvorby, veď jeho celoživotné dielo predstavuje takmer tri desiatky prác. Mimoriadne cenné sú pre náš región jeho jazykovedné práce, ktoré zachytávajú okrem dobovej latinčiny aj podoby národných jazykov v Uhorsku.

František Wagner (1675 – 1738) sa narodil v nemeckom mestečku Wangen. Roku 1690 ako pätnásťročný mladík vstúpil do jezuitskej rehole v dolnorakúskej Kremži (Krems an der Donau), kde po skončení štúdií a získaní doktorátu z filozofie začal svoju pedagogickú činnosť ako profesor rétoriky. Pravidlá rečníckeho umenia vyučoval aj na škole v Bratislave a v Trnave, pôsobil však aj na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity. Po zložení štyroch rehoľných sľubov bol povolaný do Viedne a stal sa dvorským dejepiscom. Vďaka jeho záujmu o biografistiku vznikol z Wagnerovho pera najskôr životopis cisára Leopolda I., neskôr životopis jeho nástupcu cisára Jozefa I., ako aj životopisy rôznych svätcov. František Wagner pôsobil zároveň ako riaditeľ viedenského kňazského seminára a bol duchovným v rehoľnom dome jezuitov vo Viedni, kde roku 1738 zomrel. Vedecký a odborný záber tohto jezuitského vzdelanca bol natoľko široký, že biografické heslá ho evidujú ako historika, filológa, teológa i filozofa zároveň. V oblasti histórie sa okrem písania biografii zaoberal biblickými dejinami, ku

ktorým vydal šesťväzkový úvod, dejinami staroveku a z pomocných vied historických najmä chronológiou. V oblasti filológie ho zaujali predovšetkým slovníky a gramatiky. Sám bol autorom viacerých lexikografických a gramatických prác, z ktorých je najvýznamnejší slovník *Universae phraseologiae Latinae corpus*. Jeho prvé vydanie vyšlo v roku 1750 v čase, keď aj Matej Bel vydal podobný slovník známeho protestantského pedagóga Cellaria. Wagnerova práca je štvorjazyčným frazeologickým slovníkom, ktorý je pre nás zaujímavý hlavne tým, že latinské, nemecké a maďarské heslá sú v ňom doplnené slovenskými. V priebehu 18. storočia patril medzi obľúbené slovníkarské práce v školskej praxi, o čom svedčí jeho opakované vydávanie.

Práve medzi Wagnerovými jazykovednými dielami nájdeme okrem pôvodných učebníc pre stredné školy a univerzity i také publikácie, ktoré nie sú pôvodne Wagnerove, ale ide o úpravy rôznych latinských gramatických, štylistických či rétorických príručiek iných autorov. Takou je aj učebnica s názvom *Kvetnatá skladba* alebo o troch

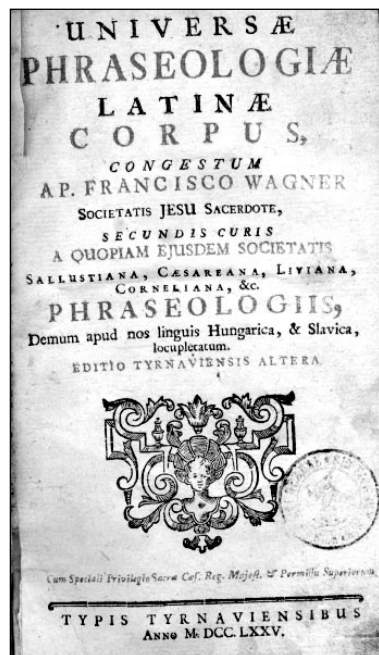
cnostiach latinského jazyka, o čistote, elegancii a bohatosti (*Syntaxis ornata seu de tribus Latinae linguae virtutibus, puritate, elegancia, copia*), ktorá v druhej polovici 18. storočia spoľahlivo slúžila žiakom jezuitských kolégií pri vyučovaní latinského jazyka, a to najmä latinskej skladby a elementárnej štylistiky. Táto príručka patrila medzi najpopulárnejšie nielen v našom regióne, ale s obľubou ju používali

aj v iných uhorských mestách, kde jezuiti pôsobili; jej vydania nachádzame dokonca mimo Uhorska, napr. v Prahe či v Olomouci. Učebnica Kvetnatá skladba sa používala v súvekých jezuitských školách, ktoré poskytovali všeobecný vzdelanostný základ orientovaný predovšetkým na osvojenie si latinského jazyka. Latinský jazyk bol totiž základom všetkého vzdelania a jeho dôkladné osvojenie bolo cieľom štúdia, ktoré prebiehalo podľa presne stanovených pravidiel v šesťtriednych gymnáziách. Bola to teda niekoľkoročná jazyková príprava z latinčiny od úplných základov až po výcvik v rétorickom umení, vďaka čomu žiaci získali možnosť študovať ďalej, alebo sa uplatniť v praxi. Syntaxou sa študenti zaoberali v najvyššej gramatickej triede, v rámci ktorej sa kládol dôraz na gramaticky i stylisticky bezchybné, uhladené a pestré vyjadrovanie sa. Uzavretím tohto ročníka sa završila gramatická etapa štúdia a po jej absolvovaní mohli žiaci pokračovať v štúdiu poetiky a rétoriky. Nahliadnime teraz do tejto Wagnerovej učebnice a stručne si ukážme, ako si predstaví náuku o kvetnatej skladbe. Náuka kvetnatej skladby sa zakladá na akceptovaní istých požiadaviek a pravidiel, ktoré sú vyjadrené tromi jazykovými cnosťami – čistotou, eleganciou a bohatosťou jazyka. Tie už od najdávnejších dôb prináležia jazyku najlepších antických autorov, tzv. cicerónovskej latinčiny, a predstavujú také hodnoty, ktorými by sa každý dobrý prejav, hovorený či písaný, mal vyznačovať. V prólogu, ktorý tvorí dôležitú súčasť každej didaktickej literatúry, sa autor obracia na svojho užívateľa s adresným objasnením toho, aké je poslanie knihy a aký ošoh má prinášať: „tým je dôkladné – nie však úplné a dokonalé – osvojenie si latinského jazyka, ktoré si však vyžaduje mnoho-ročnú a neustálu prácu. Preto, ak niekto popri znalosti latinských pojmov a ich významov natoľko ovláda syntaktické pravidlá, že

vie písať bez gramatických chýb, ešte zďaleka nedosiahol dokonalú znalosť latinčiny, ale iba jej začiatok. Navyše sa totiž treba usilovať, aby každý hovoril čisto, vkusne a rozmanito. A práve k tomu sú naporúdzajú tri cnosti jazyka – čistota, elegancia a bohatosť –, o ktoré sa v latinčine treba o to viac snažiť, aby sme sa v takom pestovanom jazyku klasikov ako je latinčina nevyjadrovali barbaricky, neuhladené či úboho.“

V súlade s týmto zámerom sú vo Wagnerovej učebnici vyslovené požiadavky, ktorými by sa pôvodca bezchybnej latinčiny mal riadiť. V prvom rade by sa mal snažiť vyhnúť barbarizmom v slovnej zásobe a gramatickým chybám v písomnom prejave: jasne sa vyjadrovať, t. j. slovami a štýlmi vlastnými pre ten-ktorý jazyk (čistota); hovoriť nielen všednými, ale aj citlivo a vkusne volenými slovami (elegancia) a napokon vedieť vyjadriť tú istú myšlienku rozmanito a pestro (bohatosť).

Na záver môžeme konštatovať, že náuka o jazykových cnostiach latinčiny je v učebnici Kvetnatá skladba podaná systematicky, vyčerpávajúco a dostatočne zrozumiteľne. Jej zvládnutie a schopnosť vhodne ju využívať v reči (hovorenej či písanej) boli nevyhnutným predpokladom pre štúdium poetiky a rétoriky, predovšetkým však základným krokom na ceste, ktorá viedla k jedinému cieľu – k dosiahnutiu charakteristického rázu latinčiny (color Latinus), ktorý pripomínal jazyk a štýl najlepších antických autorov, akými boli napríklad slávny rečník Cicero, básnici Vergilius či Horatius, alebo historik Livius. Sme presvedčení, že svojho času Wagnerova učebnica prinášala svojím užívateľom ozajstný praktický ošoh a veľkú inšpiráciu, o to prekvapujúcejšie sa môže zdať, že dobre využiteľná je ešte aj v súčasnosti pri výučbe latinskej štylistiky. Vidíme v nej nielen vydarenú učebnicu, ale aj veľký význam ako v cennej starej tlači i ako v bohatom prameni pre bá-

danie v oblasti rôznych filologických disciplín. ■

Literatúra:

WAGNER, Franciscus: *Syntaxis ornata seu de tribus Latinae linguae virtutibus, puritate, elegancia, copia*. Tyrnaviae 1773.

Kol. autorov: *Slovenský biografický slovník* (od roku 833 do roku 1990). Zv. VI., Martin: Matica slovenská, 1994, s. 332.

HAYEKOVÁ, Matilda: *Dejiny slovenských slovníkov do roku 1945*. Bratislava: Univerzita Komenského 1979, s. 50 – 51.

SIPEKIOVÁ, Nicol: *Syntaxis ornata seu de tribus latinae linguae virtutibus, puritate, elegancia, copia*. Príspevok k dejinám Kraków : Towarzystwo Słowaków w Polsce 2015.

Súťažná otázka: Ktoré tri jazykové cnosti sú podľa Františka Wagnera znakom bezchybnej a peknej latinskej reči? Správne odpovede zasielajte do 20. mája 2017 na adresu: Katedra klasických jazykov, Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava alebo emailom na klasjaz@truni.sk. Z účastníkov súťaže vyžrebujeme jedného, ktorý získa knižnú cenu.

Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave

Tri generácie Szukopovcov v Trnave

Bartolomej Szukop, Peter Szukop, Jozef Szukop a Adolf Szukop

Rodina Szukopovcov z južnej Moravy sa prisťahovala do Trnavy v polovici 19. storočia. Murársky majster Bartolomej Szukop a manželka Katarína, rod. Lorencová sem prišli spolu so synom Petrom (1853), ktorý sa narodil ešte v Ježove (dnes okres Hodonín). Medzi rokmi 1858 – 1860 sa v Trnave manželom narodili ďalšie dve deti, pri ktorých sú v matrike adresy Tirnavia 464 a 479, teda bývali spočiatku na Halenárskej ulici.¹ Bartolomej Szukop sa v Trnave postupne vypracoval až na majiteľa tehelne (tehelňa Bertalána Szukopa v deväťdesiatych rokoch 19. storočia), existujú tehly s označením Szukop. V roku 1890 mal majetok na Hornom predmestí 177b, pričom majiteľom 177a bol Gustáv Reidner (dedičia).²

Z druhej generácie Szukopovcov v Trnave vynikol Bartolomejov syn Peter. Peter Szukop (1853 – 1930) sa oženil 4. augusta 1877 s Amáliou, rod. Simoncsics (1849 – 1943). V nasledujúcich rokoch sa im narodilo v Trnave niekoľko detí.³ Peter Szukop bol staviteľom, niekedy v reklame označo-

Rodina Petra Szukopa, Fotoateliér Schiebert, medzi rokmi 1901 – 1907 (Ernest Szukop)

vaný aj ako architekt. Rozhodne sa mu dobre darilo, lebo koncom 19. a začiatkom 20. storočia vlastnil v Trnave viac domov a pozemkov.⁴ V rokoch 1906 – 13 sa pravidelne objavovalo meno Peter Szukop v súpise virilistov bratislavskej župy zverejňovanom v novinách Híradó.⁵ Aké stopy po svojej práci nám zanechal staviteľ Peter Szukop v Trnave? Od rodiny vieme, že

Staviteľ Peter Szukop (Ernest Szukop)

po roku 1900 staval svoj dom na Dolnom predmestí. Secesný dom stál hneď za cestným podjazdom pod traťou smerom k nemocnici. Na dobovej fotografii z obdobia pred rokom 1918 vidieť pôvodný maďarský nápis ELSŐ NAGY-

¹ Matriky online, www.familysearch.org

² Adolf Gustáv Reidner bol Bratislavčan, ktorý sa do Trnavy priženil, za manželku si vzal Rozáliu Annu Szulínyiovú, dcéru Ernesta Sulínyiho (Valza), miestneho veľkopodnikateľa s vínom (jeho otec Anton dal postaviť vo svojej pivnici veľikánsky sud). Reidner prevádzkoval v Trnave tehelňu asi od konca sedemdesiatych rokov 19. storočia a zomrel pred rokom 1890. Začiatkom deväťdesiatych rokov bol názov tehelne Mike Róza és tsa (...a spoločníci Mittacsek Pál, Reidner Gusztáv, Szukop Bertalan).

³ Deti dvojice Peter a Amália Szukop: Mária (1878), Anna Katarína (1880), Jozef Gustáv (1882), Adolf Peter (1884), Robert (1886), Amália Anna (1888) a Hermína Malvína (1893), všetky na adrese Trnava 166 extra muros – predmestie

⁴ Bol majiteľom domu na Hornom predmestí č. 9b. Dom na adrese Trnava 67 (Vajanského ulica) pri juhozápadnom nároží hradieb vlastnil spolu s manželkou Amáliou. Na reklame z roku 1890 má jeho staviteľská firma adresu Horné predmestie 66/b. Ďalší majetok mal na Dolnom predmestí č. 184. In: Nagyszombati naptár 1890 a 1903, v Trnave vydával Žigmund Winter

⁵ Napríklad Híradó, 28. 9. 1911, s.2. [online]. [Cit. dňa 2017-04-20]. Dostupné na internete: <http://digitalna.kniznica.info/zoom/56556/view?page=2&p=separate&view=0,0,3066,2558>

SZOMBATI MŰKŐ ÉS CEMENTÁR-
 RÜGYÁR (Prvá továrň na umelý
 kameň a cement v Trnave) a me-
 no majiteľa Jozef Szukop. Firmu
 v tom čase vlastnil syn Petra
 Szukopa Jozef Gustáv. Zachovali
 sa fotografie exteriéru a interiéru
 tohto domu z roku 1990, tesne
 pred jeho zbúraním. Dve tera-
 kotové sochy alegórií z priečelia
 a reliéf sú uložené v umeleckej
 zbierke Západoslovenského mú-
 zea v Trnave. Ženská postava
 s atribútmi úľ, člno a vreteno
 (obr.15) je alegória usilovnosti,
 postava s okrídlenou prilbou
 (Merkúr?), kotvou a balíkom (obr.
 16) je alegória spojená s obcho-
 dom. Malý reliéf s motívom Kris-
 ta vyučujúceho deti už na fasáde
 v roku 1990 osadený nebol. Dom
 zbúrali pri rozširovaní železnič-
 ného mostu v súvislosti so stav-
 bou novej stanice v Trnave. Ďalší
 dom projektoval Peter Szukop za
 prvej republiky pre syna Jozefa
 a jeho rodinu. Stál presne oproti
 vchodu do nemocnice. Aj ten
 však koncom 20. storočia zbúrali
 – pre výstavbu novej nemocnice.
 Peter Szukop bol autorom pro-
 jektu zaklenuťia Trnávky mos-
 tom. Plán je označený jeho
 menom a pečiatkou s dátumom
 13. 1. 1902 a uložený v Štátnom
 archíve v Trnave. Žijúci potomko-
 via rodiny poskytli informáciu, že
 Petrovi Szukopovi patril aj dom
 s ozdobnou atikou a kuželkovou
 balustrádou, ktorý stále stojí
 vedľa tzv. Kupčekovho domu na
 rohu Štefánikovej ulice a Zelené-
 ho kríčku, i keď je dnes v zlom
 stave. Podobné atiky, nástavce
 a balustrády s ozdobnými guľami
 alebo vázami zo začiatku 20. sto-
 ročia však môžeme pozorovať aj
 na iných domoch v Trnave. Domy
 sa dedili, predávali a niektoré
 z nich prechádzali z času na čas
 obnovou, ak chceli majitelia ho-
 nosnejšiu a reprezentatívnejšiu
 fasádu. Tieto zmeny zachytili aj
 dobové pohľadnice Trnavy pri-
 bližne medzi rokmi 1900 – 1918.

Reklama na firmu staviteľa Petra Szukopa, Trnavský kalendár 1890 (Zsl. múzeum)

Výzdoba domu na Zelenom kričku, hornú časť fasády zdobí atika, v strede je kuželková balustráda a ozdobné prvky s motívom vazy, foto: autorka, 2017

Dolnohrubá ulica (Hlavná), štvrtý a piaty dom sprava ešte s jednoduchou fasádou, dobová pohľadnica, okolo roku 1900 (Jozef Benko)

Ešte okolo roku 1900 boli fasády dvoch susedných domov na dnešnej Hlavnej ulici vedľa Radničnej uličky hladké a jednoduché. Klobučník Georg Grüner dal na svoj dom pristavať balkón s kovaným zábradlím, okolo okien na poschodí pribudli ozdoby a centrálne umiestnený ozdobný nástavec ukončený guľami. V strede je oválny otvor a po oboch stranách bol kedysi nápis GYÖRGY UDVAR (Jurajov dvor?). Susedný poschodový dom s dvomi arkiermi získal vznešenejší ráz ozdobami okolo okien, atikou s kužeľkovou balustrádou a stupňovitými nástavcami ukončenými vázami. Obe premeny fasád sa udiali do roku 1918, lebo ich zachytili pohľadnice ešte z obdobia monarchie. O čosi ďalej bol začiatkom 20. storočia Hotel Hungaria (dnes dom s Pepe pasážou). Na dobových záberoch zdobia jeho priechelie atikové nástavce s kužeľkovou balustrádou ukončené guľami a vázami. Dnes ich už na dome nenájdeme. Budovu súdu postavenú okolo roku 1904 zdobila atika s pilastrami a kazetami a s centrálnym nástavcom ukončeným guľami. V súčasnosti je nástavec jednoduchší. Analogické ozdobné prvky možno nájsť aj na ďalších trnavských domoch. Ozdobný nástavec s motívom váz a balustrádou zdobí napríklad Dom svetla na Štefánikovej ulici, dom na rohu Haulfíkovej ulice a Námestia sv. Mikuláša má v strede figurálny motív a Dom hudby Mikuláša Schneidera Trnavského má tiež nástavec. Ozdobné prvky boli odlievane z umelého kameňa a možno pochádzajú z rovnakého zdroja – od Szukopovcov, ktorí mali podnik na ich odlievanie. Treťou generáciou sú dvaja synovia staviteľa Petra Szukopa Jozef a Adolf, ktorí dovŕšili dospelosť v prvej dekáde 20. storočia. Jozef Szukop (1882 – 1937), vyštudoval

Vpravo časť domu klobučníka Grünera s novou fasádou s balkónom a nástavcom s nápisom GYÖRGY UDVAR, výrez z dobovej pohľadnice okolo roku 1918 (Jozef Benko)

Dom s atikou na Hlavnej ulici, foto: autorka, 2013

Fasáda okresného súdu s nástavcom, dobová pohľadnica z čias monarchie (Jozef Benko)

Hotel Hungaria, výrez z dobovej pohľadnice z čias monarchie (Jozef Benko)

Prvá trnavská továreň na umelý kameň a cement (Ernest Sukop)

Fotografia domu Petra Szukopa pred zbúraním v roku 1990 – 91 (Zsl. múzeum)

Dom na Hornohrubej ulici (dnes Štefánikova, Dom svetla), foto: autorka, 2017

Alegória obchodu (Zsl. múzeum)

gymnázium v Budapešti, o ďalšom štúdiu nie sú zachované dokumenty. S Auréliou Gabrielou Rippelovou (1900) sa oženil 11. februára 1920 a neskôr sa im narodili dvaja synovia, starší Jozef (1920) a mladší Ernest (1922). Daňové knihy zachytili v roku 1918 otca Petra a syna Jozefa Szukopovcov na Emmerovej ulici – na čísle 11 sídlil stavebný majster Peter Szukop a na čísle 13 mal Jozef Szukop pohrebný ústav. V dvadsiatych rokoch fungovali v Trnave dva samostatné

Alegória usilovnosti (Zsl. múzeum)

Uličná fasáda domu Petra Szukopa (Zsl. múzeum)

Reliéf Kristus a deti (Zsl. múzeum)

obchody na výrobu a predaj cementu Szukopovcov Petra aj Jozefa. Peter zomrel v roku 1930 a v obchode potom pokračoval už len jeho syn Jozef. Za prvej republiky sa z pomaďarčenej verzie Szukop stalo priezvisko Sukop.

Jozef Sukop prevádzkoval teda vlastný obchod s cementom, obchod s náhrobnými kameňmi a pohrebnú službu. Jeho pod-

Jozef Szukop s manželkou Gabrielou a dieťaťom (Ernest Sukop)

nik sídlil v dvadsiatych rokoch 20. storočia na Masarykovej 36 (Hlavná ulica vedľa špitála). Dom na tejto adrese odkúpil Gabrielin otec František Rippel medzi rokmi 1920 a 1926 od Mollerovcov. Ede Moller a potom jeho syn Ladislav boli majiteľmi pohrebného ústavu, ktorý fungoval koncom 19. a začiatkom 20. storočia. František Rippel (1873 – 1936) viedol cukráreň na námestí a jeho syn Ladislav Rippel si otvoril okolo roku 1934 cukráreň v dome na Masarykovej ulici 36. Jozef Sukop svoje

Pohľad na pôvodné interiérové dvere v dome (Zsl. múzeum)

Jozef Szukop, podnikateľ, (Ernest Sukop)

pohrebništvo prevádzkoval istý čas na Masarykovej 36 – teda v dome svojich svokrovcov. V tridsiatych rokoch presťahoval pohrebný ústav a obchod s náhrobnými kameňmi do vlastného domu na Emmerovu ulicu oproti nemocnici. Vzhľadom na tento druh podnikania nemohlo byť pohrebništvo lepšie umiestnené. Na Novom cintoríne sa aj dnes ešte nájde zopár náhrobníkov so značkou Sukop. Jozef Sukop zomrel v roku 1937. Gabriela Sukopová viedla pohrebný ústav ešte niekoľko rokov po smrti svojho muža, živnosť zrušila až v januári 1942.

Mladší syn Petra Szukopa Adolf Szukop (1884 – 1941) vlastnil najskôr obchod s porcelánom, sklom a lampami, v ktorom našli ľudia vždy vhodný darček k svadbe, čosi praktické novomanželom do domácnosti. Reklama z roku 1909 uviedla adresu obchodu Trnava 555 (Hviezdoslavova ulica). Noviny Pressburger Zeitung v tom istom roku oznámili bankrot obchodu so skleným tovarom Adolfa Szukopa. Reklama z roku 1927 uvádza v rámci podnikania zmenu – inzeruje predaj rámov, obrazov a stavebné sklenárstvo

V nízkom dome vedľa špitálika bolo pohrebništvo Szukopovcov, detail z dobovej pohľadnice (Jozef Benko)

„Parádny funus“ pred františkánskym kostolom – pohrebništvo Sukop, (Ernest Sukop)

Pohrebný povoz Szukopovcov (Ernest Sukop)

Ľavá strana náhrobku Szukopovcov s alegóriou staviteľstva od sochára Jána Koniarka, foto: autorka, 2017

Adolf Sukop. Obchod mal v dome na rohu ulíc Masarykovej a Radlinského. Adolfovi Sukopovi sa začalo dariť a stal sa aj verejne činným. V druhej polovici dvadsiatych rokov bol poslancom v mestskom zastupiteľstve za Kresťansko-socialistickú stranu, v polovici tridsiatych rokov bol druhým mešťanostom – zástupcom starostu.⁶ Čas potvrdil, že odchod Bartolomeja Szukopa z Moravy do Trnavy bol dobrým rozhodnutím. Cesta od murárskeho majstra k majiteľovi tehelne predurčila povolanie jeho synovi Petrovi, ktorý sa stal v Trnave úspešným staviteľom a dvom vnukom – obchodníkom s cementom a umelým kameňom Jozefovi, ktorý prevádzkoval aj pohrebničstvo, a obchodníkom Adolfovi, ktorý sa prepracoval až do mestského zastupiteľstva. Rodinnú hrobku Szukopovcov na

Dve ozdobné hlavice na dvore Sukopovcov, tridsiate roky 20. storočia (Ernest Sukop)

Novom cintoríne neďaleko kaplnky zdobia dva postranné reliéfy od sochára Jána Koniarka. Priateľstvo Koniarka a Sukopovcov vzišlo zrejme zo spolupráce ako prirodzené prepojenie sochárskej profesie a profesie kamenárskeho majstra. Ján Koniarek je aj autorom ďalších dvoch náhrobkov z umelého kameňa na spomínanom cintoríne (Familia Perczely a detského náhrobníka), ktoré pochádzajú veľmi pravdepodobne z firmy Sukop. ■

Informácie, dobové dokumenty a fotografie poskytol Ernest Sukop, vnuk Jozefa Sukopa a právnik staviteľa Petra Szukopa.

Súťažná otázka:

Máj je mesiac ako stvorený na prechádzky naším krásnym mestom. Vieme, že ho máte radi, tak sa skúste tentokrát pozerieť viac okolo seba, zdvihnúť svoj zrak na fasády domov v historickom centre, na priečelia kostolov a všímať si detaily. Máme pre vás trochu zložitejšiu hádanku. V albume Sukopovcov sa našla fotografia z dvora ich domu oproti nemoc-

Detail hlavice

nici. Kvetinový hrantík stojí na dvoch zaujímavých hlaviciach. Na ktorom dome v Trnave sa nachádzajú rovnaké hlavice? Prezradíme, že hlavice sú vo dvojiciach použité dokonca na dvoch domoch v Trnave. Odpoveď, ktorú môžete doplniť aj fotografiou, nám pošlite do redakcie do 20. mája 2017 na e-mailovú alebo poštovú adresu, ktorú nájdete v tiráži na druhej strane obálky. Všetky správne odpovede budú zaradené do losovania. Pre troch vylosovaných čitateľov sú pripravené dve knihy Dejiny Trnavy a kniha Západoslovenské múzeum 60 rokov. Ceny pre výhercov venovali Západoslovenské múzeum v Trnave a Mesto Trnava.

⁶ Almanach mesta Trnava, Vydal časopis Nové Slovensko, Trnava. Tlačou kníhtlačiarne Fr. Urbánka a spol. 1926. Štátny archív v Trnave, Zápisnice Mestskej rady z rokov 1933 a 1934

(red)

Festival gospelovej hudby Lumen oslávi v júni krásne dvadsiate piate narodeniny

Celé štvrtstoročie do Trnavy začiatkom júna prúdia tisícky mladých ľudí z celého Slovenska na festival gospelovej hudby Lumen, ktorý sa už krátko po svojom vzniku stihol stať najvýznamnejším podujatím svojho druhu v celej strednej Európe. Rovnako to bude aj na jubilejnom 25. ročníku, ktorý sa uskutoční v piatok 2. a v sobotu 3. júna 2017 na Trojičnom námestí, na trnavskom korze, v mestskom amfiteátri a v kine Hviezda. Aj tento raz ponúkne koncepcia tohto city music festivalu Trnavčanom aj návštevníkom mesta zaujímavý a rôznorodý program.

Piatkové koncerty otvorí vynikajúci slovenský zbor Gospel Family, ktorý je známy svojou kvalitou po celom svete, získal niekoľko ocenení a jeho vystúpenia sú vypredané aj bez reklamy. Pokračovať bude evanjelizačný projekt Godzone. Piatkové koncerty vyvrcholia veľkolepou party v podaní rappera Guvna B., ktorý sa na festivale Lumen predstaví už tretí raz. Po úspešnom minuloročnom koncerte, keď zavítal na festival nečakane po tom, čo nemohli vystúpiť Good Weather Forecast, sa aj tento rok tešíme, ako to odpáli na hlavnom pódium.

Sobota bude hudobne oveľa bohatšia. Spomedzi zahraničných kapiel to bude napríklad ruská formácia Nuteki, ktorá sa prezentuje štýlom show-rock a na festivale vystúpi už po druhýkrát. Kapela má od svojho vzniku v roku 2007 na konte už vyše 350 vystúpení, 3 albumy a niekoľko koncertných šnúr po celom svete. Ďalšími interpretmi sú October Light, ktorí svoju SKA dávku energie predstavili na festivale Lumen už

dvakrát v rokoch 2014 a 2012. Slovenským zástupcom na hlavnom pódium bude spevák Bystrík, ktorý sa preslávil už v roku 2005 ako víťaz spevackej súťaže Coca-Cola Pop Star, kde porazil 244 interpretov a odvtedy sa úspešne drží na slovenskej popovej scéne. Predskokanom headlinera festivalu Lumen bude Daniel Levi. Formácia pochádzajúca z Estónska rozprúdi atmosféru štýlom rock-pop. Narodeninovú oslavu festivalu Lumen zakončí americká kapela ocenená soškou Grammy, gospelový veľikán menom Switchfoot. Na svojom konte majú 10 štúdiových albumov, pričom prvý vydali už v roku 1997. V roku 2010 vystúpili na festivale Lumen a po siedmich rokoch sa k nám vracajú osláviť jeho 25. narodeniny. Návštevníci festivalu určite ocenia aj zaujímavý program v XL zóne. V kine Hviezda sa predstaví známe improvizáčne zoskupenie Tri Tvorivé Tvory (3T). Talkshow o zaujímavých ľuďoch, ktorí reprezentujú Slovensko v zahraničí, ponúkne projekt Rýdzo Slovenské. Organizátorom sa tento rok poda-

rilo pozvať riaditeľa najväčšieho letného festivalu Pohoda Michala Kaščáka, ktorý bude spoločne s riaditeľom festivalu Lumen Jánom Holubčíkom a riaditeľom Camp Festu Štefanom Beňom diskutovať o vytváraní podujatí pre dnešných mladých. Hudobnú náplň XL zóny budú tvoriť víťazka Česko-slovenskej Superstar Emma Drobná, worshipové skupiny Hearthbeat a Timothy, spevák Martin Harich a ďalší, ktorých mená organizátori postupne zverejňujú na stránke festivalu [www.fln.sk](http://fln.sk) alebo na facebooku Festival Lumen. Súčasť XL zóny tvorí aj 10 prednášok a workshopov na rôzne zaujímavé témy. Vstupenky do XL zóny za cenu 10 € sú k dispozícii v predpredaji na <http://fln.sk/2017/predpredaj/>. Pre rodiny s deťmi bude opäť zdarma k dispozícii radničné nádvorie s atrakciami a detskými predstaveniami.

Festival Lumen 2017 sa uskutoční 2. a 3. júna v Trnave na Trojičnom námestí, na pešej zóne, v Mestskom Amfiteátri a v Kine Hviezda. ■

Tlačová správa HC

Trnava privíta na speváckej súťaži viac ako sto mladých operných talentov.....

Tretí májový týždeň (21. – 27. mája 2017) sa v Trnave uskutoční 22. ročník Medzinárodnej speváckej súťaže Mikuláša Schneidera Trnavského. Súťaž nesie meno významného slovenského skladateľa, dirigenta, regenschorihho a pedagóga, ktorý bol vo svojej dobe jedným z najpopulárnejších slovenských skladateľov najmä vďaka piesňovej tvorbe. Jedným z cieľov súťaže je propagácia vokálnej tvorby s akcentom na dielo trnavského rodáka, vyhľadávanie mladých talentovaných interpretov koncertného vokálneho umenia, podpora ich umeleckého rastu a vyslanie mladých talentov na ďalšie medzinárodné spevácke súťaže, čo je dôležité pre ich štart do profesionálneho života.

„Súťaž Mikuláša Schneidera Trnavského takmer štyridsať rokov poskytovala odrazový mostík mladým slovenským, a od roku 1994 i zahraničným spevákom. Táto dlhoročná tradícia a pýcha slovenského hudobného školstva však bola prerušená, a od roku 2010 sme márne čakali, kedy opäť v trnavskom divadle zaznejú krásne hlasy nastupujúcej speváckej generácie... Podarilo sa nemožné a my s radosťou môžeme konštatovať, že po sedemročnej prestávke pokračujeme v prerušenej tradícii, vďaka pochopeniu významu tohto podujatia a úsiliu všetkých zainteresovaných. Trnava opäť otvorí náruč mladým adeptom vokálneho umenia, a tí sa zaiste budú snažiť vydať zo seba to najlepšie. Napokon, opodstatnenie 22. ročníka Medzinárodnej súťaže Mikuláša Schneidera-Trnavského už dnes potvrdzuje i počet prihlásených záujemcov.“ hovorí predsedníčka poroty Prof. Eva Blahová. Víťazmi predchádzajúcich ročníkov sú poprední operní speváci – Ľubica Orgonášová, Peter Dvorský, Miroslav Dvorský, Magdaléna Kožená, Martin Babjak, Simona Houda Šaturová, Daniel Čapkovič a mnohí ďalší.

Po sedemročnej prestávke sa na 22. ročník Medzinárodnej speváckej súťaže prihlásilo viac ako 100 mladých operných spevákov do 35 rokov z 18 krajín sveta (Slovensko, Česká republika, Južná Kórea, Chorvátsko, Gruzínsko, Japonsko, Maďarsko, Nórsko, Poľsko, Rusko, Slovinsko, Srbsko, Ukrajina, USA, Litva, Lotyšsko,

Kazachstan). O tohtoročných laureátoch rozhodne osemčlenná medzinárodná odborná porota – Gabriela Beňačková (Česká republika), Tatiana Smelkova (Rusko), Mariano Horák (Švajčiarsko), Wojciech Maciejowski (Poľsko), Sarah Meredith (USA), Ralf Doring (Nemecko), Jozef Kundlák (Slovensko), Daniel Čapkovič (Slovensko) a predsedníčka poroty Eva Blahová (Slovensko).

22. ročník Medzinárodnej speváckej súťaže otvorí koncert Duchovná hudba v bazilike, ktorý je zároveň záverečným koncertom Trnavskej hudobnej jari. Diela Mikuláša Schneidera Trnavského zaznejú v interpretácii Trnavského komorného orchestra, Miešaného speváckeho zboru Trnavia a sólistov pod taktovkou Mariana Lejavu. Koncert sa uskutoční v nedeľu 21. mája v trnavskej Bazilike sv. Mikuláša.

Od pondelka 22. do piatku 26. mája sa budú konať 3 kolá súťaže, každý deň od 10. do 19. hodiny v Zrkadlovej sieni Divadla Jána Palárika.

Slávnostné odovzdávanie cien a koncert víťazov je na programe v sobotu 27. mája o 18. hodine v Koncertnej sieni Marianum na Arcibiskupskom úrade. Okrem hlavných cien budú udelené mladým interpretom viaceré mimoriadne ceny – Cena primátora mesta Trnavy pre talent do 21 rokov, Cena mesta Trnavy za najlepšiu klavírnu spoluprácu, Cena Dr. Janka Blahu pre nádejného tenoristu, Cena Spoločnosti Mikuláša Schneidera Trnavského za

najlepšiu interpretáciu jeho piesne, Cena Hudobného centra, Cena Sharon Resch – pozvanie na súťaž do USA v roku 2017, Ceny divadiel – ceny pre finalistov súťaže (možnosť hostovania alebo predspevovania v danom divadle) na základe výberu zástupcov divadiel alebo odporúčania poroty.

22. ročník Medzinárodnej speváckej súťaže Mikuláša Schneidera Trnavského od tohto roku zastrešuje Hudobné centrum v Bratislave v spolupráci s Mestom Trnava a Trnavským samosprávnym krajom. „Obnovenie medzinárodnej speváckej súťaže Mikuláša Schneidera Trnavského vnímame nielen ako príležitosť na konfrontovanie umeleckých ambícií a schopností mladých interpretov, ale i vhodnú pôdu na sprítomnenie skladateľského a organizačného zástoja Schneidera, ktorý mal pri kreovaní našej hudobnej kultúry. Hudobné centrum považuje za svoju povinnosť upriamiť väčšiu pozornosť na generáciu tvorcov – umelcov, ktorá zohrala vskutku národnobuditeľskú úlohu v našej nedávnej histórii,“ povedal riaditeľ Hudobného centra Igor Valentovič.

Predaj vstupeniek na otvárací koncert súťaže Duchovná hudba v bazilike bude hodinu pred koncertom na mieste jeho konania, vstupenka 5 €, študenti, seniori a ZŤP 2 €.

Na všetky ostatné podujatia – jednotlivé kolá súťaže v Zrkadlovej sieni Divadla Jána Palárika (22. – 26. 5. 2017) a Koncert víťazov (27. 5. 2017) je VSTUP VOLNÝ. Tešíme sa na stretnutie v Trnave. ■

Juliana Mrvová

Cestovateľský Travelóg Juliany Mrvovej

Projekt výstavy Juliany Mrvovej pod názvom Travelóg je retrospektívnym projektom autorkinej tvorby posledných piatich rokov, keď sa intenzívne venovala skúmaniu nových svetov pre svoju maľbu na vlastných výskumných výpravách po Európe a svete. „Výsledky bádania“ je možné vidieť v Galérii Jána Koniarka od 12. mája do 2. júna 2017 pod kuratelou Beaty Jablonskej.

Na rezidenčných pobytoch a cestovateľských putovaniach skúmala Juliana Mrvová krajinu, jej rastlinstvo a živočíšstvo, a zoznamovala sa s ľuďmi, ktorí tam žijú. Z týchto mikro-príbehov neskôr skladala mentálne mapy – obrazy a kresby a zaznamenáva nielen svoje zážitky, ale aj svoj vzťah k miestu. Neskôr z vlastných kresieb a fotografií vytvárala sériu obrazov doma v ateliéri. Všetko sa to začalo v roku 2012 vo francúzskej dedinke Marnaysur Seine, kde vytvorila prvé veľkoformátové kresby na spôsob mentálnych máp či denníkov a kde vznikli aj prvé texty z mikro-objaviteľských výprav pod názvom Lettres a Beata (písané kurátorky výstavy Beate Jablonskej). Ďalším krokom bol projekt Jednota pre Periférne Centrá v Dúbravici (2012, vystavené do 2013), kde vzniklo dielo veľkorysého formátu 380cm x 980cm na stene obchodu Jednota. Dielo skúmalo autorkin vzťah k tejto dedine v srdci Slovenska a k jej obyvateľom, ktorí sa tiež podieľali na jeho vzniku.

Ostatné realizované pobyty do exotických krajín Ázie (India – máj 2016, Laos a Vietnam – zima 2014 – 2015) a Ameriky (Mexiko a Texas – jar 2016) zmenili jej spôsob nazerania na obraz. Ten sa začal ešte viac podobať viktoriánskym záznamom z moreplaveckých výprav a obrazovým denníkom – travelógom. K pobytom mimo Európu môžeme pridať aj tie európske – dva mesiace v litovskej Nida v zime 2013, talianske Apricale, španielska Chelva v zime 2014, rumunská Delta Dunaja v r. 2014 a Transylvánia v r. 2015. Počas týchto pobytov, trvajúcich od týždňa po dva mesiace, vzniklo veľké množstvo kresieb, skíc, ak-

varelov, ale aj fotografií a textových záznamov. Tieto sú súčasťou obrazu, ktorý si vytvára autorka o danej krajine. Z nich ešte počas pobytu vznikli väčšie diela, ktoré sú syntézou a zároveň mapou, kolážou, ale aj vyjadrením vzťahu k miestu. Neskôr sú v ateliéri analyzované a vznikajú z nich ďalšie diela. Hlavnými témami, ktoré sa v tejto novej sérii objavujú, sú okrem záujmu o vedeckú kresbu rastlín aj motívy rozprávania – narácie a putovania. Chôdza, presun loďou či maximálne bicyklom sú pomalým spôsobom skúmania svojho okolia, ktoré umožňujú presnejšie pozorovanie. Kresba a text sú v protiklade k technickým obrazom pomalým, ale možno presnejším záznamom krajiny či príbehu. V kresbách a maľbách je obsiahnutý záujem o ekológiu, sociálne a kultúrne špecifiká navštívenej krajiny či miesta. Do tvorby, samozrejme,

vstupujú aj konkrétne výtvarné prejavy krajiny, ktoré majú vplyv na charakter kresby a maľby (napríklad v Mexiku či Indii).

Výstava v priestoroch Kopplovej vilý GJK bude prezentovať výber kľúčových diel z posledných piatich rokov (vrátane nových diel vytvorených v r. 2017), viacerých veľkoformátových obrazov (do 200 x 250 cm) doplnených kresbami malého aj veľkého formátu. Súčasťou výstavy budú aj autorkine texty denníkového charakteru. Španielska hostka Gabriela Valls Schorr je hudobníčka, výtvarníčka, pedagogička a cestovateľka, ktorá sa dlhodobo venuje štúdiu indickej miniatúry a dopĺňa ju vlastnými kolážovými zásahmi. Autorka Juliana Mrvová s ňou prežila intenzívny mesiac spolupráce a spolubývania v indickej Sohre v máji 2016. Výstava vznikla s podporou Fondu na podporu umenia. ■

Miroslava Kuracinová Valová, foto: René Miko

Letné osy štípu medziľudské vzťahy

Divadlo Jána Palárika uviedlo 8. apríla 2017 premiéru hry Ivana Vyrpajeva Letné osy, ktoré nás štípu ešte aj v novembri. Komorný príbeh režíroval Michael Vyskočáni, tri „hlavné“ postavy stvárnil Katarína Šafaříková, Jozef Bujdák, Martin Križan. Hru preložila Romana Štorková Maliti, dramaturgicky pripravila Lenka Garajová, scénu navrhol Ján Zavarský a kostýmy Zuzana Hudáková.

Súčasný ruský dramatik a filmový režisér Ivan Vyrpajev (Irkutsk, 1974) sa vo svojej tvorbe sústreďuje na hľadanie toho, čo je za slovami. Čo je pravda a čo sú sebaklamy. Ako na takomto pozadí slov, ktoré nehovorí to, čo by mali, vznikajú vzťahy, čo je možné povedať a čo môže / musí zostať nevy povedané. Povrchnosť slov vedie k povrchnosti prežívania, ktoré však skrýva znepokojivú túžbu po naplnení. Hra Letné osy, ktoré nás štípu ešte aj v novembri je tiež presne z tohto súdka. Na javisku sa stretávajú len tri postavy, hostiteľa Sára (K. Šafaříková), Robert (J. Bujdák) a ich hosť Donald (M. Križan). Malé množstvo však vyžaduje veľké herecké majstrovstvo, nedá sa za nikoho schovať – trnavskí hereckí predstavitelia to však ani nepotrebujú, svojich úloh sa zmocnili priam majstrovsky. „Civilný konflikt“ lži a pravdy stvárnil verne a uveriteľne, hereckými etudami par excellence. Cez telefón sú však prítomné viaceré ďalšie postavy, hlavne Robertov brat Marcus. Otázka večera pretekajúceho emóciami a vínom je jasná: Kde bol Marcus minulý pondelok? Sára tvrdí, že u nej, ale Donald a jeho žena, že u nich. Pravda

vlastne ani nie je dôležitá, dôležité je, že pátranie po nej odhaľuje ďalšie skryté (ne)pravdy, (ne)very... Štvrtou a nemenej dôležitou postavou na javisku, ktorá dopovedáva nevy povedané, nastoľuje (ne)poriadok, hýbe hladinou (alkoholu i vody), sype piesok na obnažené duše / rany, je samotná scéna z dielne Jána Zavarského. Jej pútavá vizualita – konferenčný stolík doplnený hladinou vody a piesok namiesto koberca dopovedajú symbolikou mnohé repliky, ba ich priam ukotvujú a dávajú im viacvrstvový význam. Podobne aj kostýmy, ich ochrana i druhá tvár človeka pod parochňou. Piatou, a svojím významom akoby kľúčovou postavou, ktorá do hry vstupuje takmer na samom konci, vo chvíli, keď situácia speje do bodu, v ktorom musí prísť k rozuzleniu, očiste alebo totálnej deštrukcii chabej konštrukcie vzťahov, aby na troskách mohlo vzniknúť niečo nové, je dážd'. Čosi, čo nám preteká medzi prstami,

neovplyviteľné, mimo nás, univerzálny "vinník" a príčina našich zlyhaní. Ako dobre, že sme na to včas prišli... Od čias uvedenia hry Edwarda Albeeho Kto sa bojí Virginie Woolfovej? do kín v roku 1966 s vynikajúcou Elizabeth Taylorovou v hlavnej úlohe, majú hry o manželských tajomstvách vystavané na dialógu s rodinnými priateľmi veľmi vysoko postavenú latku. Niekedy ju nie je ľahké prekročiť, ale autor hry Letné osy... sa o to pokúsil ešte jednou vrstvou vnútorných otázok: aké miesto má vo vzťahoch viera v Boha. Aké miesto má s Bohom i bez Boha človek vo vesmíre – nie tom veľkom, makrokozme, ale aj vnútornom mikrokozme každého z nás. Kde je hranica nášho ega a čo odrážajú naše (nielen rodinné) vzťahy. Akú veľkosť či úbohosť človeka mu dáva jeho osamotenosť vo vesmíre. Aj pre tieto zneistenia je hra Ivana Vyrpajeva divácky zaujímavým opusom, sondou do ľudských nálad a stretnutí. ■

(B)

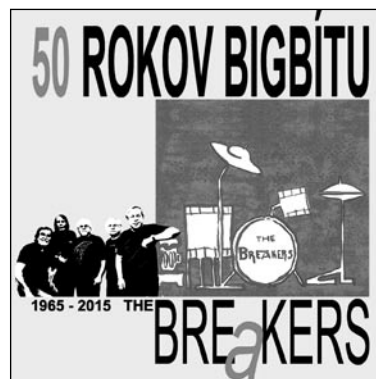
Polstoročie bigbítu na koncerte aj v knihe

Známa trnavská bigbítová skupina The Breakers oslávila pred dvomi rokmi 50. výročie svojho vzniku. No bigbítoví veteráni napriek svojmu vysokému veku ešte stále nepomýšľajú zavesiť gitary na klinec. Práve naopak. Aj naďalej hrajú a najnovšie pripravili pre svojich fanúšikov špeciálny koncert, ktorý sa uskutoční v sobotu 6. mája o 19. hodine v trnavskom hudobnom klube Music a Cafe.

Tentoraz nepozývajú len na počúvanie ich autentického bigbítu zo šesťdesiatych rokov, ale v priebehu večera predstavujú návštevníkom aj dlho očakávanú knihu s názvom 50 rokov bigbítu. Novinka dokumentuje celú dlhú kariéru skupiny The Breakers, ktorá v druhej polovici 60. rokov ako jediná bigbítová skupina z Trnavy prerástla lokálne hranice a koncertovala v Bratislave i po celom Slovensku, ba dokonca v roku 1970 hrala aj na medzinárodnom rockovom festivale vo Viedni. Trnavskí bigbítáci sa po dlhoročnej prestávke dali roku 2001 znova dohromady, obnovili činnosť a v pôvodnom zložení vystúpili v galaprograme Trnavských dní v Trnavskom divadle. Odvtedy až do dnešných dní úspešne ponúkajú svoj archaický bigbít na rozličných spomienkových podujatiach a kon-

certoch pre čitateľov starej hudby a nostalgických pamätníkov. Vystúpili na jedinečnom a najväčšom novodobom bigbítovom podujatí s názvom Legendy 60 v bratislavskom PKO, z ktorého záznam vysielala aj slovenská televízia, objavili sa v dokumentárnom televíznom seriáli Slovenský bigbít, hrali aj na krste rovnomennej knihy či na medzinárodnom koncerte Pocta slobode na hrade Devín pred legendárnou skupinou Eric Burdon & the Animals atď. Nová kniha prináša autentické spomienky jednotlivých členov na najdôležitejšie udalosti v histórii skupiny a koncerty, ktoré doplnia množstvo čiernobielych i farebných fotografií.

Skupina The Breakers, ktorej v minulom roku udelili Cenu mesta Trnavy, je raritná aj v celoslovenskom meradle. Je jedinou bigbítovou

skupinou na Slovensku, ktorá hrá stále v pôvodnom zložení z polovice 60. rokov. A hoci priemerný vek členov skupiny presahuje 70 rokov, všetci piati hrajú na koncertoch s rovnakým mladíckym zápalom a nadšením, s akým hrávali pred polstoročím. ■

(red)

Divadlo, strach a trnavská Synagóga

Synagóga – centrum súčasného umenia posluží v sobotu 13. mája o 20.00 h ako atmosférická kulisa pre divadelné predstavenie Žena v čiernom, ktoré vzniklo ako adaptácia „gotickej“ novely Susan Hillovej. Na Slovensku sa touto hrou vo svojom repertoári pýši len Divadlo Kontra, ktoré ju teraz prvýkrát predvedie aj v Trnave.

Kniha vyšla v roku 1983 a s úspechom bola preložená do desiatok jazykov po celom svete. Čitateľov k sebe pripútala spisovateľským talentom a strhujúcim napätím. Rozpráva mrazivý príbeh londýnskeho advokáta Arthura Kippsa, ktorý prichádza do odľahlého domu na Uhorných močariskách, aby usporiadal pozostalosť po nebohej pani Drablowej. Deň za dňom odhaľuje tajomstvá ponurého sídla a jeho minulosti. Novela sa dočkala niekoľkých adaptácií vo forme rozhlasových hier, v roku 2012 ožila aj na striebornom plátne, no jej divadelná forma si získala už milióny obdivovateľov. Adaptáciu pre divadelné dosky napísal Stephen Mallatratt a diváci si ju prvýkrát mohli pozrieť už

v roku 1987. Hra je napísaná len pre dvoch hercov a takto sa už tridsať rokov s úspechom hráva na britskom West Ende.

Divadlo Kontra, ktoré hru naštuďovalo, je držiteľom viacerých divadelných ocenení, medzi inými aj Prekvapenie novej drámy či Dosky 2007 za objav sezóny. Tunajšiemu divákovi sa predstavilo už viacerými inscenáciami. Boli to najmä monodrámy Nenávidím, Rum a vodka a Hamlet. Účinkoval v nich zakladateľ divadla Peter Čižmár, ktorý si aj za hru Žena v čiernom vyslúžil pozitívne reakcie. Práve tu, „v role ustráchaného, životom zničeného advokáta Kippsa dostal priestor prejaviť svoj nesmiereny talent, keď činoherne stvárnil vnútorné poryvy človeka, ktorého

naháňajú duchovia minulosti,“ píše kritik Milan Zvada.

Popri Čižmárovi sa divákovi predstaví i Tomáš Diro, ktorý s Divadlom Kontra v Trnave vystúpil už aj v trpkkej inscenácii Kamene vo vreckách. Stvárňuje mladého herca, ku ktorému prichádza utrápený hlavný hrdina, aby sa skrz divadlo zmieril s hroznými udalosťami svojej mladosti.

Príďte aj vy na vlastnej koži zacítiť zlovestný chlad a ponurú atmosféru upršaného viktoriánskeho vidieka. Je to zážitok, na ktorý tak skoro nezabudnete. Vstupenky v cene 8 eur si môžu diváci zakúpiť v mestskej veži alebo elektronicky na www.ticketportal.sk. ■

Jaroslav Lieskovský

Spomíname na dve športové osobnosti

Atlét Ján Hajdócy a motocyklista Ján Pinter písali trnavskú telovýchovnú históriu nezmazateľným spôsobom

Naše návraty do minulosti tentoraz smerujeme k dvom významným predstaviteľom telesnej kultúry, dvom Jánom. Ich osobnostný podiel natrvalo zostal zachytený v historických stadiách Trnavy. Podľa abecedy sa najskôr presuňme do atletického prostredia. Pred sto tridsiatimi rokmi, 4. mája 1887, sa v Ružomberku narodil Ján Hajdócy. Do večnosti odišiel 17. októbra 1950 v Bratislave. V trnavskom gymnáziu pôsobil od septembra 1910 až do konca školského roku 1939. Pri dynamickom rozvoji tamojšej kráľovnej športov nadviazal na prácu svojich predchodcov Františka Richtera (učil tu 37 rokov) a Jozefa Wagnera. Práve zásluhou J. Hajdócyho sa v marci 1920 bežala Masarykova štafeta s víťaznou koncovkou štvorčlen-

ného družstva domácej Telocvičnej jednoty Sokol. O tri roky neskôr, znova so štartom a cieľom pred trnavským divadlom, zorganizoval obdivuhodný gymnaziálny telocvikár prvý vytrvalostný beh jednotlivcov na 3,5 km. Atletiku považoval za základ všetkých športov. Gymnazisti z Trnavy pravidelne kraľovali vo významných celoštátnych súťažiach. Zo záplavy triumfov uvedme aspoň sedemnást vysoko cenených prvenstiev v atletickom zápelení o Mičurov pohár. Hajdócy však propagoval medzi mladou pohybovú všestrannosť. Svojim žiakom zakázal iba futbal. Pred dvadsiatimi rokmi, 14. mája 1997, nás navždy opustil iný nezabudnuteľný športovec. Trnavskému rodákovi Jánovi Pinterovi (2. 5. 1913 – 14. 5. 1997) nadlho

učarovali pretekárske motory. Krotil ich v teréne aj na ceste. Z jeho rozprávania mi zostali v redaktorskom notese cenné informácie o motocyklových pretekoch, ktoré sa jazdili na okruhu v historickom centre Trnavy od sezóny 1948 až do polovice päťdesiatych rokov. Tiež mal rád atmosféru tzv. trojuholníkov v susedných Piešťanoch. J. Pinter po zanechaní pretekárskej kariéry pomáhal mladým členom zväzarmovského automotoklubu v radoch SZM Fortuna pri organizovaní motokrosov v Tehelni. Pohybovo nezaháľal ani v dôchodcovskom veku. Zlákal ho džoging. Keď mal šesťdesiatšesť rokov, trúfol si na debut v Špačinskom trojuholníku. Zvlnenú trať s dĺžkou 10,8 km úspešne prebehol napriek 30-stupňovej páľave. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Petra Bašňáková

Medzinárodný tanečný festival je opäť tu

Grand Prix Tyrnavia pozve širokú verejnosť cez prvý májový víkend na 19. ročník vrcholného podujatia o Pohár primátora mesta Trnavy

S májom, najkrajším mesiacom v roku, sa snúbi na tanečných parketoch mestskej haly v Trnave veľkolepá športovo-spoločenská oslava pod skratkou GPT. Ide o populárny festival v štandardných a latinsko-amerických tancoch. Počas dvoch víkendových dní, šiesteho a siedmeho, otvorí pestrú súťažnú nádielku už o desiatej hodine. Celodenné bloky vyvrcholia večer finálovými gala prehliadkami. Pohár primátora mesta Trnavy si odnesú absolútni víťazi. Hlavné kategórie sa súčasne popasujú o najcennejšie bodové zisky do svetových rebríčkov WDSF (World Dance Sport Federation). „Celkovo očakávame účasť vyše štyroch stovák tanečných párov zo všetkých slovenských regiónov i spoza hraníc,“ prezradil Miroslav Balún, riaditeľ

Športové a spoločenské tance majú v Trnave pestrú minulosť i dynamickú prítomnosť. Krása, elegancia a tanečné umenie sa nesú v znamení medzinárodného festivalu GPT už od apríla 1999. Tiež súčasné páry rozdávať radosť plným priehŕstím.

GPT už od prvého dejstva. Projekt sme si vymysleli práve spolu s M.

Balúnom cez leto deväťdesiateho ôsmeho roku počas náhodného

stretnutia v chatovej oblasti nad Dobrou Vodou. Členovia KTC tu mali prázdninové sústredenie a naša bežecká partia z Trnavy zasa pomáhala domácemu maratóncovi Ivanovi Vaculíkovi v chystaní Dobrovodskej dvanástky. Balúnovi tanečníci ochotne prijali pozvanie na exhibičné vystúpenie v centre dediny, do priestoru štartu a cieľa vytrvalostnej D-12. Po skončení at-

letických pretekov sme pri večernej posiedke začali spriadať myšlienky o trnavskej obnove voľakedajšej úspešnej éry spoločenských tancov, ktoré mali sídlo v bývalom závodnom klube odborárov TAZ-u na Ulici Jozefa Barčovského (dnešná Coburgova). Začiatkom nového roku 1999 sme sa pustili do horúčkovitých príprav. Ako vidieť, zámer sa podaril. Grand Prix

Tyrnavia postupne rástla po kvalitatívnej aj kvantitatívnej stránke. Momentálne patrí medzi vrcholné tanečné zápomenia v celoslovenskej termínovej listine. „Budeme radi, ak naši početní priaznivci z Trnavy a širokého okolia sa cez prvý májový víkend prídu o tom osobne presvedčiť,“ vyslovil želanie šéf organizačného štábu GPT M. Balún. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: zdroj HK Gladiators

Víťazný pohár do vitríny domácich kadetov...

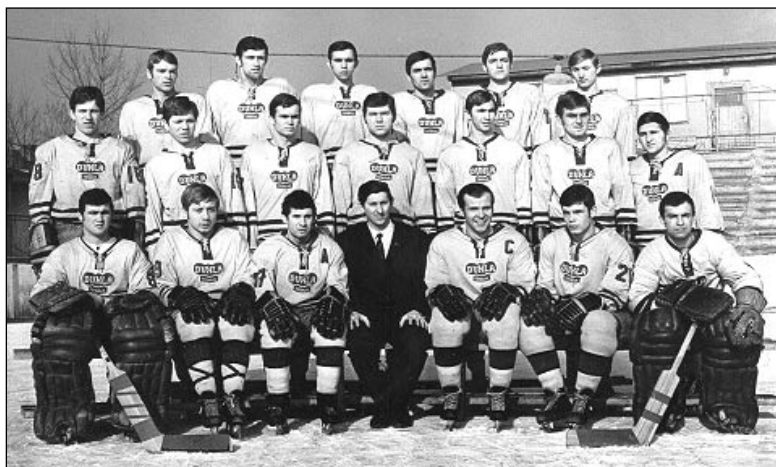
Memoriál Karola Holoviča v Trnave vznikol pred štvrtstoročím a minulý mesiac dal opäť bodku za tamojšou hokejovou sezónou

Mestský zimný štadión privítal 8. a 9. apríla štyri tímy kadetov. Do kroniky Memoriálu Karola Holoviča (26. 10. 1949 – 20. 3. 1991), člena Siene slávy trnavského hokeja in memoriam, pribudol v ten víkend dvadsiaty šiesty zápis. Spravodajsky zaznamenajme, že z prvenstva sa tešili miestni gladiátori. Kadeti usporiadateľského HK uspeli vo finálovej dráme proti rovesníkom z mesta pod Urpínom až po samostatných nájazdoch. V nich presne namieril iba jediný aktér, domáci útočník Ján Petriska (*27. 4. 2001). Konečné poradie: 1. HK Gladiators Trnava, 2. HC '05 iClinic Banská Bystrica (obhajca prvenstva), 3. HK Brezno. 4. Stredoslovenský výber (2003). Vecné ceny a medaily odovzdala oceneným kolektívom Evka Juráková, dcéra Karola Holoviča. Žiaci rozlúčkový víkend so sezónou vznikol pred rovným štvrtstoročím, v predjarí 1992. Najväčší podiel na založení podujatia mal mestský úrad. Pomocnú ruku nám podali ďalší ochotní ľudia. Z hokejového prostredia sa v pôvodnom organizačnom štábe činil najmä bývalý brankár Otakar Majba, rovné dve desaťročia ochranca oddielových svätých Spartaka a Fortuny.

Stojí za povšimnutie, že známa žiacka a čiastočne dorastenecká

1. hokejový záber (A): Spontánna radosť mladých trnavských gladiátorov po získaní víťazného pohára v 26. dejstve Memoriálu Karola Holoviča.

Hokejový záber (B): Historická snímka takmer spred polstoročia, keď VTJ Dukla Trnava písala počas štyroch sezón 1. SNHL najslávnejšie kapitoly mužského oddielového hokeja v našom starobylom kráľovskom meste. Tento úspešný káder koučoval Lubomír Kobetič (dole v obleku) a do mužstva si vybral aj Karola Holoviča (v strednom rade stojí nad trénerom).

konfrontácia na pamiatku nezabudnuteľného K. Holoviča ešte doteraz nepauzovala. Okrem slovenských družstiev už v tomto známom turnaji pod strechou mestskej arény súperili vo veľkom počte zahraniční hostia – z Česka, Kazachstanu, Maďarska, Poľska, Rakúska, Rumunska, Slovinska, Švajčiarska a Ukrajiny. Najvzdialenejší celok priletel pred štyrmi rokmi z popredného kazašského klubu Torpedo 98 Kamenogorsk a spomedzi ôsmich klubov si z Trnavy odniesol hlavnú trofej. Na K. Holoviča rád spomína aj tréner Ľubomír Kobetič, rodák zo Suchej nad Parnou. Na trnavskom

ľade ho viedol v Spartaku a vo vojenskej Dukle. „Kajo bol povahovo veľmi dobrý chlapec. Hokejové úlohy plnil do bodky. Spočiatku hral výborne i hádzanú. Neraz sa stalo, že tréningové či zápasové povinnosti oboch odvetví sa mu časovo krížili. Pri dobrej vôli sme termínovú kolíziu vždy vedeli zladit’“, konštatoval Kobetič. Keď neúprsná smrťka si v čakárni u lekára vzala športového lodivoda iba v štyridsiatom prvom roku života, onedlho vznikol na jeho počesť spomienkový memoriál. Primát z 1. ročníka získali domáci siedmci, Kobetičovi zverenci. S kapitánskym céčkom vtedy

figuroval v zostave Andrej Holovič, Kajov syn. „Kvôli učiteľským povinnostiam ma vedenie školy v tom čase poslalo mimo Trnavy, avšak v pozícii kouča svojich chlapcov som pri premiére nemohol nebyť“, dodal Kobetič. Na zosnulého K. Holoviča, dlhý čas sídliskového suseda z trnavského Zátvoru, s úctou spomína aj autor tohto príspevku. Ešte deň pred úmrtím mi Kajo priniesol na publikovanie čerstvé výsledky zo zápasov svojich najmenších zverencov. Vtedy nič nenasvedčovalo, že sa vidíme naposledy. Raz darom, životná púť každého z nás má svoje mantinely. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Kristína Kucharová

Vydarený krst cyklistického chodníka

Mladý reprezentant SR Martin Chren (CK Olympik Trnava) vyhral takmer trojkilometrový prológ na Kameňnej ceste, jazdiači sa ako úvodné preteky 20-dielnej TCL

S príchodom tohtoročnej jari sa naplno rozkrútili pedále pretekárskych bicyklov. Tiež pričinením účastníkov Trnavskej cyklistickej ligy. Jej dvadsaťdielny seriál už má za sebou tri aprílové časti. Keďže lesopark na okraji Trnavy opeknel o parádne zrekonštruovaný cyklistický chodník, autori dlhodobej masovej súťaže situovali ligový začiatok do tohto podmanivého prostredia. Realizačný štáb – na čele s Davidom Klátikom (nový riaditeľ seriálu), Jankou Anetovou a Vladimírom Ekhardtom ml. – zostavil účastnícky menoslov z rovných štyroch desiatok štartujúcich. Prológ sa najviac vydaril mladému slovenskému reprezentantovi Martinovi Chrenovi. Nejedem športový priaznivec o ňom vie, že je výrazným talentom trnavskej cyklistiky a okrem cesty rovnako vyniká v teréne aj na dráhe.

Do Kamenného Mlyna prišli vyznávači rôzneho veku a výkonnosti. Dvojkolesového tátoša osedlal i primátor mesta Trnavy Peter Bročka. Tiež tu mali zastúpenie Piešťany, Sereď, Trenčín, Brezová pod Bradlom, Vrbové, Nová Dubnica, Hlohovec, Leopoldov, či viaceré dediny. „Krásna trať

Novotou dýchajúci cyklistický chodník na Kameňnej ceste prišiel pretekársky pokrstiť aj Piešťanec Milan Tupý, trojnásobný premiant v absolútnom hodnotení TCL (2009, 2014, 2015).

s kvalitným asfaltovým povrchom, príjemné počasie a výborná pripravenosť podujatia,“ povedal v cieľi Ivan Pašek zo Suchej nad Parnou. Vôbec svoje prvé preteky v živote zvládla iba sedemročná Michaela Sobotová z Ratkoviec. Takmer trojkilometrovú vzdialenosť absolvovala aj jej mama Jaroslava, ktorá ešte pod dievčenským menom

Kománková patrila na sklonku 20. storočia medzi stálice slovenskej reprezentácie žien. Teraz, v dvanásty aprílový deň, ju zapísali do štartovej listiny po sedemnástich rokoch. Debutujúci riaditeľ 23. ročníka TCL-ky D. Klátik mohol s dobrým pocitom prezradiť svoje dojmy: „Rád konštatujem, že nová forma otvorenia regionálnej ligy sa

osvedčila. Hovoria o tom pozitívne ohlasy cyklistov.“

Prinášame absolútne poradie najrýchlejších pretekárov – prológ na 2 799 m (prevýšenie trate deväť metrov): 1. Martin Chren (rok narodenia 1999, CK Olympik Trnava, 4:00,30 min / priemerná rýchlosť 41,93 km/h), 2. Ivan Kolár (1975, 4:05,42 / 41,05), 3. Ivan Pašek (1969, obaja OZ Cyklisti Trnava, 4:06,23 / 40,92), 4. Tibor Nešťák (1973, CK AB Sereď, 4:11,00 / 40,14), 5. Peter Pullmann (1984, B&P Cycling Team, 4:11,50 / 40,06), 6. Ján Kuchar (1991, OZ Cyklisti Trnava, 4:11,63 / 40,04). „V máji nás čaká päť stredajších kôl Trnavskej cyklistickej ligy.

Začneme v tretí deň aktuálneho mesiaca podvečernou časovkou jednotlivcov na ceste medzi Trnavou a Dolnou Krupou. Postupne zamierime do štartových centier v Kátlovciach, Častej, Dlhej a Borovej. Tešíme sa na jazdcov, divákov a z každej pomoci od dobrovoľníkov,“ dodal D. Klátik.

Náš slovenský Rím sa už pomaly môže tešiť na júnové excelentné preteky Okolo Slovenska. Pri tohtoročnom putovaní pelotónu medzi kráľovskými mestami si trnavskí priaznivci vychutnajú výnimočnú atmosféru dva razy. V sobotu 10. júna bude mať dojazd na Trojičnom námestí náročná etapa s dĺžkou 222 km. Pove-

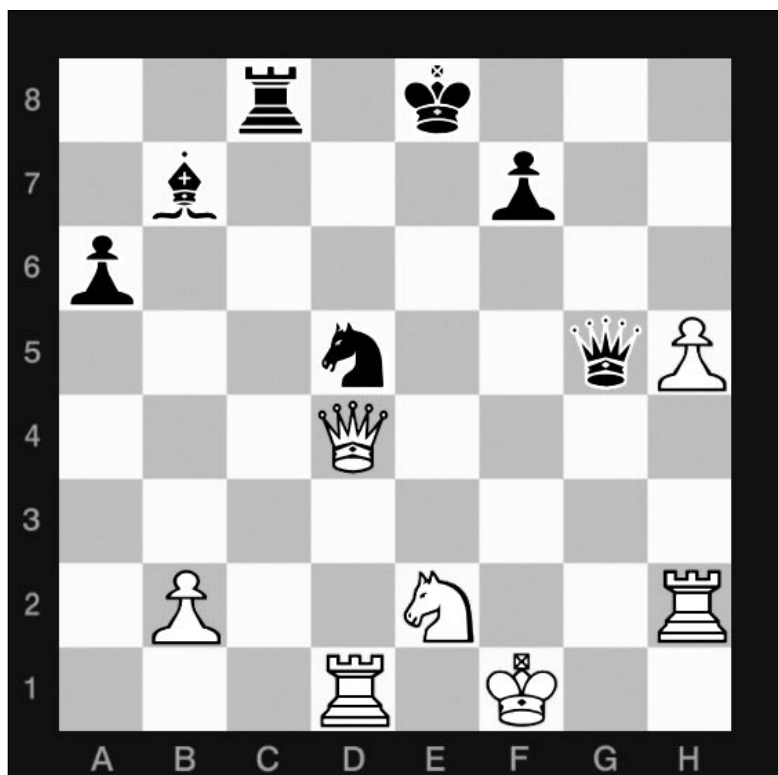
die z Nitry cez Havran, Brezovú pod Bradlom a Trstín. Záverečná, štvrtá etapa (152,5 km) dokonca odštartuje aj vyvrcholí o deň neskôr v historickom centre Trnavy. Tiež tri rýchlostné premie počas záverečného dňa sa akiste stanú pre trnavských divákov veľkým lákadlom. Tobôž ak oproti vlaňajšku nastal posun OS do elitnej kategórie 2.1, umožňujúcej účasť popredných profesionálnych tímov z celého sveta, prezentujúcich sa v sérii World Tour. Podrobnejšie informácie o júnovom vklade Trnavy do programu 61. ročníka etapových pretekov Okolo Slovenska prinesieme v júnovom čísle Noviniek z radnice. ■

GK

Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice

Záver šachovej partie: Báňas – Judasin, Tirnavia 1983, postavenie po ťahu 36. – Ke8 (7-7)

Šachový publicista, prekladateľ i medzinárodný šachový majster Ján Báňas z Trnavy (*1947) sa dožíva 3. júna seniorského veku s okrúhlym číslom 70. Vyštudoval ekonómiu, ale veľa svojho voľného času obetoval aj pre kráľovskú hru. Vo finále majstrovstiev ČSSR hral v rokoch 1970, 1973 a 1978. Bol trojnásobným majstrom Slovenska v praktickom šachu (1969, 1985 a 1999); druhý bol r. 1993. Stal sa majstrom Čs. armády (1971). Vyhral šachové turnaje alebo sa delil o prvé miesto: Trinec (1972), Trenčianske Teplice (1974), Satu Mare (1978), Zalaegerszeg (1980), Curych (1980), Budapešť (1981), Split (1983), Odense (1993), Open Slovan (2001); druhý bol na turnaji Porabka (1986), tretí na Imperia Open (2005). Titul medzinárodného majstra (IM) mu bol udelený r. 1979. V roku 2001 na pohári EU-družstiev porazil 10-ročného Nóra Magnusa Carlsena, ktorý je súčasným majstrom sveta. Často robil kapitána alebo trénera reprezentačných družstiev (napr. mužov na olympiádach v Moskve 1994 a Drážďanoch 2008). V r. 1982 bol trénerom družstva Líbye. O šachu

píše aj prekladá. Z chorvátskeho jazyka preložil Pešiačkové, jazdcové a strelcové koncovky od Kovačeviča. Od konca r. 2005 do konca r. 2008 pôsobil vo funkcii veľvyslan-

ca SR v Chorvátsku. Pripravoval aj šachové rubriky v novinách (Smena). Napísal šachovú publikáciu: 1. Svetový pohár v šachu (1989). Zo Šachového festivalu Tirnavia

1983 prinášame duel s Leonidom Judasinom. Už otvorenie (sicilská obrana s medzinárodným označením v EŠO: B 27) sľubovalo nekompromisnú hru, v ktorej biely ani čierny nevykonali rošádu. J. Bãnas útočil na kráľovskom a L. Judasin na dámskom krídle. Čierny získal v otvorení určitú výhodu, ktorú stratil v 25. ťahu. Biely sa mu revanšoval chybou v 37. ťahu: 1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 c:d4 4.J:d4 Jf6 5.Jc3 a6 6.f4 e6 7.Se3 b5 8.Df3 Sb7 9.Sd3 Jbd7 10.g4 h6 11.h4 h5 12.g:h5 Jc5 13.a3 Vc8 14.Vh2 V:h5 15.f5 e5 16.Jde2 Vh8 17.Sg5 Se7 18.Jg3 Db6 19.Se3 b4 20.Ja4 J:d3+ 21.c:d3 Da5 22.a:b4 D:b4+ 23.Sd2 Db5 24.h5 d5 25.Jc3 Db3? (25. - d:e4! 26.Jg:e4 D:b2 27.Vb1 S:e4 28.d:e4 V:c3 29.Dd1 Da3 30.Vb8+ Sd8 31.V:d8+ K:d8 32.S:c3+ Ke7 33.Da1

D:a1+ 34.S:a1 V:h5 35.V:h5 J:h5 36.S:e5 Jf6 37.Ke2 J:e4 38.Ke3 f6 -+) 26.e:d5 J:d5 27.Jge4 Jb4 28.Kf1 Dc2 29.f6 g:f6 30.J:f6+ S:f6 31.D:f6 D:d3+ 32.Je2 D:d2 33.D:h8+ Kd7 34.D:e5 Jd5 35.Dd4 Dg5 36.Vd1 Ke8 (Pozri diagram!) 37.Vd3? Vc6 38.h6 V:h6 39.V:h6 D:h6 40.De5+ Je7 41.Ve3 Dh1+ 42.Kf2 Dh4+ 43.Jg3 Kf8 44.Kg1 Sd5 45.Db8+ Kg7 46.De5+ Kf8 47.Db8+ Kg7 48.De5+ Nakoniec vznikla pozíčná remíza s opakovaním ťahov. Čitateľom – riešiteľom ponechávame na domácu analýzu, ako mal biely, ktorý je na ťahu, správne hrať v pozícii na diagrame, aby dovedol partiu do víťazného konca?

Pri príležitosti významného životného jubilea želáme Jánovi Bãnasovi pevné zdravie a ešte

veľa víťazstiev i príjemných chvíľ strávených nad šachovnicou-
Riešenie strednej hry z partie Kierzek vs. Plachetka: 14. - D:d4! 15.D:d4 c:d4 16.S:d5 (16.Jf3 b6 17.J:d4 Jf6 18.Vc7 Sg4 19.h3 Sd7 20.S:d5 Vad8 21.Sg2 S:h3 22.S:h3 V:d4 23.V:a7 Vd2 24.e3 h6 25.a3 Vfd8 26.Vb7 Vb2 27.Sg2 Vdd2 28.Sf3 Va2 29.V:b6 V:a3 30.Vbb1 Vaa2 31.Vbd1 Vdc2 32.Vc1 Vcb2 33.Vb1 Vc2 =) 16. - Jf6 17.Sb3 Sg4 18.Vfd1 S:e2 19.V:d4 h6 20.J:f7 V:f7 21.Vc7 Sh5 22.V:b7 Kf8 23.S:f7 S:f7 24.a3 Sd5 25.Vc7 Vb8 26.Vd1 Sf3 27.Vdc1 a6 28.Va7 Vb6 29.h3 h5 30.a4 Vd6 s malou výhodou čierneho. Hovorí sa, že aj majster tesár sa utne. Aj šachový veľmajster sa môže pomýliť, môže prehliadnúť nejaký dôležitý ťah súpera, tak ako sa stalo v tejto partii (19.c6!). ■

(lies)

Šport v skratke

■ **JUBILANTI** – Tento mesiac prichádzajú gratulanti zavinšovať dvom šesťdesiatnikom. Hádzanársky olympionik Milan Brestovanský (18. 5. 1957), dlhé roky jeden z pilierov Lokomotívy ŽOS Trnava, sa zaradil medzi výrazné osobnosti na reprezentačnej i oddielovej úrovni. Dres ČSSR mal na sebe pri oficiálnych medzištátnych zápasoch 187-krát. Na jeho konto štyri razy putovalo prvenstvo v ankete o najlepšieho hádzanára Slovenska. Ďalší jubilant, Ladislav Gádoš (*3. 5. 1957), sa zasa nadlho upísal futbalu. Za zmienku stojí najmä jeho 30-ročné účinkovanie na zelených trávnikoch v pozícii hlavného arbitra. Úspešný rozhodca z Trnavy odpískal v prvej lige 399 stretnutí. Neskôr ho uviedli na listinu FIFA. Po odložení píšťalky prešiel do funkcionárskeho a delegátskeho prostredia, počnúc medzinárodnou a končiac oblastnou scénou.

■ **ŠPORTOVÁ STREĽBA** – Národné strelecké centrum v trnavských Štrkoch už vychovalo mnoho slovenských medailistov na svetovej či

európskej úrovni, vrátane držiteľov olympijských kovov. Neprehliadnuteľný športový areál na okraji mesta neustále pulzuje významnými akciami. Tiež tohtoročný piaty mesiac zaujme dvoma z nich. Prvý májový víkend tu vyhradila pre úvodné kolo extraligy. Záver mesiaca, od 24. do 28., bude zasa adresovaný aktérom Veľkej ceny Slovenska. V oboch prípadoch pôjde o súťaže v brokových disciplínach.

■ **TENIS** – Okrem extraligy družstiev, ktorú odohrajú muži aj ženy TC Empire systémom k. o. v priebehu troch dní (1., 3. a 5. mája), ponúkne tenisová Trnava ešte jeden antukový bonbónik, ženský ITF turnaj pod názvom Empire Slovak Open. Bude mať dotáciu 100-tisíc USD a začne sa kvalifikačnou časťou cez druhý májový víkend. Diváci môžu postupne sledovať i duely niekoľkých hráčok z prvej stovky svetového rebríčka WTA. Vstupné do hľadiska moderného tenisového areálu sa už tradične neplatí. Finále dvojhry príde

na rad v nedeľu 21. mája o 11.00 h. Víťazka 9. ročníka si zároveň odnesie titul medzinárodnej majsterky SR. Pred rokom sa z prvenstva tešila Kateřina Siniaková (ČR). Štvorhra bola vlani v rézii Terezy Mihalíčkovej (SR) a Anny Kalinskej (Rusko).

■ VYTRVALOSTNÝ BEH

– V máji 1977, teda pred štyridsiatimi rokmi, dostali priestor 1. majstrovstvá Trnavského okresu v maratónskom behu. V horúčave a na zvlnenej ceste pod Javorinou získal premiérový titul skúsený vytrvalec Jozef Sloboda (Stavoindustry Trnava, 3:11:15,4 h) pred strieborným Mariánom Papiernikom a bronzovým Milošom Markuškom (obaja TJ VŠ Trnava). Medaily, diplomy a vecné ceny odovzdal trnavskému triu na večernej gala posiedke Ján Szabo, člen predsedníctva okresného výboru telovýchovy. Náš šampionát sa vtedy bežal v rámci XV. považského maratónu, ktorý mal na štarte 77-členný pelotón. Cieľovou metou neprešli jedenásti maratónici. ■

ZÁPADOSLOVENSKÉ MÚZEUM

BUDOVA NA MÚZEJNOM NÁM. 3
tel. 033/55 12 913, 033/55 12 911,
e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk, info:
www.zsmuzeum.sk

Expozície

Príroda Malých Karpát, Sakrálne pamiatky, Ľudová hrnčičná, Kampa-nologická expozícia, Archeologická expozícia, História Trnavy, Gotická Trnava, Krása zašlých čias, Orató-rium, Štefan Cyril Parrák – pocta kráľovi zberateľov, Osobnosti špor-tu TTSK, Klarisky v Trnave, Ľudový textil trnavského regiónu

a nová expozícia
HISTÓRIA A SÚČASNOSŤ DOBRO-VOLENEHO HASIČSTVA V TRNAV-SKOM SAMOSPRAVNOM KRAJI
Vernisáž 4. mája 2017 o 17.00 h
Podujatie pod záštitou predsedu TTSK Tibora Mikuša

Výstavy.....

■ **ŽIVÉ STRAŠIDIELKA** – pako-bylyky a listovky
výstava sprístupnená od 11. mája
potrvá do 2. júla 2017

■ **BOLO U NÁS MORE**
geologická výstava doplnená foto-grafiami
do 26. februára 2018

■ **TRNAVSKÝ OBJEKTÍV**
47. ročník súťaže neprofesionál-ných fotografov okresov Trnava, Piešťany a Hlohovec
organizuje Trnavské osvetové stre-disko
do 22. mája 2017

■ **ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA**
Hasičstvo v Trnave

PODUJATIA

■ **NOC V MÚZEU**
V sobotu 20. mája od 17.00 do
22.00 h
Program
Múzeum knižnej kultúry (Nám. sv. Mikuláša 10)
otvorené od 17.00 do 20.00 h
17.00 – 17.30 h komentovaný sprie-

vod výstavou Objavitelia a cesto-vatelia

■ **Západoslovenské múzeum v Trnave** (Múzejné nám. 3)
otvorené od 17.00 do 22.00 h
18.00 h Bábkové divadielko Ani-mare Silva: Ako sa Jano s drakom porátal (koncertná sála)
19.00 h Pakobylyky a listovky – ko-mentovaný sprievod výstavou
19.30 h História a súčasnosť dob-rovoľného hasičstva – komentova-ný sprievod výstavou
20.30 h Okolo trnavských hradieb – komentovaná prezentácia sta-rých pohľadníc a fotografií (kon-cerná sála)

■ **CYKLUS PREDNÁŠOK NA OBJEDNANIE**
Pakobylyky a listovky – komentova-ný sprievod aktuálnou výstavou

■ **DOM HUDBY M. SCHNEIDE-RA TRNAVSKÉHO**
Ul. M. Schneidera Trnavského 5,
Trnava

OTVÁRACIE HODINY:
LETNÁ SEZÓNA 1. 3. – 31. 10.
V pondelok zatvorené
Ut – pia: 8.30 – 12.30 h na objed-nanie
13.00 – 14.30 h je prítomný lektor
Víkend: 11.00 – 17.00 h pre vopred objednané skupiny nad 10 návšte-vníkov. Návštevy prosíme ohlasovať cez pracovné dni u lektorov v hlav-nej budove na tel. č. 033/ 5512 913

EXPOZÍCIE
Pamätná izba Mikuláša Schneidera Trnavského, Dvorana slávy dobra a S láskou za pravdu – expozícia z cirkevných dejín Trnavy

Výstavy.....
■ **POZNÁTE HUDBNÉ NÁ-STROJE?**
výstava zo zbierok ZsM
do 31. 7. 2017

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY
Námestie sv. Mikuláša 10, tel. č.
033/5514421

■ **LETNÁ SEZÓNA 1. 3. – 31. 10.**
OTVÁRACIE HODINY:

V pondelok zatvorené
Ut – pia: 8.30 – 12.30 je prítomný lektor
13.00 – 14.30 na objednanie
Víkend: 11.00 – 17.00 h pre vopred objednané skupiny nad 10 náv-števnikov

■ **EXPOZÍCIA**
WILLIAM SCHIFFER
život a dielo sochára a medailéra

Výstavy.....
■ **OBJAVITELIA A CESTOVATELIA**
Cestopisy z historickej knižnice,
sprístupnenie od 4. 4. 2017, výstava
potrvá do 29. 3. 2018

■ **SLOVÁCI, PÍŠTE PO SLOVENSKY!**
Výstava k 250. výročiu narodenia
A. Bernoláka
do 31. 12. 2017
PODUJATIA

■ **10. mája o 19.00 h**
NOC LITERATÚRY
Jenny Erpenbeck: Všetkým dňom koniec (číta Martin Jurčo)
■ **Sprievodné podujatie k výsta-ve OBJAVITELIA A CESTOVA-TELIA**
Cestopisy z historickej knižnice
Čítanie z cestopisov pre deti do 15 rokov

GALÉRIA JÁNA KONIARKA

Galéria Jána Koniarka
tel.: +421 33 55 11 659
info@gjk.sk, www.gjk.sk

AKTUÁLNE VÝSTAVY:
■ **Synagóga – Centrum súčasného umenia**
BIENÁLE PLASTIKY MALÉHO FORMÁTU PEZINOK 2017
5. ročník medzinárodnej výberovej výstavy zameranej na sochu – malý formát
Kurátor: Roman Popelár
do 10. 5. 2017

■ **DIAGONÁLA / DIAGONAL**
Umenie bez hraníc/Kunst ohne Grezen – medzinárodná výstava nemeckých, švajčiarskych, rakúskych a slovenských členov združenia DIAGONAL

Kurátori: Marian Komáček (SK), Kurt Freundliger (AT)
Otvorenie výstavy: 24. 5. 2017 (Str) o 18.00 h
Hudobný hosť vernisáže: Adriana Bartošová
do 16. 6. 2017

Kopplova vila

■ **Sepp Laubner (A): Zrkadlenie / Spiegelung**

Autorská výstava rakúskeho výtvarníka staršej generácie (*1949) zachytávajúca prierez jeho maliarskej tvorby
Kurátor: Róbert Němeček
do 4. 5. 2017

■ JULIANA MRVOVÁ: TRAVELÓG

autorská výstava maľby a kresieb etablovanej výtvarníčky mladšej generácie
kurátorka: Beata Jablonská
Otvorenie výstavy: 12. 5. 2017 o 18.00 h
do 2. 7. 2017

■ Sochár JÁN KONIAREK

stála expozícia sochárskej tvorby
■ **KLENOTY DOMOVA**
– slovenské klasické umenie 20. storočia

■ GALÉRIA PORTRÉTOV – výber

diel z kolekcie portrétného žánru reprezentujúcich vývoj portrétného maliarstva od konca 18. storočia po súčasnosť zo zbierok GJK

AKCIE / AKTIVITY.....

■ 13. mája o 20.00 h v Synagóge

– Centre súčasného umenia

Divadlo KONTRA: ŽENA

V ČIERNOM

Divadelná adaptácia Stephena Mallatratta podľa románu Susan Hill

■ 20. mája od 13.00 do 23.00 h

v Kopplovej vile

NOC MÚZEÍ A GALÉRIÍ

Deň otvorených dverí v rámci 13. ročníka Medzinárodného dňa múzeí a galérií

13.00 – 16.00 h Tvorivé výtvarné aktivity a animačné hry pre deti organizované v spolupráci s Katedrou pedagogiky výtvarného umenia Trnavskej univerzity v Trnave a s podporou Mesta Trnava

17.00 – 18.00 h Komentovaná prehliadka výstavy Juliana Mrvová: Travelóg za účasti autorky

Synagóga – Centrum súčasného umenia

■ 20. mája otvorené od 19.00 h 20.00 h KATARÍNA KOŠČOVÁ

Komorný jazzovo-šansonový koncert
Vstup voľný

■ ART Laboratórium

Tvorivé dielne a výtvarná tvorba k aktuálnym výstavám pre MŠ, ZŠ, SŠ podľa záujmu škôl

■ 1. júna o 19.00 h v Synagóge

– Centre súčasného umenia

IVA BITTOVÁ A ČIKORI

Po úspešných koncertoch v rokoch 2011 a 2014 prichádza Iva Bittová opäť do Trnavy. Tentokrát sa predstaví s kapelou Čikori, ktorú tvoria Vladimír Václavek (gitary), Jaromír Honzák (kontrabas), Oskar Török (trúbka), hosťovať bude Antonín Fajt (klavír). Album At home, ktorý vyšiel vo vydavateľstve Indies v decembri minulého roku, nadväzuje zvukom aj poetikou na legendárny album Bílé Inferno
Predaj vstupeniiek: CD Aquarius, TTi, www.ticketportal.sk

KNIŽNICA J. FÁNDLYHO

Rázusova 1, tel. č. 0910 488 376 od 8.00 do 14.30 h, www.kniznicatrnava.sk, kniznica@kniznicatrnava.sk, zákaznicka linka: 033/55 13 896

■ 10. mája od 18.00 do 24.00 h NOC LITERATÚRY

Súčasná európska literatúra v historickom kráľovskom meste Trnave – deviaty ročník podujatia, ktorého cieľom je zoznámiť čitateľov s dielami európskych autorov. Každé čítanie sa začína celou hodinou a trvá 15 minút. Ukážky vyberá České centrum v spolupráci s veľvyslanectvami zapojených krajín. Čítajú známi ľudia – herci, primátori, osobnosti konkrétneho mesta na netradičných i tradičných miestach vo viacerých mestách na

Slovensku. Trnava sa zapája po štvrtýkrát.

Každé čítanie sa začína celou hodinou a trvá 15 minút. Účastník sa riadi mapkou miest a zbiera na nich pečiatky do zlosovateľného lístka. Ten na poslednom mieste odovzdá hosteske a bude zaradený do žrebovania o knižné ceny venované organizátormi.

VSTUP JE VOĽNÝ!

■ 18.00 h záhrada Knižnice Juraja Fándlyho

Peter Macsovszky: TANTA-LÓPOLIS (Slovensko)

Číta: Bohumil Chmelík, vysokoškolský pedagóg a spisovateľ

■ 19.00 h Západoslovenské múzeum v Trnave

– Múzeum knižnej kultúry, Námestie sv. Mikuláša 10

Jenny Erpenbeck: VŠETKÝM

DŇOM KONIEC (Nemecko)

Číta: Martin Jurčo, redaktor RTVS

■ 20.00 h Divadlo Jána Palárika, Trojičné námestie 2

Cristina Barrio López: DOM NENAPLNENÝCH LÁSOK (Španielsko)

Číta: Nina Kočanová, herečka Divadla Jána Palárika

■ 21.00 h západné krídlo radnice, Hlavná 1

Italo Calvino: NEVIDITEĽNÉ MESTÁ (Taliansko)

Číta: Pavol Tomašovič, hovorca mesta a spisovateľ

■ 22.00 h Rotunda Spiegelsaal, Kalinčiakova 14

David Grossman: VOJDE KŇ DO BARU (Izrael)

Číta: Pero Le Kvet, patafyzik, kníhkupec a básnik
Afterparty

Hlavný organizátor: České centrum
Partneri: Trnavský samosprávny kraj, Knižnica Juraja Fándlyho, Západoslovenské múzeum, Mesto Trnava, Divadlo Jána Palárika, Rotunda Spiegelsaal

■ 10. – 12. mája na Trojičnom námestí

MALIČKÍ A MAMIČKY -- Stret-

nutie s mamičkami a ich deťmi na Trojičnom námestí na Májovom kvete.

■ **11. mája o 17.00 h v čitárni VÝSTRELY V MIAMI**

Beseda so Stanislavom Motlom – českým publicistom, spisovateľom, reportérom a spisovateľom. Témou bude Antonín Čermák – Čech, ktorý vystúpil do vysokých sfér americkej politiky. V spolupráci s Českým spolkom v Trnavskom regióne.

■ **25. mája o 17.00 h v čitárni MÁJ V PIATOM MESIACI**

Poetický večer spojený so záhradným piknikom. Pripravila ho pre vás Eva Jarábková a Ladislav Hanniker. Venovaný pamiatke Mariána Makara Mrvu. Hudba: Sima Martausová Hlavný partner projektu je Fond na podporu umenia

■ **30. mája o 17.00 h v čitárni POD A NAD**

Prezentácia básnickej zbierky Pavla Stanislava Piusa
Prednes: Jozef Šimonovič

DIVADLO JÁNA PALÁRIKA

Tel: 033 / 551 11 25
email: pokladna@djp.sk, www.djp.sk

■ **2. utorok 19.00 ACH TIE ŽENY, ACH TÍ MUŽI**

■ **3. streda 10.00 ZMIERENIE alebo DOBRODRUŽSTVO PRI OBŽINKOCH**

19.00 LETNÉ OSY, ktoré nás štípu ešte aj v novembri

■ **4. štvrtok 10.00 DIVNÝ JAN-KO**

■ **5. piatok 19.00 ČIERNA KOMÉDIA**

■ **6. sobota 19.00 PLASTICKÝ OBRAZ**

■ **9. utorok 10.00 TRAJA TUČNIACI**

19.00 SLUHA DVOCH PÁNOV

■ **10. streda 10.00 MLYNÁRKIN PYTAČ**

19.00 KNIHA O HŘBITOVĚ (Samko Tále) Slovácké divadlo Uherské Hradiště

■ **11. štvrtok 19.00 ŤAPÁKOVCÍ**

■ **15. pondelok 10.00 MALÝ PRINC**

■ **16. utorok 10.00 MALÝ PRINC**

19.00 TRI LETUŠKY V PARÍŽI

■ **18. štvrtok 19.00 TIMON**

ATÉNSKY

■ **19. piatok 19.00 CHCELA BY SOM LETIEŤ... Tanečné divadlo ATak**

■ **22. pondelok 19.00 SLUHA DVOCH PÁNOV**

■ **24. streda 19.00 HORÚCA SPRCHA (Fred Apke) Divadlo komédie Bratislava**

■ **25. štvrtok 19.00 PLASTICKÝ OBRAZ**

■ **26. piatok 19.00 MANDRAGORA**

■ **30. utorok 10.00 ZLATÝ KEÚČIK**

■ **31. streda 10.00 OSTROV POKLADOV**

ŠTÚDIO.....

■ **3. streda 19.00 LETNÉ OSY, ktoré nás štípu ešte aj v novembri**

■ **15. pondelok 19.00 LETNÉ OSY, ktoré nás štípu ešte aj v novembri**

■ **23. utorok 19.00 TRNAVSKÁ SKUPINA alebo Viseli sme za nohu z kolotoča**

Západoslovenské múzeum, Galéria Jána Koniarka, Divadlo Jána Palárika a Knižnica Juraja Fándlyho sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja

KALOKAGATIA

■ **4. mája na FK Lokomotíva Trnava**

Mc Donald´s Cup – majstrovstvá okresu ZŠ

■ **11. mája na Streleckej SLÁVIK SLOVENSKA – okresné kolo speváckej súťaže**

■ **18. mája na 5 MAŠ A. Hajmassyho ATLETIKA – majstrovstvá okresu ZŠ**

■ **19. mája na FK Lokomotíva Trnava**

Mc Donald´s Cup – majstrovstvá kraja

■ **20. mája na železničnej stanici**

Turistickým chodníkom do Čachtíc

■ **23. mája na Streleckej DANCE FREE STYLE – súťaž**

■ **25. mája na Streleckej SLÁVIK SLOVENSKA – krajské kolo speváckej súťaže**

■ **25. mája na Streleckej 5 VÝSTAVA KAKTUSOV**

■ **31. mája**

na MAŠ A. Hajmassyho ATLETIKA – majstrovstvá kraja ZŠ né kolo futbalovej súťaže žiakov ZŠ

SAKRÁLNE PAMIAHKY

Otváracie hodiny pre verejnosť

■ **BAZILIKA SV. MIKULÁŠA**

Apríl, máj, jún, september, október
Po – Pia: 10.00 – 12.00 h, 14.00 – 16.00 h

Ne: 14.00 – 17.00 h

Júl, august

Po – Pia: 10.00 – 12.00 h, 14.00 – 17.00 h

Ne: 14.00 – 17.00 h

V dňoch 5. júla a 15. septembra bude Bazilika sv. Mikuláša otvorená ako v nedeľu

■ **KATEDRÁLA SV. JÁNA KRSTITEĽA**

apríl – október
Po – Pia: 10.00 – 12.00 h, 14.00 – 17.00 h

So: 11.00 – 16.00 h
november

So: 11.00 – 16.00 h

FESTIVAL LUMEN 2017

25. ročník medzinárodného festivalu gospelovej hudby
2. a 3. júna na Trojičnom námestí, na trnavskom korze, v mestskom amfiteátri a v kine Hviezda

HLAVNÉ PÓDIUM

■ Piatok 2. júna
19.40 h Gospel Family
20.50 h Godzone
22.10 h Guvn B

■ **Sobota 3. júna**

17.10 h Nutekí

18.20 h October light
19.30 h Bystrík
20.40 h Daniel Levi
22.10 Switchfoot - HEADLINER

XL ZÓNA

■ **Piatok 2. júna**

17.30 h Martin Harich
18.30 h Spektrum
18.40 h Divadlo TZ
23.30 h Timothy
23.30 h Chatrč

■ **Sobota 3. júna**

9.30 – 13.00 h Workshopy
11.30 h Riaditelia festivalov
14.00 h 3T
14.00 h Produktívna Trojka
16.00 h Emma Drobná
16.00 h Rýdzo Slovenské
19.30 h Hearthbeat

SPRIEVODNÝ PROGRAM

ZADARMO

Michele Remmery (piatok 17.00 – 18.00 h)
Rehoľná kaviareň (počas celého festivalu)
Street Games (počas celého festivalu)
Chill Out zóna (počas celého festivalu)

KINO HVIEZDA

*kinohviezdatt@gmail.com,
www.kinohviezda.trnava.sk*

■ 1. 5. / 17.30 THE CIRCLE
19.30 UTEČ
■ 2. 5. / 16.00 PÁPEŽ FRANTIŠEK: MODLITE SA ZA MŇA
18.00 NEZNÁME DIEVČA
20.00 VLK Z KRÁLOVSKÝCH VINOHRAD
■ 3. 5. / 17.30 UTEČ
■ 4. 5. / 17.30 DENNÍK RUŠNOVODIČA – slovenská premiéra
19.30 GUARDIANS OF THE GALAXY VOL. 2 (2D) – slovenská premiéra
■ 5. 5. / 16.00 DENNÍK RUŠNOVODIČA
18.00 LADY MACBETH
20.00 GUARDIANS OF THE GALAXY VOL. 2 (2D)

■ 6. 5. / 15.30 BABY ŠÉF
17.30 DENNÍK RUŠNOVODIČA
19.30 GUARDIANS OF THE GALAXY VOL. 2 (2D)
■ 7. 5. / 13.30 BABY ŠÉF
15.30 ČERVENÁ KORYTNAČKA
17.30 LADY MACBETH
19.30 GUARDIANS OF THE GALAXY VOL. 2 (3D)
■ 8. 5. / 17.30 GUARDIANS OF THE GALAXY VOL. 2 (2D)
19.30 LADY MACBETH
■ 9. 5. / 18.00 NOCTURAMA
20.00 BELGICA
■ 10. 5. / 17.30 LADY MACBETH
19.30 DENNÍK RUŠNOVODIČA
■ 11. 5. / 17.30 KRÁĽ ARTUŠ. LEGENDA O MEČI (2D) – slovenská premiéra
19.30 PÁD – slovenská premiéra
■ 12. 5. / 16.00 ČERVENÁ KORYTNAČKA
18.00 PÁD
20.00 KRÁĽ ARTUŠ: LEGENDA O MEČI (2D)
■ 13. 5. NEPREMIETAME
■ 14. 5. / 13.30 ČERVENÁ KORYTNAČKA
15.30 ČERVENÁ KORYTNAČKA
17.30 KRÁĽ ARTUŠ: LEGENDA O MEČI (3D)
19.30 PÁD
■ 15. 5. / 19.00 DIVADLO: Na koho to slovo padne
■ 16. 5. / 16.00 KRÁĽ ARTUŠ: LEGENDA O MEČI (2D)
18.00 ČERVENÁ KORYTNAČKA
20.00 ÚPLNÍ CUDZINCI
■ 17. 5. / 17.00 PÁD
20.00 Cestovateľské kino: Západné parky USA
■ 18. 5. / 17.30 OCHRANCOVIA – slovenská premiéra
19.30 VOTRELEC: COVENANT – slovenská premiéra
■ 19. 5. / 16.00 DEEP: DOBRODRUŽSTVO POD HLADINOU (2D)
18.00 VOTRELEC: COVENANT
20.00 OCHRANCOVIA
■ 20. 5. / 15.30 DEEP: DOBRODRUŽSTVO POD HLADINOU (2D)
17.30 OCHRANCOVIA
19.30 VOTRELEC: COVENANT
■ 21. 5. / 13.30 DEEP: DOBRODRUŽSTVO POD

HLADINOU (2D)
15.30 DEEP: DOBRODRUŽSTVO POD HLADINOU (3D)
17.30 VOTRELEC: COVENANT
19.30 OCHRANCOVIA
■ 22. 5. / 17.30 OCHRANCOVIA
19.30 VOTRELEC: COVENANT
■ 23. 5. / 16.00 PÁPEŽ FRANTIŠEK: MODLITE SA ZA MŇA
18.00 TRVALÁ DOVOLENKA
20.00 MUŽ MENOM OVE
■ 24. 5. / 17.30 VOTRELEC: COVENANT
19.30 OCHRANCOVIA
■ 25. 5. / 17.30 PIRATES OF THE CARIBBEAN: DEAD MEN TELL NO TALES (2D) – slovenská premiéra
19.30 PIRATES OF THE CARIBBEAN: DEAD MEN TELL NO TALES (3D) – slovenská premiéra
■ 26. 5. / 16.00 DEEP: DOBRODRUŽSTVO POD HLADINOU (2D)
18.00 VOTRELEC: COVENANT
■ 20.00 PIRATES OF THE CARIBBEAN: DEAD MEN TELL NO TALES (2D)
■ 27. 5. / 15.30 DEEP: DOBRODRUŽSTVO POD HLADINOU (2D)
17.30 PIRATES OF THE CARIBBEAN: DEAD MEN TELL NO TALES (2D)
19.30 PIRATES OF THE CARIBBEAN: DEAD MEN TELL NO TALES (3D)
■ 28. 5. / 13.30 DEEP: DOBRODRUŽSTVO POD HLADINOU (2D)
15.30 DEEP: DOBRODRUŽSTVO POD HLADINOU (2D)
17.30 PÁPEŽ FRANTIŠEK: MODLITE SA ZA MŇA
19.30 PIRATES OF THE CARIBBEAN. DEAD MEN TELL NO TALES (2D)
■ 29. 5. / 17.30 PÁPEŽ FRANTIŠEK: MODLITE SA ZA MŇA
19.30 PIRATES OF THE CARIBBEAN: DEAD MEN TELL NO TALES (2D)
■ 30. 5. / 16.00 PÁPEŽ FRANTIŠEK: MODLITE SA ZA MŇA
18.00 PO BÚRKE
20.00 OLLI MÁKI
■ 31. 5. NEPREMIETAME

Kalendár kultúrno-spoločenských podujatí

■ Galéria Výklad na Hlavnej ulici „Pod stĺpami“

MIGRUJÚCA ARCHITEKTÚRA

Predmetom záujmu autora Martína Kochana sú sídliská a ich architektúra. Rozličným spôsobom zasahuje do prostredia, vytvára ironické parafrázy a reaguje na aktuálne spoločenské problémy

■ do 16. mája

v Divadle Jána Palárika

DÔVERNOSTI – výstava študentov Ateliéru komunikácie v médiu fotografie na Fakulte masmediálnej komunikácie UCM v Trnave

Autori: Ľubomír Baran, Nikoleta Danišová, Juraj Figura, Eva Jonisová, Jakub Kovalík, Kristína Mayerová, Lucia Repaská, Mária Savkaničová, Klaudia Šútorová, Aneta Štefkovičová, Magdaléna Tomalová, Mária Vencelová, Ivana Záškarová

■ 3. mája o 17.30 h na ceste medzi Trnavou a Dolnou Krupou

ČASOVKA JEDNOTLIVCOV,

4. kolo Trnavskej cyklistickej ligy 2017 pre všetky vekové kategórie

■ 4. mája o 11.00 h

pri Pomníku M. R. Štefánika na Námestí SNP v Trnave

SPOMIENKOVÁ SLÁVNOSŤ pri príležitosti 98. výročia úmrtia generála Milana Rastislava Štefánika. Organizátori: Mesto Trnava, Trnavský samosprávny kraj, Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi a. v., Okresný úrad, Oblastný výbor Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, Vojenský archív, Miestny odbor Matice slovenskej v Trnave

■ 6. mája od 10.00 do 18.00 h na Hlavnej ulici

#TRNAVA

Po minuloročnej úspešnej premiére bude mať trnavské korzo

opäť exkluzívnu dominantu, pri ktorej sa iste radi odfotoγραφujú Trnavčania aj návštevníci mesta.

Mladí umelci Martin Krajčovič – Fyris, Tatiana Vrtochová – Da linka, Dominika Žáková, Simona Čechová, Mgr. art. Klaudia Šimuničová, Zuzana Branišová a žiaci Súkromnej základnej umeleckej školy Pablo Olívia Dlasková, Ema Hečková, Lujza Čambálová si otvoria svoj „ateliér“ priamo na ulici. Nebude chýbať hudba – Dj Shakul, pohodlné sedenie a občerstvenie pre všetkých, ktorí chcú vidieť, ako sa deväťmetrový nápis #TRNAVA mení na originálne umelecké dielo

■ 6. mája o 19.00 h

v Music a Café

THE BREAKERS – Koncert legendárnej trnavskej skupiny spojený s prezentáciou knihy 50 rokov bigbitu

■ 6. a 7. mája o 10.00 h

v Mestskej športovej hale

GRAND PRIX TYRNAVIA O POHÁR PRIMÁTORA MESTA

TRNAVY – 19. ročník medzinárodného festivalu v športových a spoločenských tancoch všetkých vekových kategórií. Večerné galaprogramy rozhodnú aj o najcennejších bodových zápisoch do svetového rebríčka WDSF

■ 10. mája od 18.00 h v Knižnici

Juraja Fándlyho, Západoslovenskom múzeu, Divadle Jána Palárika, západnom krídle radnice a rotunde Spiegelsaal

NOC LITERATÚRY 2017 – Deviaty ročník podujatia, ktorého cieľom je zoznámiť čitateľov s dielami európskych autorov. Čítanie na každom mieste sa začína celou hodinou a trvá 15 minút. Vstup je voľný

■ 10. – 12. mája na Trojičnom námestí a Hlavnej ulici

MÁJOVÝ KVET 2017

Ôsmy ročník obľúbeného trnavského kvetinového rínku spojený s pestrým kultúrnym programom, tvorivými dielňami, prednáškami, ukážkami aranžovania kvetov a bylín, výstavou bonsajov a suiseki...

■ 10. mája o 18.00 h,

Berliner DKP, Pekárska 40

MOVE TRNAVA

V tomto roku si dve trnavské univerzity pripomínajú 25., resp. 20. výročie svojho vzniku. Pri zakladaní oboch sa opakovane konštatovalo, že Trnava by sa mohla stať slovenským Oxfordom. Univerzitným mestom s bohatou históriou a zaujímavou budúcnosťou. Čo sa stalo s týmto snom? Sú univerzity súčasťou mesta? Aké perspektívy štúdia, študentského života a profesionálnej realizácie v Trnave majú študenti? Ako je vnímaná Trnava a jej univerzity zvonku? Je Trnava slovenským Oxfordom, či len nesplneným snom? Odpovede na tieto otázky budú hľadať hostia: hovorca mesta Trnava Pavol Tomašovič, prorektorka Trnavskej univerzity Viera Peterková, dekanka filozofickej fakulty UCM Katarína Slobodová Nováková a predsedá študentskej rady Trnavskej univerzity Adrián Kobetič

■ 12. mája od 18.00 do 20.30 h

ODHAĽTE TAJOMSTVO RÚŽOVEJ MEDOVINY

Výlet do kaštieľa v Dolnej Krupej spojený s návštevou medovinnárstva, degustáciou ôsmich druhov medoviny a prvého aperitívu vyrobeného z medu, prezentácia produktov z medu a medovej kozmetiky. Rezervácia výletu na <http://regiontirnavia.sk>

■ **12. mája o 18.00 h v Galérii Jána Koniarka**

Juliana Mrvová: TRAVELÓG
Vernisáž autorskej výstavy maľby a kresieb etablovanej výtvarníčky mladšej generácie
kurátorka: Beata Jablonská

■ **13. mája od 9.00 do 17.00 h na Kapitulskej ulici TRNAVSKÝ RINEK**

Obľúbený mestský trh vám spríjemní sobotný jarný deň. Môžete sa tešiť na krásne hand-made výrobky, produkty od lokálnych výrobcov a predajcov, dobré jedlo a celodenný program pre veľkých aj malých

■ **13. mája o 15.00 h v kine Hviezda NAJMILŠÍ KONCERT ROKA**

16. ročník regionálnej prehliadky umeleckých vystúpení detí z náhradnej starostlivosti, náhradných a sociálne slabších rodín z Bratislavského a Trnavského kraja

■ **13. mája o 20.00 h v Divadelnom štúdiu DISK Blaho Uhlár a kolektív DISK: CONTINUO**

Hommage à Milan Brežák
Hrajú: Monika Babicová, Jozef Belica, Milan Brežák, Daniel Duban, Silvia Ištoková, Zuzana Jančová, Braňo Mosný, Veronika Ostatníková, Ján Rampák, Alžbeta Sersenová a Peter Tilajčík.
Inscenácia vznikla metódou kolektívnej tvorby od 5. apríla 2016. S použitím monológu Oskara z filmu Ingmara Bergmana Fanny a Alexander.
Ako hovorí názov inscenácie. divadelná skupina DISK pokračuje aj vo svojej šesťdesiatej druhej sezóne. Pokračuje aj napriek tomu, že súbor postihla obrovská strata, keď ho navždy opustil spiritus movens Milan Brežák. Od začiatku tvorby inscenácie sa intenzívne zapájal, ale nedočkal sa jej uvedenia. Napriek tomu

v inscenácii hrá, aj keď len vo videosekvenciách. Inscenácia je poctou tejto významnej osobnosti. Súbor sa vypol k výraznému výkonu a to, že v inscenácii zaznie Marsellaise, naznačuje, že doba je zrelá na revolúciu. Milan bol revolucionár.

Projekt finančne podporili: Mesto Trnava, Trnavský samosprávny kraj a Nadácia ZSE.
Vstupné 4 eurá, študenti 3,50.
Vstupenky na www.ticketportal.sk a v TTI

■ **14. mája od 16. do 20.00 h v Trnavskom dvore**

TANČIAREŇ PRE SENIOROV
Všetci skôr narodení si môžu zatancovať, posediť pri dobrej hudbe, a stretnúť rovesníkov. Do tanca hrá Duo Express

■ **17. mája 2017 o 16.00 h v re-fektári františkánskeho kláštora PhDr. Radoslav Ragač, PhD.: ERBOVNÍK DONÁTOROV LORÉTÁNSKEJ KAPLANKY BRATISLAVSKÉHO FRANTIŠKÁNSKEHO KONVENTU.**

Genealogicko-heraldické súvislosti
Slávnostné uvedenie knihy bude spojené s prednáškou autora, v ktorej predstaví nevedené umelecké dielo a tiež komplexný historický prameň presahujúci do sféry kultúrnych, náboženských a sociálnych dejín – barokový erbovník z rokov 1710 – 1712. Uložený je v Literárnom archíve Slovenskej národnej knižnice v Martine a nebol v odbornej literatúre doteraz známy. Súčasťou podujatia bude aj prezentácia originálov archívnych dokumentov zo Štátneho archívu v Trnave a krátky hudobný program

Organizátori: MV SR – Štátny archív v Trnave, Rehoľa menších bratov – františkánov v Trnave, Spolok trnavských historikov SHS pri SAV – TYRNAVIA

■ **19. mája od 18.00 do 20.30 h ODHALTE TAJOMSTVO RUŽOVEJ MEDOVINY**

Výlet do kaštiela v Dolnej Krupej spojený s degustáciou ôsmich druhov medoviny a prvého aperitívu vyrobeného z medu, prezentácia medovej kozmetiky.
Rezervácia výletu na <http://regiontirnavia.sk>

■ **19. a 20. mája od 14.00 do 23.00 h na trnavskom korze a nádvorí radnice**

VÍNO TIRNAVIA 2017

15. ročník medzinárodnej vínárskej súťaže je medzníkom v histórii tohto podujatia. Víno Tirnavia opúšťa uzavreté priestory, vstupuje do historického centra mesta a mení sa na jarný festival skvelých vín, gurmánskych špecialít a príjemnej hudby
19. mája o 17.00 h Romanika kvarteto
19.00 h Miloš Biháry
20. mája o 17.00 h Old Boys Jazz Band
20.00 h Slovak tango

■ **20. mája v Kamennom mlyne COUNTRY DEŇ – festival country hudby, tanca a zábavy vo westernovom štýle**

15.30 h Western show
16.00 h Trio Acoustic
17.00 h Vodopád
17.45 h Maryland
18.00 h Nový Rownák
18.45 h Western show
19.00 h Willie Jones Band
19.45 h Maryland – tanečná škola
20.15 h Fleret (CZ)
21.15 h Maryland – tanečná škola
21.30 h Texas – country bál

■ **21. mája o 11.00 h v tenisovom areáli Na rybníku**

ITF EMPIRE SLOVAK OPEN, finále dvojhry žien o body do svetového rebríčka, súčasne medzinárodné majstrovstvá SR

■ **21. mája od 13.00 h na kúpalisku v Kamennom mlyne TRNAVSKÝ PIKNIK**

Stretnutia s priateľmi, hudba v podaní pôvabného ženského tria Paper moon, rozprávka Príbeh rytiera v podaní divadla Teáter Komika, zábavné rytierske hry, tradičná súťaž o najlepšie trnavský koláč, rôzne gastro zážitky a športové atrakcie – to všetko nám ponúka tohtoročný májový Trnavský piknik, prostredníctvom ktorého mestská samospráva každoročne znovu objavuje zabudnuté priestory a začleňuje ich do života mestskej komunity. A pretože Trnava chce byť zdravým mestom s trvalo udržateľným spôsobom života, organizátori podujatia nám odporúčajú prísť na Trnavský piknik pešo, prípadne na bicykli ☺

■ **21. mája o 15.00 h v Mariánskej sále**

DEŇ RODINY 2017 – zábavno-kultúrne podujatie pre rodiny s deťmi. Účinkujú: pesničkár Miro Jilo, Paulína Ištvančová, súbory Drienka, Alegria a Candy klub. Sprievodný program: nafukovacie atrakcie, jazda na koníkoch, prezentácia neziskových organizácií, ktoré sa zameriavajú na pomoc rodinám

MEDZINÁRODNÁ SPEVÁČKA SÚŤAŽ MIKULÁŠA SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO

22. ročník súťaže, v ktorej začínali svoju spevácku kariéru mnohé slovenské operné hviezdy

■ **21. mája o 20.00 h v Bazilike sv. Mikuláša**

SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE SÚŤAŽE spojené so záverečným koncertom Trnavskej hudobnej jari **DUCHOVNÁ HUDBA V BAZILIKE** Trnavský komorný orchester Miešaný spevácky zbor Tirnavia

Marian Lejava / dirigent, Mária Taytakova / soprán, Lucia Duchoňová / alt, Matúš Šimko / tenor, Tomáš Šelc / bas, Stanislav Šurin / organ

■ **22. – 26. mája v Zrkadlovej sieni Divadla Jána Palárika SÚŤAŽNÉ VYSTÚPENIA**

■ **27. mája o 18.00 h v koncertnej sále Marianum SLÁVNOSTNÉ ODOVZDÁVANIE CIEN A KONCERT VÍTAZOV SÚŤAŽE**

Vstup je voľný

■ **24. mája od 8.00 do 14.00 h v areáli AK AŠK Slávia TRNAVSKÉ**

ŠPORTOVÉ HRY SENIOROV

Mesto Trnava pripravilo šiesty ročník podujatia pre skôr narodených v duchu myšlienky aktívneho starnutia

■ **24. mája o 17.30 h na Trhovej 2 KLUB ZDRAVIA**

Marta Kráľovičová: Cesta z depresie

■ **24. mája o 18.00 h v Synagóge – Centre súčasného umenia**

DIAGONÁLA / DIAGONAL Umenie bez hraníc/Kunst ohne Grezen – vernisáž medzinárodnej výstavy nemeckých, švajčiarskych, rakúskych a slovenských členov združenia DIAGONAL Kurátori: Marian Komáček (SK), Kurt Freundliger (AT) Hudobná hostka vernisáže: ADRIENA BARTOŠOVÁ

■ **25. mája o 17.00 h v Knižnici Juraja Fándlyho**

MÁJ V PIATOM MESIACI

Poetický večer spojený so záhradným piknikom venovaný pamiatke Mariána Makara Mrvu. Pripravili Eva Jarábková a Ladislav Hanniker.

Hudba: Sima Martausová Hlavný partner projektu: Fond na podporu umenia

■ **27. mája od 11.00 do 17.30 h na Hlavnej ulici**

FoTTofest 2017 – Ôsmy ročník súťažnej výstavy fotografií pod šírým nebom. Pre vystavujúcich budú prichystané siete, na ktoré môžu fotografie pripevniť. Každý účastník dostane registračnú kartu, na ktorú mu budú môcť návštevníci prilepiť tzv. fotobod. Okrem ceny divákov bude udelená aj cena Fotoklubu Iris. Pre úspešných vystavovateľov sú pripravené zaujímavé vecné ceny.

Organizátori: Mesto Trnava a Fotoklub Iris

■ **28. mája od 16. do 20.00 h v Trnavskom dvore**

TANCIARENĚ PRE SENIOROV

Všetci skôr narodení si môžu zatancovať a posedieť pri dobrej hudbe. Do tanca bude hrať Duo Expres

■ **28. mája o 19.00 h v Dome kultúry**

FRANTIŠEK Z ASSISI

Svetový muzikál opäť na Slovensku – príbeh lásky, viery a odhodlania zo života človeka s obrovskou charizmou Účinkujú: Karol Čálik, Lukáš Adamec, Janka Lieskovská, Zdeněk Klusák, Tomáš Hába, Jolana Ferencová, Tanečná skupina Jara Moravčíka Vstupenky: I. kategória 28 eur, II. kategória 25 eur v predpredaji TTi a Ticketportal. Kúpou vstupenky pomáhamo onkologicky chorým deťom cez nadáciu Pomáhamo s úsmevom z Trnavy

■ **1. júna o 19.00 h v Synagóge – Centre súčasného umenia**

IVA BITTOVÁ A ČIKORI

Po úspešných koncertoch v rokoch 2011 a 2014 prichádza Iva Bittová opäť do Trnavy. Predaj vstupeniiek: CD Aquarius, TTi, www.ticketportal.sk ■

MÁJOVÝ KVET 2017.....

Ôsmy ročník obľúbeného trnavského kvetinového rínku v historickom centre mesta

Streda 10. mája na Trojičnom námestí

✿ 10.30 h

Slávnostné otvorenie podujatia
MAŽORETKY SAŠETKY z Hlohovca

✿ 9.00 – 18.00 h PREDAJ
KVETOV A DOPLNKOV

✿ 9.30 – 11.30 h – Vystúpenia
detí z trnavských materských
a základných škôl

✿ 10.00 – 17.00 h MALIČKÍ
A MAMIČKY – stretnutie s knihou
venované mamičkám a najmenším
čitateľom Knižnice Juraja Fándlyho

✿ 10.00 – 16.00 h
PORADENSTVO O BIOLOGICKEJ
OCHRANE RASTLÍN
A ZÁHRAD v party stane na
Hlavnej ulici

✿ 10.00 – 17.00 h
KERAMICKÉ SRDIEČKO
– detské keramické dielne

✿ 15.00 h Detský folklórny
súbor DRIENKA

✿ 16.00 h HUDOBNE
EVERGREENY v podaní Michaly
Kaločai Bobekovej

✿ 17.00 h BLUESOVÉ
SPOMIENKY... – Slovak Blues
Project

Štvrtok 11. mája na Trojičnom námestí

✿ 9.00 – 18.00 h
PREDAJ KVETOV A DOPLNKOV

✿ 9.30 – 11.30 h Vystúpenia
detí z trnavských materských
a základných škôl

✿ 10.00 – 17.00 h MALIČKÍ
A MAMIČKY – stretnutie s knihou
venované mamičkám a najmenším
čitateľom Knižnice Juraja Fándlyho

✿ 10.00 – 17.00 h KERAMICKÉ
SRDIEČKO – detské keramické
dielne

✿ 10.00 – 16.00 h PORADENSTVO
O BIOLOGICKEJ
OCHRANE RASTLÍN A ZÁHRAD
v party stane na Hlavnej
ulici

✿ 15.00 h STREETBEATS
CREW hip-hop

✿ 16.00 h SWING – Miro Mac-
ko Band

✿ 17.00 h SPOMIENKY
NA 80. ROKY – skupina Exil

Piatok 12. mája na Trojičnom námestí

✿ 9.00 – 18.00 h PREDAJ
KVETOV A DOPLNKOV

✿ 9.30 – 11.30 h Vystúpenia
detí z trnavských materských
a základných škôl

✿ 10.00 – 17.00 h MALIČKÍ A
MAMIČKY – stretnutie s knihou
venované mamičkám a najmenším
čitateľom Knižnice Juraja Fándlyho

✿ 10.00 – 17.00 h KERAMICKÉ
SRDIEČKO – detské keramické
dielne

✿ 10.00 – 16.00 h PORADENSTVO
O BIOLOGICKEJ
OCHRANE RASTLÍN A ZÁHRAD
v party stane na Hlavnej

✿ 14.30 h Folklórny
súbor TRNAVČEK

✿ 15.30 h NESTARNÚCE
MELÓDIE DUO live guitars

✿ 16.30 h Country skupina
RANČ

..... Sprievodné podujatia:

✿ 10. – 12. 5. na Hlavnej ulici
LANDART – po úspešnej minulo-
ročnej premiére mestská samo-
správa opäť chystá Trnavčanom
a návštevníkom mesta májový
darček vo forme výtvarno-
architektonickej premeny dvoch
dláždených plôch na živú zelenú
oázu, ktorá ponúkne okoloidúcim
nielen krásny pohľad, ale aj mož-
nosť odpočinku na tráve. Cieľom
akcie je propagácia ochrany ze-
lene a signál, že sa v našom meste
počíta s ďalším skvalitňovaním
a rozširovaním plôch zelene

✿ Aranžovanie kvetín a bylín
v spolupráci s OV Slovenského
zväzu záhradkárov

✿ Kozmetické a kadernícke
služby študentov Strednej od-
bornej školy obchodu a služieb
na Lomonosovovej ulici v Trnave
10. 5. 2017 od 14.00 do 16.30 h
11. 5. 2017 od 14.00 do 16.30 h
12. 5. 2017 od 9.30 do 12.00 h

✿ 11. a 14. mája
v západnom krídle radnice
VÝSTAVA BONSAJOV A SU-
ISEKI spolupráci s Bonsai klu-
bom Trnava

Mesto Trnava pozýva

VÍNO TRNAVA 2017

19. a 20. mája
14.00 – 23.00 h
nádvorie radnice
pešia zóna – Hlavná ulica

V ponuke je viac ako 500 vín
z celého Slovenska a Moravy

